

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
Г.С.СКОВОРОДИ

Кафедра здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології

КАЗКОТЕРАПІЯ: ПОГЛИБЛЕНИЙ КУРС. ПРАКТИКУМ

Харків – 2022

УДК 37.013 : [398.2+82-343] (07)
К 14

Рекомендовано до друку Вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, протокол № 13 від 14.12.2021 р.

Рецензенти:

Демченко Ірина Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної роботи та реабілітації Національного університету біоресурсів і природокористування (м. Київ)

Чеботова Яна Валентинівна, кандидат психологічних наук, доцент, арт-терапевт, доцент кафедри дизайну Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди

Казачінер О.С., Бойчук Ю.Д. Казкотерапія: поглиблений курс. Практикум для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за спеціальностями 012 «Дошкільна освіта», 013 «Початкова освіта», 016 «Спеціальна освіта», для вихователів закладів дошкільної освіти, вчителів початкових класів, фахівців у галузі спеціальної та інклюзивної освіти. – Харків, 2022. – 120 с.

Казкотерапія: поглиблений курс. Практикум призначено для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за спеціальностями 012 «Дошкільна освіта», 013 «Початкова освіта», 016 «Спеціальна освіта», для вихователів закладів дошкільної освіти, вчителів початкових класів, фахівців у галузі спеціальної та інклюзивної освіти з метою особистого використання, для тих, хто цікавиться казкотерапією як одним із видів арт-терапії, застосовує її на практиці у роботі з дітьми різного віку.

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С.Сковороди

ЗМІСТ

Тема 1. Етапи занурення в роботу з казкою. Створення казково-ігрового середовища для дітей. «Спецефекти», що допомагають посилити цілющу силу казки

Тема 2. Здійснення діагностики методом казкотерапії

Тема 3. Техніка «Шлях героя»

Тема 4. Особливості казки для роботи з психосоматичними захворюваннями

Тема 5. Казкотерапія як спосіб створення наміру одужання

Тема 6. Казка як засіб корекції небажаної поведінки у дітей

Тема 7. Особливості написання казки для роботи зі стресом та страхами

Тема 8. Казка як інструмент роботи з самотністю

Тема 9. Методи казкотерапії в роботі з темою самосаботажу

Тема 10. Робота з текстами в процесі психотерапії та психокорекції проживання кризових станів

Тема 11. Використання готових казок та специфіка написання корекційних і терапевтичних казок для дітей і дорослих у ситуації горя

Тема 12. Психокорекційні казки для роботи з дитячо-батьківськими стосунками

Тема 13. Казки для пошуку рішень

Тема 14. Казка як спосіб моделювання майбутнього (інструмент для формування змін у житті або виходу зі складної ситуації)

Тема 15. Казкотерапія як можливість визначення (у професії, перевагах, бажаннях)

Література

ТЕМА 1. ЕТАПИ ЗАНУРЕННЯ В РОБОТУ З КАЗКОЮ. СТВОРЕННЯ КАЗКОВО-ІГРОВОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ДІТЕЙ. «СПЕЦЕФЕКТИ», ЩО ДОПОМАГАЮТЬ ПОСИЛИТИ ЦІЛЮЩУ СИЛУ КАЗКИ

1. Ознайомтеся з приблизним алгоритмом, що демонструє формування терапевтичної казки.

Джерело: <https://www.pedrada.com.ua/article/1512-terapevtichn-kazki-dlya-dtey-printsipi-y-algoritm-stvorenniya?token=28e24348-bcaa-11a0-b07d-2d019dc49815&ttl=7776000&ustp=W>

1. Визначте проблему або ситуацію, яка потребує корекції. Це можуть бути: ревності, поганий сон, дратівливість, агресія, жадібність тощо.

2. Пригадайте, як дитина виявляє проблемну поведінку. Найхарактерніші приклади запишіть, а потім використайте у сюжеті казки.

3. Проаналізуйте можливі наслідки проблемної поведінки дитини. Наприклад, із жадібною дитиною інші діти можуть не захотіти дружити, і вона у певний момент залишиться на самоті.

4. Оберіть героя казки. Головний герой має бути: однакової статі та віку з дитиною, для якої створюють казку мати схожу поведінку з іншим ім'ям, щоб не викликати у дитини спротиву. Ім'я або прізвище героя казки може бути кумедним, адже гумор позитивно налаштує дошкільника

5. Розкажіть, яким щасливим був герой, доки не почав погано поводитися. Наприклад, скільки у нього було друзів, як вони до нього ставилися тощо.

6. Опишіть у казці, як герой виявляє проблемну поведінку. Найкраще – у трьох різних ситуаціях. Для казок властиві повтори. Зазвичай герой має: відгадати три загадки виконати три завдання подолати три перепони тощо. Так дитина ліпше засвоїть та запам'ятає казку. Необхідно показати, як з кожним поганим вчинком герой стає менш щасливим, щоб дитина зрозуміла, до чого може призвести погана поведінка.

7. Уведіть у казку персонажа – доброго чарівника, мудрого вчителя або поважного старця Він підкаже головному герою вихід з проблемної ситуації та підштовхне його до змін, навчить, як слід поводитися

8. Розкажіть, як герой казки виправився і став ще щасливішим, ніж на початку історії. Наприкінці казки герой: усвідомив ситуацію – виправився – змінив свою поведінку – став щасливішим, ніж був.

2. Користуючись алгоритмом із завдання 1, спробуйте скласти власну невелику терапевтичну казку.

3. Ознайомтеся з 9 цікавими способами трансформувати сюжет казки та зробити її ще цікавішою.

Техніку «зламана казка» пропонує дитячий психотерапевт, казкотерапевт Любодара Любченко.

1. Поміняйте місцями злодіїв. Що станеться, якщо вовк із «Червоної Шапочки» переслідуватиме Рапунцель?

2. Розкажіть казку від імені негативного персонажа («Розповідь про трьох ведмедів, розказана ведмедем» Н.Ж.Льовен або мультфільм «Правдива історія трьох поросят»).

3. Поміняйте місцями жертв і переслідувачів: скажімо, бабуся Шапокляк і злий крокодил Гена. Або книга «Троє вовчєнят і Гидкий Свин» Є.Трївізаса (у нїй не лише вовки – чемні, пухнасті, з очима-намистинками, а й спосіб здобути перемогу інший: після найміцнішого залізного бункера герої обирають будинок із квітів, краса якого змінює серце злодія).

4. Змініть поворот сюжету на протилежний. Нехай з'являться Неспляча красуня, у якої розвинулося безсоння, Царівна-реготушка замість Несміяни.

5. Припустіть, що герой знає класичний сюжет і розраховує на певний фінал, але події не повторюються. Гидке каченя впевнене, що виросте красивим лебедем, а стає потворною качкою.

6. Вигадайте продовження. Що робитиме дорослий Буратіно? Чи не сумуватиме царівна за жаб'ячим життям?

7. Змініть стать або вік головного героя. Наприклад, хлопчик у казці «Червона Кепка» Л.Робертс. Старий беззубий і підсліпуватий людоджер («Джим і бобове стебло» Р.Брігґс), який викликає бажання допомогти йому. Малюк-Карлсон прилітає до самотнього Старого.

8. Замініть тварин одного виду на інший. Скажімо, «Дівчинка і три динозаври» Мо Віллемс. Якщо від ведмедів можна було втекти, то тут дівчинка йде за дороговказом «2 милі до пастки», де останнє слово виправлене на «до чудового будинку».

9. Замініть один-два предмети на сучасні. Замість дзеркала в мачухи Білосніжки – комп'ютер, Спляча красуня замість веретена вражена струмом від несправного фєна. А кресало можна замінити на фєсрбол. Червона Шапочка гасє на квадроциклі, а бабуся лежить у ліжку з ноутбуком (С.Мідлтон).

4. Користуючись одним із способів трансформації казки, представленим у завданні 3, спробуйте трансформувати сюжет відомої або Вашої улюбленої казки (за вибором).

ТЕМА 2. ЗДІЙСНЕННЯ ДІАГНОСТИКИ МЕТОДОМ КАЗКОТЕРАПІЇ

1. Ознайомтеся з Проективною методикою дослідження особистості дитини

Цей тест був складений дитячим психологом доктором Луїзою Дюсс. Він може бути використаний у роботі з дітьми навіть самого раннього віку, які користуються вкрай простою мовою для вираження своїх почуттів.

Правила проведення тесту

Ви розповідаєте дитині казки, де фігурує персонаж, з яким дитина буде ідентифікувати себе. Кожна з казок закінчується питанням, зверненим до дитини.

Провести цей тест не дуже складно, оскільки всі діти люблять слухати казки.

Поради з проведення тесту

Важливо звернути увагу на тон голосу дитини, на те, наскільки швидко (повільно) він реагує, не дає поспішних відповідей. Спостерігайте за його поведінкою, тілесними реакціями, мімікою і жестами. Зверніть увагу, якою мірою його поведінку під час проведення тесту відрізняється від звичайного, повсякденного поведінки. За Дюсс, такі нетипові реакції дитини і особливості поведінки, як:

- прохання перервати розповідь;
 - прагнення перебити оповідача;
 - пропозиція незвичайних, несподіваних закінчень історій;
 - квапливі і поспішні відповіді;
 - зміна тону голосу;
 - ознаки хвилювання на обличчі (надмірне почервоніння або блідість, пітливість, невеликі тики);
 - відмова відповідати на запитання;
 - виникнення наполегливого бажання випередити події або почати казку спочатку,
- все це ознаки патологічної реакції на тест і сигнали якогось психічного розладу.

Необхідно мати на увазі:

Дітям властиво, слухаючи, переказуючи або придумуючи історії і казки, щиро висловлювати свої почуття, у тому числі і негативні (агресія). Але лише за умови, що це не носять нав'язливого характеру. Також, якщо дитина постійно виявляє небажання слухати оповідання, що містять елементи, що викликають тривогу і занепокоєння - на це слід звернути увагу. Уникнення складних ситуацій в житті - це завжди ознака невпевненості і страху.

2. Ознайомтеся зі змістом діагностичної казки та інтерпретацією можливих відповідей дитини

Казка

«У гніздечку на дереві сплять пташки: тато, мама і маленьке пташеня. Раптом налетів сильний вітер, гілка зламалася, і гніздечко падає вниз: всі опинилися на землі. Тато летить і сідає на одну гілку, мама сідає на іншу. Що робить пташеня?»

Ціль: дозволяє виявити ступінь залежності від одного з батьків або від обох разом.

Типові нормальні відповіді:

- воно теж полетить і сяде на гілку;
- полетить до мами, бо злякалося;
- полетить до тата, бо тато сильний;
- залишиться на землі, бо не вміє літати, але покличе на допомогу, і тато з мамою заберуть його.

Такі відповіді свідчать про те, що дитина має певну самостійність і вміє приймати рішення. Вірить у власні сили, може спиратися на себе навіть у складних ситуаціях.

Відповіді, на які слід звернути увагу:

- залишиться на землі, бо не вміє літати;
- помере під час падіння;
- помере від голоду чи холоду;
- про нього всі забудуть;
- на нього хто-небудь наступить.

Дитина характеризується залежністю від інших людей, в першу чергу своїх батьків або тих, хто займається її вихованням. Вона не звикла приймати самостійні рішення, бачить опору в оточуючих її людях.

2. На основі однієї з казок-тестів Луїзи Дюсс (за вибором) розробіть алгоритм діагностики можливих проблем дитини, визначте типові нормальні відповіді на продовження казки, а також відповіді, на які потрібно звернути увагу:

Казка-тест «Ягня». Казка дозволяє дізнатися, як дитина перенесла відлучення від грудей.

http://psychologis.com.ua/skazka-test_yagnenok.htm

Казка-тест «Річниця весілля батьків». Допомагає з'ясувати, як дитина бачить своє становище в сім'ї.

http://psychologis.com.ua/skazka-test_godovschina_svadby_roditeley.htm

Казка-тест «Страх». Виявити наявність страхів у дитини.

http://psychologis.com.ua/skazka-test_strah.htm

Казка-тест «Слоненя». Дозволяє визначити, чи не виникає у дитини проблем у зв'язку з розвитком сексуальності.

http://psychologis.com.ua/skazka-test_slonenok.htm

Казка-тест «Прогулянка». Дозволяє виявити, якою мірою дитина прив'язана до одного з батьків протилежної статі і ворожа до одного з батьків однієї з нею статі.

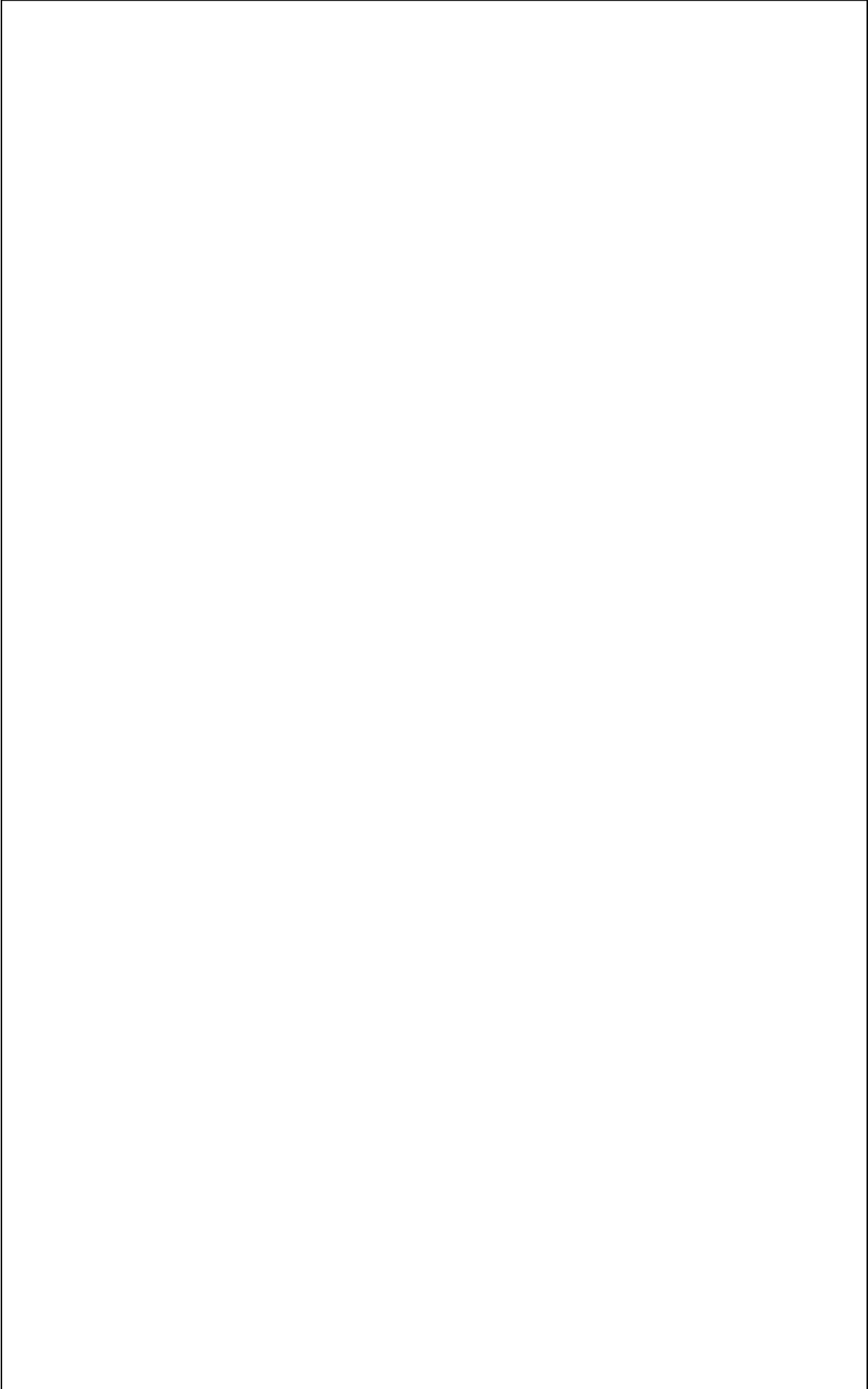
http://psychologis.com.ua/skazka-test_progulka.htm

Казка-тест «Новина». Спробувати виявити у дитини наявність тривожного стану, невисловленого занепокоєння.

http://psychologis.com.ua/skazka-test_novost.htm

Казка-тест «Поганий сон». Можна отримати більш об'єктивну картину дитячих проблем, переживань і т.д.

http://psychologis.com.ua/skazka-test_durnoy_son.htm

3. Оберіть на власний розсуд будь-яку казку, вірш, твір, мультфільм, художній фільм для діагностики можливих проблем дитини або придумайте її самостійно. Визначте типові нормальні відповіді на продовження казки, а також відповіді, на які потрібно звернути увагу. Спробуйте зробити інтерпретацію останніх.

ТЕМА 3. ТЕХНІКА «ШЛЯХ ГЕРОЯ»

1. Установіть правильну послідовність основних етапів «шляху героя»:

☐ *Перетин порогу.* За допомогою наставника герой перетинає поріг звичного світу та зустрічається з його зворотним боком. У реальності на цьому етапі ми робимо перший крок до великих змін.

☐ *Життя у звичайному світі.* Звідси й починається подорож.

☐ *Зустріч із «драконами» та союзниками.* Тут відбувається зустріч із першими викликами. Тут на героя чекають «дракони», які намагаються його зупинити: сумніви, страхи, брак знань тощо. На цьому етапі герой має шукати союзників, які допоможуть перемогти «драконів» (наприклад, поради).

☐ *Поклик.* Це момент, коли ми отримуємо знак, що поточне положення може призвести до поганих наслідків. У цей момент ми замислюємося: залишити усе як є чи слідувати поклику?

☐ *Зустріч із наставником.* У цей момент, за Кемпбеллом, у долі героя має з'явитися наставник, який допоможе розпочати подорож.

☐ *Відмова від поклику.* Наступним етапом буде прийняття необхідності змін. У теорії Кемпбелла на цьому етапі герой зустрічає того, хто відмовляє його від подорожі (внутрішній голос, персонаж, який його не підтримує).

☐ *Виклик.* Аби переконатися в тому, що подарунок сили працює, герой зустрічається з новими перешкодами. Але зараз він озброєний. Він навчається по-іншому реагувати на минулі ситуації та досягає в цьому успіху.

☐ *Історія сили.* Останній крок – це передача історії своєї подорожі іншим.

☐ *Точка «смерті».* Якщо героєві вдається подолати всі перешкоди, він набуває досвіду та досягає точки «смерті»: найскладнішої перешкоди на своєму шляху. На цьому етапі вирішується, чи зможе герой винести зі свого шляху цінний урок, чи піде з тим самим досвідом, який був у нього раніше.

○ *Подарунок сили.* Якщо герой долає точку «смерті», то набуває нового досвіду, що допоможе йому впоратися з новими викликами – отримує подарунок сили: нову стратегію, принцип, навички чи звичку, які не мав раніше. Тут він робить головне відкриття свого шляху.

○ *Шлях додому.* Герой ухвалює рішення зробити новий набутий досвід частиною повсякденного життя.

○ *Майстерність.* У той же час він практикується у використанні набутого досвіду, щоб стати в ньому майстром. Виклики, які зустрічалися на його шляху, стають не лише подіями а уроками життя.

2. Ознайомтеся з приблизним алгоритмом позитивного шляху героя:

1). Герой твору має шкідливі звички чи негативні риси характеру (наприклад, витрачає марно час, ледарює, не умивається, не чистить зуби, каже неправду, їсть багато солодкого тощо).

2). Раптова поява іншого персонажа, який наголошує на недоліках головного героя та відправляє його для покарання в інше місто, до казкової країни тощо.

3). З головним героєм трапляються різні пригоди під час подорожі. Він долає перешкоди, тому що хоче потрапити додому.

4). Позитивна оцінка іншими персонажами казки учинків головного героя, який змінюється на краще.

5). Головний герой позбавляється шкідливих звичок, негативних рис характеру і повертається додому. Тепер він поводить інакше, що викликає схвалення оточуючих.

Наприклад:

1. *Л.Гераскіна «У Країні Невивчених Уроків»: маленький ледар Вітя Перестукін отримує погані оцінки та неправильно виконує домашнє завдання – Підручники відправляють хлопчика до Країни Невивчених Уроків – Вітя іде до Палацу Граматики, користуючись картою – Хлопчик виправляє зроблені помилки на своєму шляху – Мешканці Палацу Граматики хвалять Вітю та відправляють його додому – Вітя починає добре вчитися та отримує гарні оцінки.*

2. *С.Могилевська «Про Машеньку та Королеву Зубну Щітку»: Машенька удома не хоче вмиватися та чистити зуби – поява Великої Мильної Бульбашки, яка приклеюється до брудних рук та відносить дівчинку до Пустелі Зубного Порошку – Будиночок Тітоньки Мочалки – Гребінцевий Ліс – Палац Королеви*

Зубної Щітки, яка задоволена зовнішнім виглядом та зачіскою дівчинки – повернення Машеньки додому – Машенька починає самотійно умиватися та чистити зуби щоранку і щовечора.

Наведіть приклади казок, художніх творів, мультиплікаційних фільмів чи віршів, у яких представлено позитивний шлях героя.

3. Ознайомтеся з деякими іншими алгоритмами позитивного шляху героя:

Наприклад:

1. В.Жилінскайте «Замок Брехунів»: хлопчик Дінас удома увесь час бреше мамі – Дінас гуляє на подвір'ї – зустріч із незнайомцем (до речі, він не вказує на недолік хлопчика, а сам бреше йому) – подорож до Замку Брехунів – пригоди Дінаса у замку – хлопчик усвідомлює, як треба вчинити, щоб утекти з чарівного замку – Дінасові вдається втекти та повернутися додому.

2. Г.Х.Андерсен «Історія про дівчинку, яка наступила на хліб»: дівчинка Інге зверхньо ставиться до мами та інших дітей, не хоче грати з ними – мама просить доньку віднести бабусі хлібину – Інге йде до бабусі з хлібиною – Інге потрапляє в полон до Болотниці через те, що наступила на хліб, ідучи через болото – Болотниця перетворює дівчинку на пташку та повідомляє, коли вона знову зможе стати дівчинкою – Інге-пташка всюди шукає зерна для нової хлібини – Інге перетворюється на дівчинку – Інге біжить додому.*

**Слід зауважити, що літературна версія суттєво відрізняється від екранної: екранна версія має щасливий кінець на відміну від казки.*

Наведіть приклади казок, художніх творів, мультиплікаційних фільмів чи віршів, у яких представлено позитивний шлях героя, який не відповідає розробленому у завданні 2.

Герой вірша, хлопчик Влас на прізвище Прогулкін, із самого дитинства пізно лягав спати, не слухав батьків. З віком Влас почав грати на гроші, прогулювати уроки, брехати батькам, що в нього на уроках боліла голова, тому він пішов зі школи.

Недотримання режиму дня, пізніє засинання через бажання читати журнал – шлях до школи – ігри на гроші, марна витрата часу на шляху до школи: читання вивісок тощо – запізнення на уроки – прогули – провали під час вступу до вишу, технікуму через брак знань – посада підсобного робочого на заводі – прогули – звільнення з роботи – пияцтво – повна деградація.

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

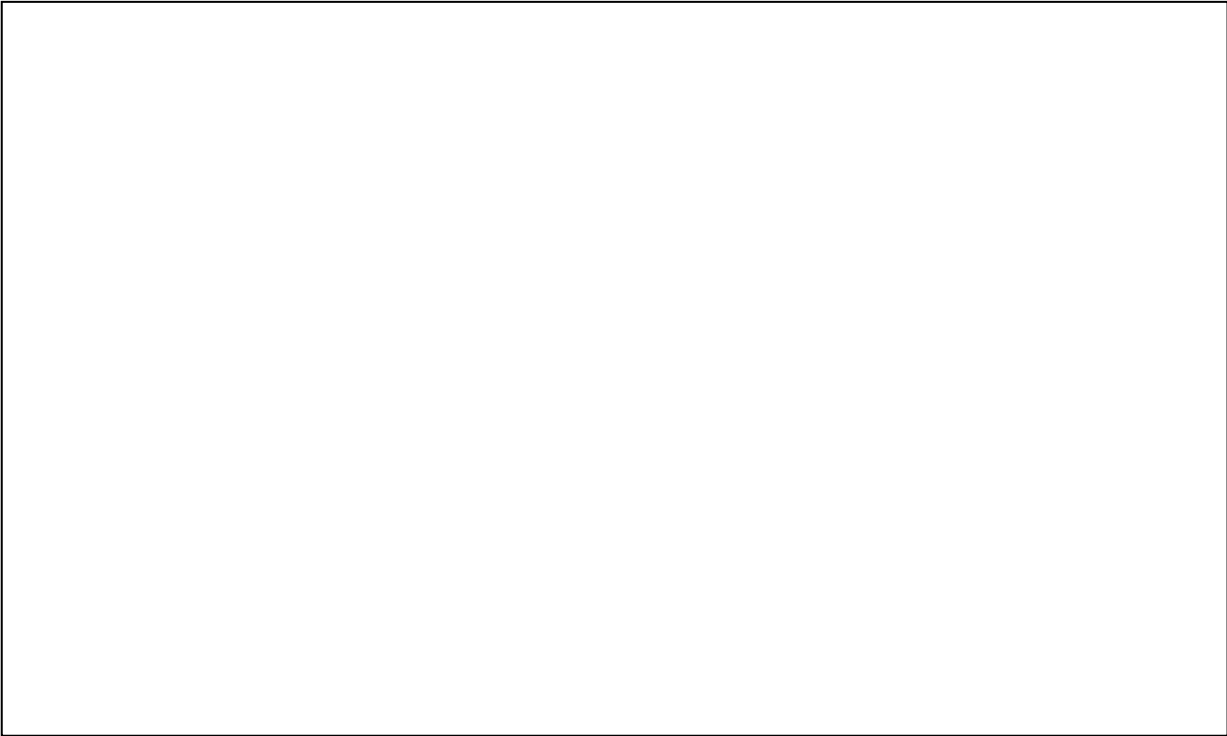
5. Розробіть шлях героя – третьокласника Петрика Зубова з казки Є.Шварца «Казка про Згаяний Час». Представте цей шлях у вигляді схеми або малюнків.

5.1. Визначте, позитивний шлях цього героя чи негативний. Чому? Свою думку обґрунтуйте.

5.2. Уявіть шлях Петрика, якби він не захотів урятуватися від старості, не зміг би знайти у великому місті інших дітей, перетворених на старців, або не встиг своєчасно потрапити в хатинку злих чарівників та повернути стрілки годинника назад. Опишіть коротко цей шлях.

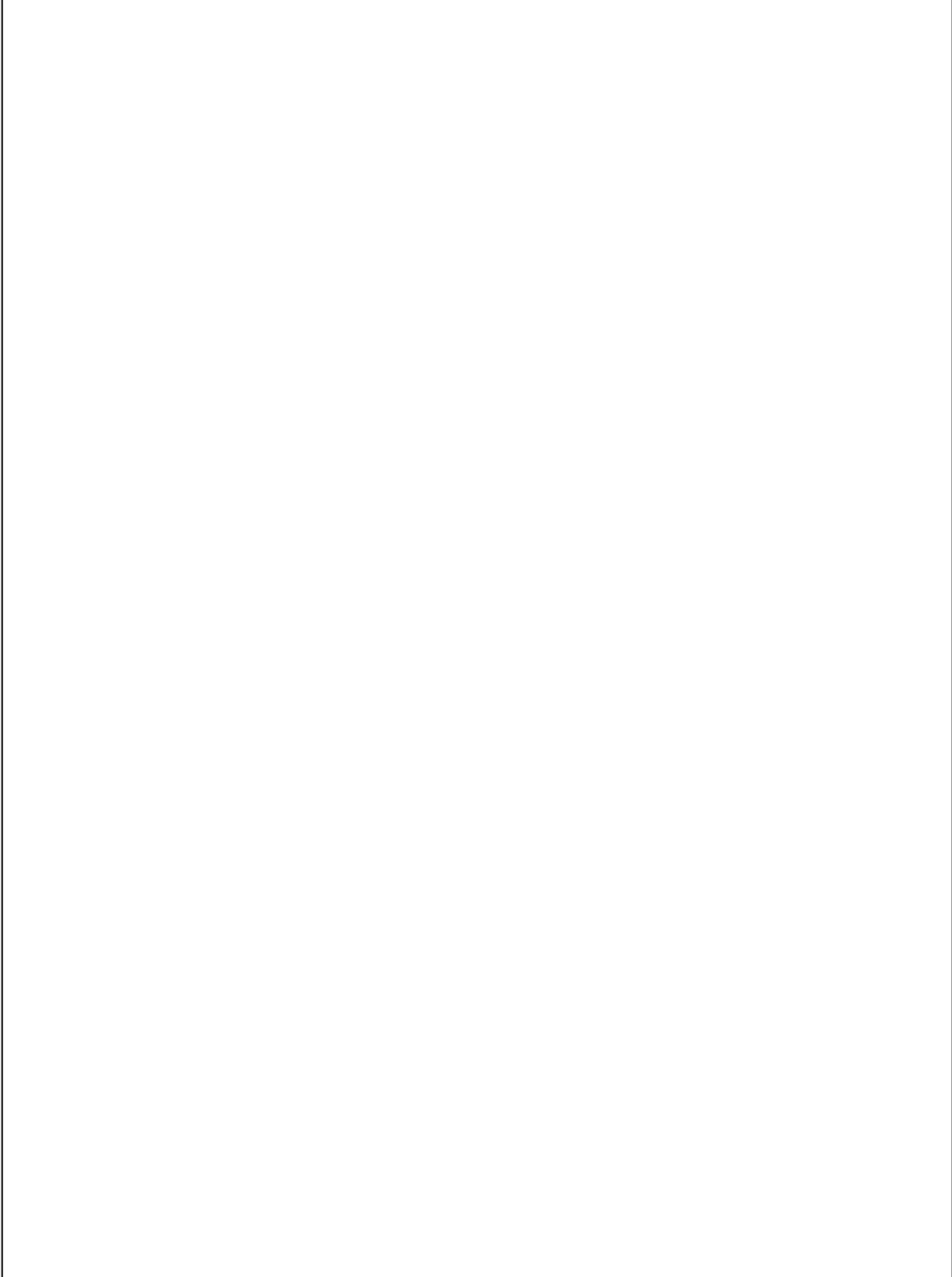
6. Розробіть шлях героїні – дівчинки-ледарки з казки братів Грімм «Пані Метелиця». Представте цей шлях у вигляді схеми або малюнків.

6.1. Визначте, позитивний шлях цієї героїні чи негативний. Чому? Свою думку обґрунтуйте.

6.2. Уявіть шлях дівчинки, якби вона постаралася виправитися та стати доброю та працелюбною, як її сестра. Опишіть коротко цей шлях.

7. Розробіть шлях будь-якого героя казки, вірша, художнього твору, мультфільму, кінофільму (шлях може бути позитивний або негативний) (твір, фільм – на вибір). Представте цей шлях у вигляді схеми або малюнків.

A large empty rectangular box with a thin black border, intended for a student to draw a path or scheme for a character from a fairy tale, poem, or work of art. The box is currently blank.

ТЕМА 4. ОСОБЛИВОСТІ КАЗКИ ДЛЯ РОБОТИ З ПСИХОСОМАТИЧНИМИ ЗАХВОРЮВАННЯМИ

1. Ознайомтеся з кількома темами для створення колірних сторінок при роботі з дітьми з психосоматичними захворюваннями:

1. «Колір, який знімає біль».
2. «Колір, який дає сили бути здоровим».
3. «Колір, який допоможе позбутися хвороби».
4. «Колір радості і здоров'я».
5. «Колір позбавлення від хвороби».
6. «Колір здоров'я».
7. «Колір – помічник для тіла і душі».
8. «Історія мого одужання в кольорі».
9. «Як я хочу бути здоровим».
10. «Веселка здоров'я».
11. «Здоров'я як колір».
12. «Колір як таблетка від хвороб».
13. «Лікуюся кольором».

Для ефективної роботи потрібно забезпечити дитину цікавим матеріалом для творчості, адже різноманітність матеріалів, їх фактура, форма, палітра відтінків і текстур забезпечують необхідне різноманіття для пошуку психоемоційних ресурсів зцілення. Нехай там буде все: від найпростішого до найскладнішого матеріалу, від непомітного до шалено яскравого, від приємного на дотик до огидного, від сміття до вишукано унікального матеріалу для творчості.

2. «Казка чудово допомагає у вирішенні психосоматичних проблем, у тому числі і тих, які пов'язані з фізичними недугами» – вважає кандидат психологічних наук, казкотерапевт **Разіда Ткач** і **пропонує алгоритм, за яким можна скласти будь-яку терапевтичну казку.** Вдома мама чи тато можуть скласти терапевтичну казку самостійно. Візьмемо, наприклад, ситуацію про нежить. Напишемо казку для дітей від 3-х до 9-ти років. Використовуємо найпростіший прийом – **персоніфікації проблеми.** Казка буде складатися з п'яти абзаців:

1. *Жив-був хлопчик / дівчинка / або будь-який інший персонаж, відомий дитині ...* Опишіть цей персонаж в 5-6 реченнях.

2. *І ось одного разу хлопчик / дівчинка / або будь-який інший персонаж зустрів Нежить ...* Опишіть Нежить, на кого він схожий, який він, яка поведінка, що хоче від головного персонажа.

3. *Через це ...* Що сталося з головним персонажем після зустрічі з Нежиттю ... придумайте, як змінилося життя, що в ньому стало не так, якась виникла проблема.

4. *І тоді ...* Що робить головний персонаж, щоб позбутися Нежиті.

5. *Розв'язка.* Обов'язково щасливий кінець. Нежиті більше немає, головний персонаж здоровий. Нежить краще не вбивати, його можна розчинити, вигнати, поставити на службу і т.п.

4. Запишіть, які уявні персонажі можуть бути героями казок для боротьби з психосоматичними захворюваннями. Спробуйте їх вигадати.

Наприклад: Пані Пігулка, Королева Застуда, Принц Озноб та інші.

5. Ознайомтеся з казкою М.П.Солтис-Смирнової «Укольчик» (режим доступу: <http://talesworld.org.ua/node/518>)

УКОЛЬЧИК

Маленька Оксанка розбирала іграшки, подаровані їй на трьохріччя. Серед інших лежала коробочка з намальованим лікарем.

-- Ура, в мене є справжній лікарський набір!

Дівчинка відкрила валізку, а звідти на підлогу посипались і градусник, і тонометр, стетоскоп, колба, дзеркальце лора...

А з самого верху лежав Укольчик. І, хоч він був пластиковий, маленька все рівно розплакалась.

Двері відчинились і до кімнати зайшла стривожена матуся:

-- Доню, що трапилось?

Крихітка показала на купку медичних інструментів:

-- Там укол.

-- Давай, ми поки що його заберемо, -- запропонувала мама. -- Але як ти будеш своїх лялечок лікувати?

-- Ось мікстура, ось таблетки. Вилікую.

І почалась захоплива гра. Лише самотній вигнанець дивився на неї здалека. Йому було сумно. Та так сильно, що він і сам захворів.

Коли мама залишила доню саму, та почала розповідати термометру і слухавці:

-- От тобою мені в лікарні міряли температуру. А тобою слухали. А тоді уколи кололи. Аж попа боліла.

І дівчинка знову заплакала.

Укольчику стало її шкода.

Вирішив він Оксанці допомогти, страху позбавити. Взяв та й попросився у дитячого Сонка до господині в сон.

-- Привіт, Оксанко.

Але вона знову злякалась і вже думала прокинутись, та Укольчик попросив:

-- Глянь, який я маленький. А ще я пустий і без голочки. Не треба мене боятися. Зі мною, як зі слухавкою можна гратися.

Дівчинка недовірливо подивилась на гостя. А він ще зменшився, щоб не лякати маленьку. Не втримався на тонкій ніжці і впав.

Оксанка засміялась і навіть допомогла шприцу піднятися.

-- А тепер я розкажу тобі казку. Тільки обіцяй не боятися. Жив на світі великий і злий дракон. Звали його Хвороба. Багато він людей знищив, поки не зійшлися добрі чарівники-лікарі і не почали чаклувати. Створили вони першого рицаря – Таблетку, якого відправили, щоб поборов він Хворобу. А той прикотився до печери, та не зміг драконячу шкіру пробити.

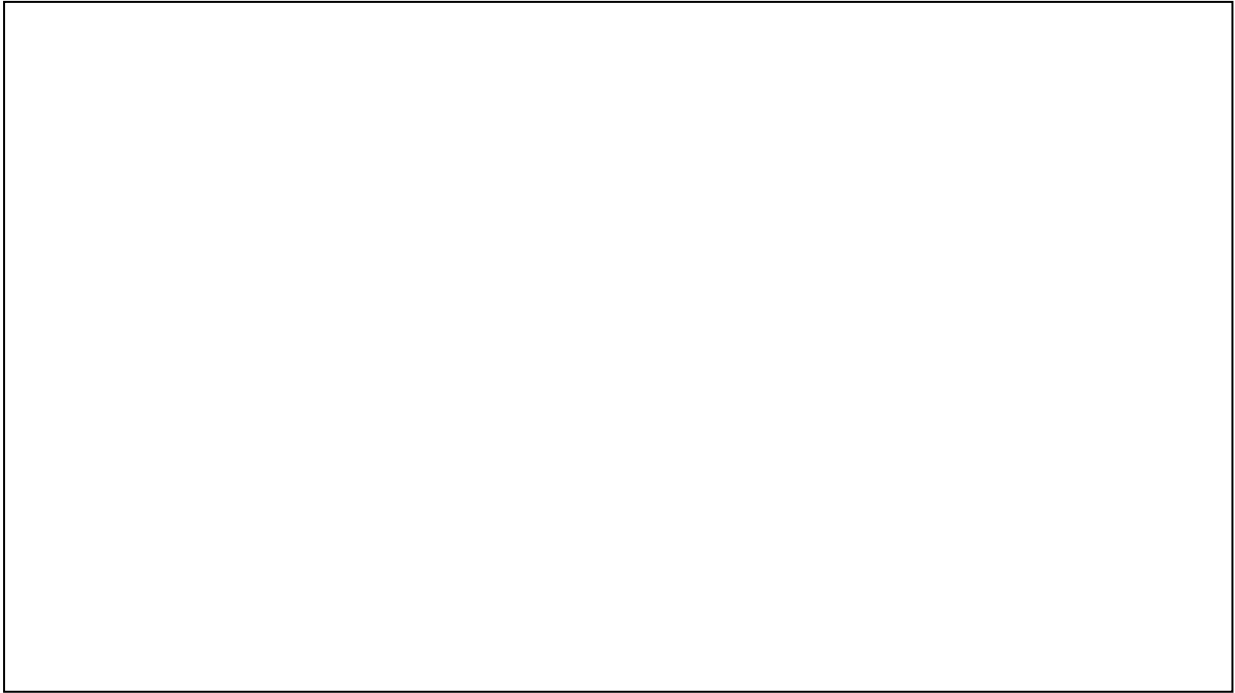
Створили лікарі другого лицаря – Мікстуру. Дістався він самого дракона, але теж не завдав великої шкоди.

Тоді рушив у наступ третій рицар – Укол. І здолав Хворобу одним ударом своєї голки-шпаги.

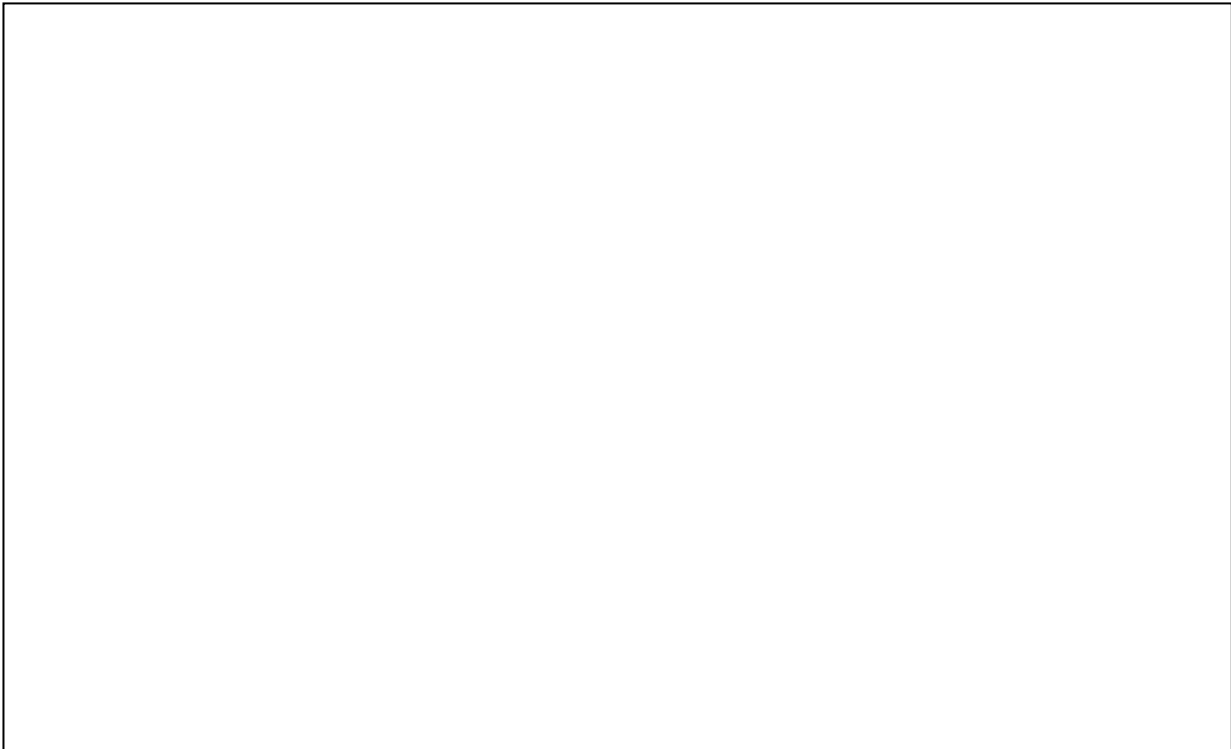
З того часу, коли інші дракони-хвороби йдуть у наступ, завжди знаходяться ліки-рицарі, що їх долають. І деколи буває так, що одужати швидше можна лише завдяки уколам...

Оксанка прокинулась дуже рано. Батьки ще спали. А дівчинка дістала з полиці свого лицаря і пішла лікувати лялечок. Їм ще треба сон розказати, поки він не забувся.

5.1. Розробіть завдання для дитини для роботи з казкою «Укольник».

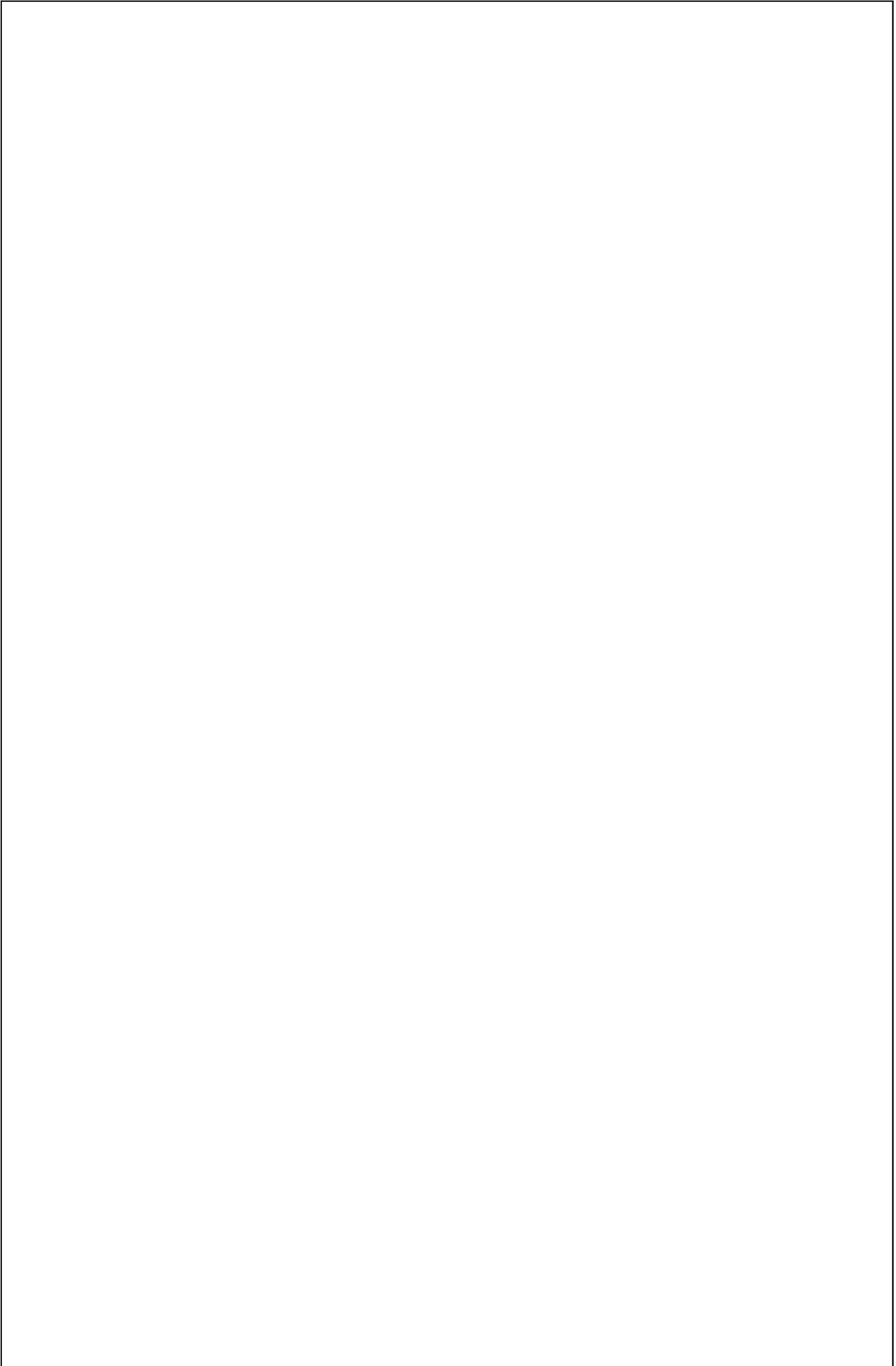
5.2. На основі змісту казки «Укольник» розробіть декілька практичних рекомендацій батькам дітей із психосоматичними захворюваннями. Вони мають бути спрямовані на створення вдома сприятливого середовища, на те, щоб викликати бажання дитини упоратися із хворобами.

6. Оберіть на власний розсуд будь-яку казку, мультиплікаційний фільм, вірш або художній твір, метою яких є викликати бажання дитини боротися із психосоматичними захворюваннями. Розробіть корекційне заняття з його використанням.

Перед складанням плану визначте мету і призначення казки, дидактичну, виховну, розвивальну та корекційну мету заняття, вік дитини, на який розраховано казку.

У конспекті заняття мають бути передбачені запитання і завдання не лише репродуктивного та варіативного, а й творчого характеру.

7. Створіть власну казку, метою якої є допомога дитині психологічно упоратися із психосоматичними захворюваннями. Вид захворювання оберіть самостійно (наприклад, часті застуди, астма, бронхіт, онкологічне захворювання тощо).

ТЕМА 5. КАЗКОТЕРАПІЯ ЯК СПОСІБ СТВОРЕННЯ НАМІРУ ОДУЖАННЯ

1. Чим, на Вашу думку, може бути викликане бажання дитини одужати від хронічної чи небезпечної хвороби?

2. Що, на Ваш погляд, може бути причиною відсутності бажання дитини подолати хворобу?

3. Ознайомтеся зі змістом казки Олени Кукуєвицької. Режим доступу: <https://bzv.org.ua/2017/12/21/dityacha-kazka-poradi-likarya-komarovskogo/>

ДИТЯЧА КАЗКА. ПОРАДИ ЛІКАРЯ КОМАРОВСЬКОГО

В одному великому місті жив маленький хлопчик Сашко. Він мріяв вирости здоровим і сильним, та стати приборкувачем драконів або футболістом. Але він надто часто хворів.

Замість того, щоб ходити в дитячий садок чи бігати з дітьми на дворі, Сашко лежав у ліжку під теплою ковдрою, чхав, кашляв та ковтав ліки.

Батьки Сашка купували для нього найдорожчі, найсучасніші ліки. У них вдома було так багато таблеток, пігулок та сиропів, що шафа з ліками стала схожою на справжню аптеку.

Сашкові дуже набридло хворіти, і він сподівався, що вигадують чарівну таблетку, яка вилікує від усіх хвороб одразу.

Якось у вихідний день мама, тато та Сашко дивилися телевізор та потрапили на програму, яку вів лікар з вусами на ім'я Євген Комаровський. Раптом лікар сказав:

– Це у вас вдома є хлопчик, який часто хворіє?

– Так, у нас, – здивовано в один голос відповіли батьки Сашка.

– І ви, мабуть, весь час даєте йому таблетки? Спочатку такі, щоб не хворів, а коли захворіє – такі, щоб швидше одужав?

– Так, даємо, – переглянулися мама з татом.

– І, мабуть, не відкриваєте вікна вдома, щоб не було протягів, і не пускаєте сина на вулицю, коли там прохолодно? – продовжив лікар Комаровський.

– Це так, – відповіли мама з татом. Адже ми не хочемо, щоб наш син застудився. Втім, він все одно часто хворіє.

– Лікарю, може у вас є чарівні ліки? – запитав Сашко.

– Є такі ліки, що допоможуть менше хворіти, а якщо захворів, то швидше одужати, – посміхнувся лікар Комаровський. – Перші ліки – це повітря. Повітря в кімнаті у хлопчика має бути завжди свіжим та вологим. А ще промивайте сину носик сольовим розчином. А коли ти одужаєш – то частіше гуляй на свіжому повітрі, – звернувся лікар до Сашка. – Другі ліки – це вода. Коли ти хворієш, то пий багато чистої теплої води або компоту. Втім, і здоровим діткам та дорослим треба пити достатньо води щодня! Треті ліки – це рух. Хлопчики й дівчатка, дорослі та старенькі менше хворіють, якщо роблять ранкову зарядку, займаються фізкультурою, бігають, стрибають, чи навіть багато ходять пішки. А ще корисна їжа допомагає менше хворіти.

– Але ж на вулиці та серед людей багато різних інфекцій! А раптом наш син заразиться ними? – запитали мама з татом у лікаря.

– Якщо ви робите своєму хлопчику всі необхідні щеплення, то багатьох небезпечних інфекцій можна не боятися! – відповів лікар Комаровський.

– Мамо, а мені всі щеплення зробили? – запитав Сашко, який уважно слухав поради лікаря.

– Треба перевірити твій календар щеплень, – відповіла мама. – Та невже зовсім ніяких аптечних ліків не треба, – здивувалася вона.

– Звичайно, бувають хвороби, коли без аптечних ліків не обійтися. Але призначати їх має тільки ваш лікар, – відповів лікар Комаровський.

– Дякуємо, вам, лікарю, за поради! – сказав Сашко. – Тільки ось дивно, звідки ви дізналися, що я часто хворію?

– Дивуєтесь, як я дізнався про вашу родину? – всміхнувся лікар Комаровський. – Насправді, у нас багато таких хлопчиків та дівчаток, які часто хворіють і яких неправильно лікують. Але, сподіваюся, завдяки моїм порадам батьки допоможуть своїм діткам зростати здоровими, веселими, сильними та розумними.

Сашкові та його батьки виконали всі поради лікаря Комаровського, і хлопчик швидко одужав. Також вони знайшли багато інших порад лікаря в його книгах та програмах. З того часу Сашко хворів набагато рідше і навіть почав займатися у футбольній школі.

3.1. Розробіть завдання для дитини для роботи з казкою «Поради лікаря Комаровського».

3.2. На основі змісту казки «Поради лікаря Комаровського» розробіть декілька практичних рекомендацій батькам дітей для створення наміру одужати.

4. Книжка «Шапочка і кит» Катерини Бабкіної присвячена дітям, які борються з онкологічними хворобами.

У житті Шапочці багато чого наразі не можна – їсти всілякі ласощі, бігати, кататися на лонгборді і навіть гладити собак. А ще потрібно вчасно приймати таблетки, адже Шап (а так хлопчика звуть відтоді, як у нього після хіміотерапії випало волосся, і він не хотів скидати блакитну в'язану шапку) досі бореться з лейкозом. Однак хлопчик не впадає у відчай, а спілкується зі своїм новим другом – блакитно-сірим китом, який невідь-звідки узявся в повітрі над містом. Кит навіть може катати Шапа на спині понад хмарами...

4.1. Розробіть запитання для дитини для роботи з казкою К.Бабкіної «Шапочка і кит».

**5. Ознайомтеся зі змістом «Казки про Здоров'я» за посиланням:
<https://mazziopa.org.ua/blog/24-kazka-pro-zdorov-ia>**

5.1. Заповніть таблицю

Позитивні герої	Негативні герої

5.2. Дайте відповіді на питання:

1) За що слов'яни цінували Живу, шанували Здарву та славили Ладу?

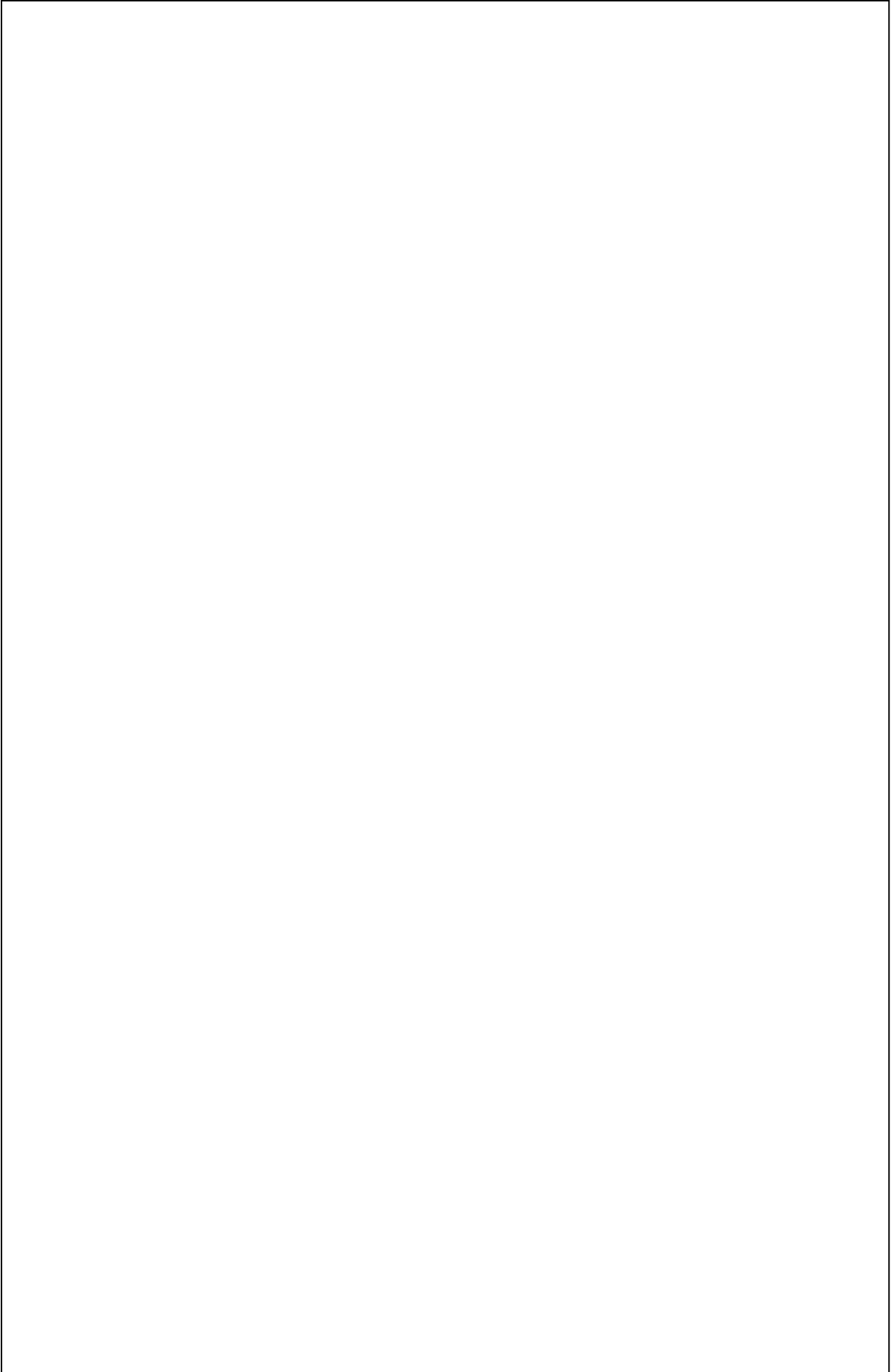
2) Чому зараз у людей у друзях з'явилися Бізнес, Хвороби, Проблеми?

3) Як, на Вашу думку, можна допомогти людям повернути Живу, Здарву і Ладу і жити щасливо разом із ними?

6. Оберіть на власний розсуд будь-яку казку, мультиплікаційний фільм, вірш або художній твір, метою яких є створення у дитини наміру одужати. Розробіть корекційне заняття з його використанням.

Перед складанням плану визначте мету і призначення казки, дидактичну, виховну, розвивальну та корекційну мету заняття, вік дитини, на який розраховано казку.

У конспекті заняття мають бути передбачені запитання і завдання не лише репродуктивного та варіативного, а й творчого характеру.

7. Створіть власну казку, метою якої є викликати у дитини бажання та намір одужати. Вид захворювання оберіть самостійно (наприклад, коронавірус, онкологічне захворювання, тощо).

ТЕМА 6. КАЗКА ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ НЕБАЖАНОЇ ПОВЕДІНКИ У ДІТЕЙ

1. Які шкідливі звички дитини можна коригувати за допомогою казок?

2. Ознайомтеся з казкою «Федя і комп'ютер».

2.1. Визначте її терапевтичну мету.

ФЕДЯ І КОМП'ЮТЕР

Жив-був в одному місті хлопчик на ім'я **Федя**. Він був чудовим хлопчиком, дуже добрим і чуйним. **Було у нього багато друзів. І все б було добре, тільки ось одного разу тато приніс в дім комп'ютер.** Феді комп'ютер відразу дуже сподобався. Він так ним зацікавився, що майже не відходив від нього. **Як тільки прокидається, відразу біжить до свого нового друга – комп'ютера.** І майже весь день грає в різні ігри.

Батьки почали переживати, що Федя так захопився комп'ютером, що зір у нього може від цього зіпсуватися. **Намагалися з ним розмовляти, але Федя і слухати нікого не хотів!**

Якось раз, ледве прокинувшись, Федя, як звичайно, сів за комп'ютер і почав грати. **Мама покликала його снідати, але Федя сказав, що дуже зайнятий і їсти поки не буде.**

– Іди хоч вмийся, – сказала мама.

Але Федя не звернув на її слова жодної уваги. Потім за Федором зайшли хлопці і покликали грати у футбол. **Але він не зміг відірватися від комп'ютера і гуляти не пішов.** Хлопці образилися, що Федя зовсім забув про них останнім часом, і пішли.

Так Федя грав до самого вечора, поки не відчув, що очі його зовсім втомилися, а живіт наполегливо просить їсти. Хотів Федя встати з-за столу, але не зміг. **З ним стали відбуватися якісь дивні речі: руки зовсім не слухали, продовжували проти Федіної волі натискати на клавіші клавіатури; а ноги і того гірше – оніміли, і Федя не міг ступити й кроку. Що ж робити?**

Прийшла мама, але й вона нічим не змогла допомогти. Руки хлопчика і далі робили, що хотіли, а ноги нічого робити не могли.

– Як же я тепер буду їсти і грати у футбол? – Заплакав Федя.

Тоді мама покликала лікаря. **Лікар уважно оглянув Федю і дав пігулку, після якої руки і ноги стали слухатися.** А потім простягнув флакончик з вітамінами.

– Це не прості вітаміни, а чарівні, – сказав лікар. – Вони допоможуть тобі грати на комп'ютері. **Як тільки захочеш сісти за комп'ютер, так з'їси одну вітамінку, і з твоїми руками і ногами нічого не станеться.** Але пам'ятай: **вітаміни ці діють всього 30 хвилин.** Якщо через півгодини ти не відійдеш від комп'ютера, руки знову перестануть тебе слухатися, а ноги оніміють. І я тобі вже більше не зможу допомогти.

Так Федя і став робити: з'їдав вітамінку і півгодини грав на комп'ютері. А потім йшов займатися іншими справами. **Спочатку Феді було дуже важко кидати гру, але він згадував про свої ручки і ніжки, про те, як погано, коли вони не слухаються, і вимикав комп'ютер.** А потім він так до цього звик, що й не засмучувався.

Ще Федя зрозумів, що **ручкам і ніжкам потрібно багато рухатися, бігати, стрибати, що потрібно допомагати мамі і робити багато інших корисних справ.** Тоді з ними нічого не трапиться, і вони будуть справно служити йому все життя. І з тих пір, як Федя це зрозумів, вітаміни йому більше не потрібні стали. **Він сам навчився керувати собою і своїм часом!** Батьки були дуже раді, що Федя став таким самостійним. А друзів у нього з'явилося ще більше.

*Переклад з російської
Автор: Ірина Маніченко*

2.2. Розробіть запитання для дитини щодо роботи з казкою «Федя і комп'ютер». При цьому використовуйте роботу з виділеними у казці реченнями.

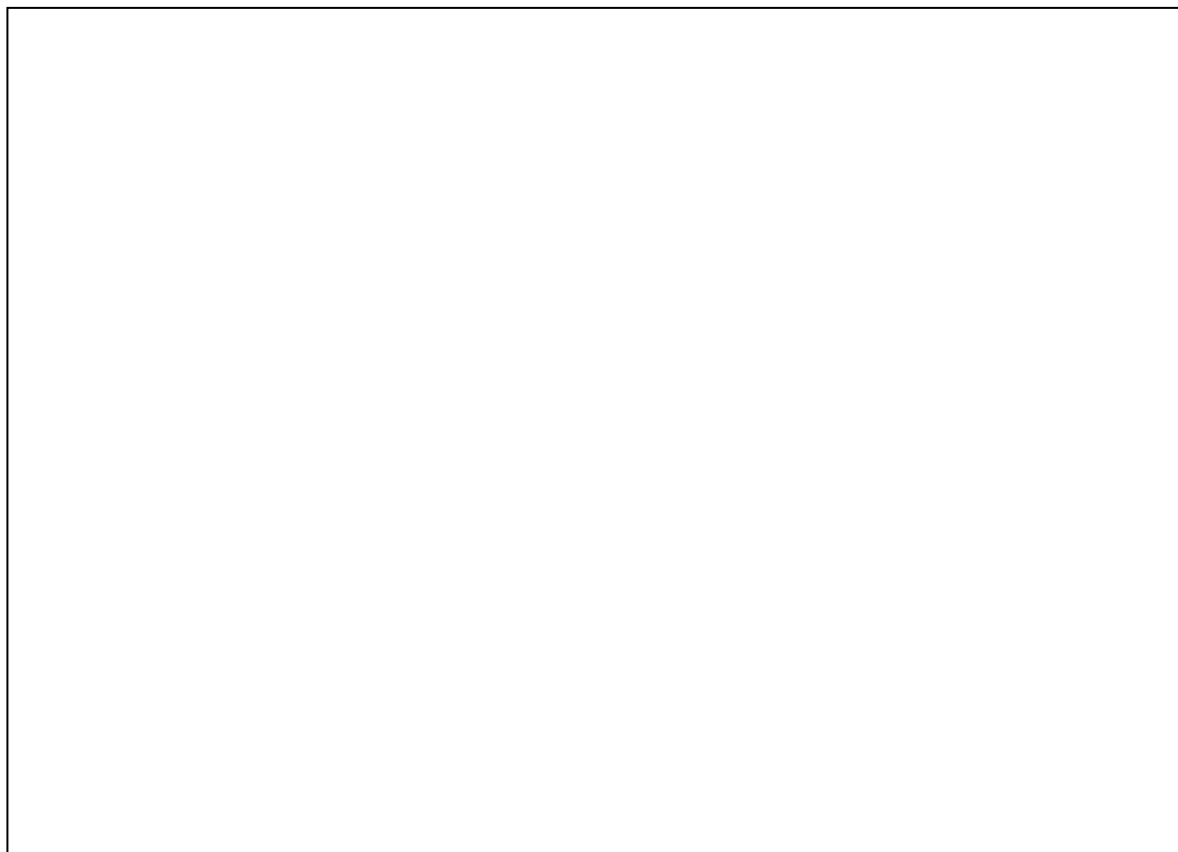

2.3. Розробіть творче завдання для дитини щодо роботи з казкою «Федя і комп'ютер».

3. Складіть список мультиплікаційних фільмів, художніх творів, казок, метою яких є корекція небажаної поведінки та шкідливих звичок у дітей. Визначте, які конкретно прояви небажаної поведінки або шкідливі звички можна допомогти подолати дитині з їх допомогою.

Наприклад: Г.Бойко «Вереда» (вірш); «Про Буку», «Сестрички-звички», «Нехочуха» (мультфільми) – подолання вередливості, С.Маршак «Грицькові книжки» (вірш, мультфільм) – навчання дитини обачливо ставитися до книжок, «Люлька та Ведмідь» (вірш, мультфільм) – формування негативного ставлення до паління; «Федя Зайцев», «Замок Брехунів» (мультфільми) – виховання чесності та правдивості, подолання звички казати неправду тощо.

4. Розробіть алгоритм роботи з однією з казок (за вибором), метою якої є корекція небажаної поведінки та шкідливих звичок у дітей:

«Казка про Сонечко» (режим доступу: <http://praktichnij-psiholog.blog-berizka.vn.ua/kazki-shho-vixovuyut/>)

«Казка для тих, хто не хоче прибирати іграшки» (режим доступу: <http://dytpsyholog.com/2015/09/12/казка-для-тих-хто-не-хоче-прибирати-ігр/>)

«Казка для діток, які беруть чуже без відома власника» (режим доступу: <http://dytpsyholog.com/2015/10/21/казка-для-діток-які-беруть-чуже-без-від/>)

«Лимончик і Мікроб, або навіщо мити руки» (режим доступу: <https://dytpsyholog.com/2017/05/27/%D0%BB%D0%B8%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D1%87%D0%B8%D0%BA-%D1%96-%D0%BC%D1%96%D0%BA%D1%80%D0%BE%D0%B1-%D0%B0%D0%B1%D0%BE-%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%96%D1%89%D0%BE-%D0%BC%D0%B8%D1%82%D0%B8-%D1%80%D1%83%D0%BA%D0%B8/>)

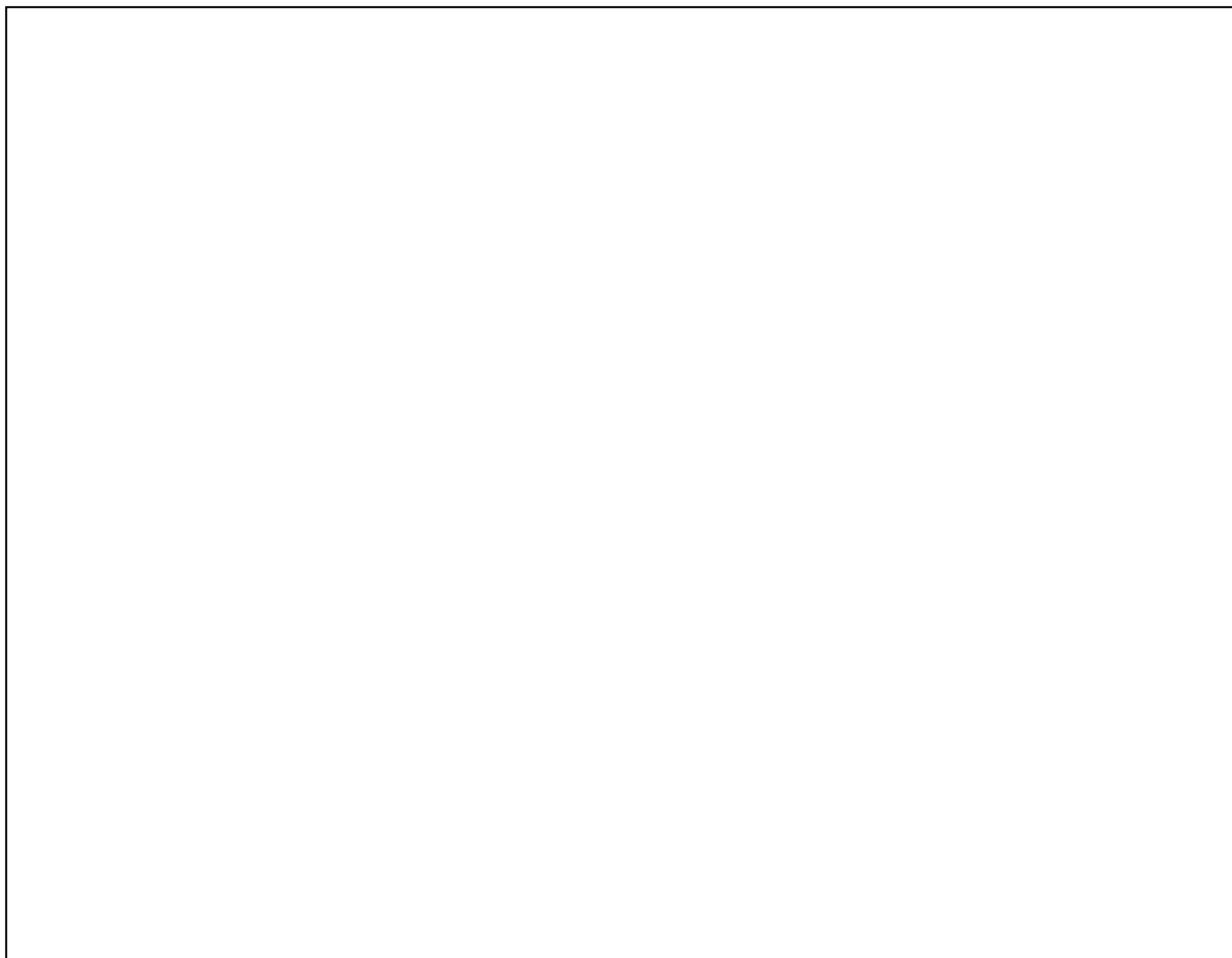
«Толя і Айпад. Терапевтична казочка для любителів комп'ютерів та інших гаджетів» (режим доступу: <http://dytpsyholog.com/2016/02/11/толя-і-айпад-терапевтична-казочка-для/>)

«Зубастик» – казка для тих, хто не хоче чистити зубки»

<http://dytpsyholog.com/2015/05/23/зубастик-казка-для-тих-хто-не-хоче-чис/>

«Дідок Карієс» (режим доступу: <https://dytpsyholog.com/2015/07/28/%d0%b4%d1%96%d0%b4%d1%83%d1%81%d1%8c-%d0%ba%d0%b0%d1%80%d1%96%d1%94%d1%81/>)

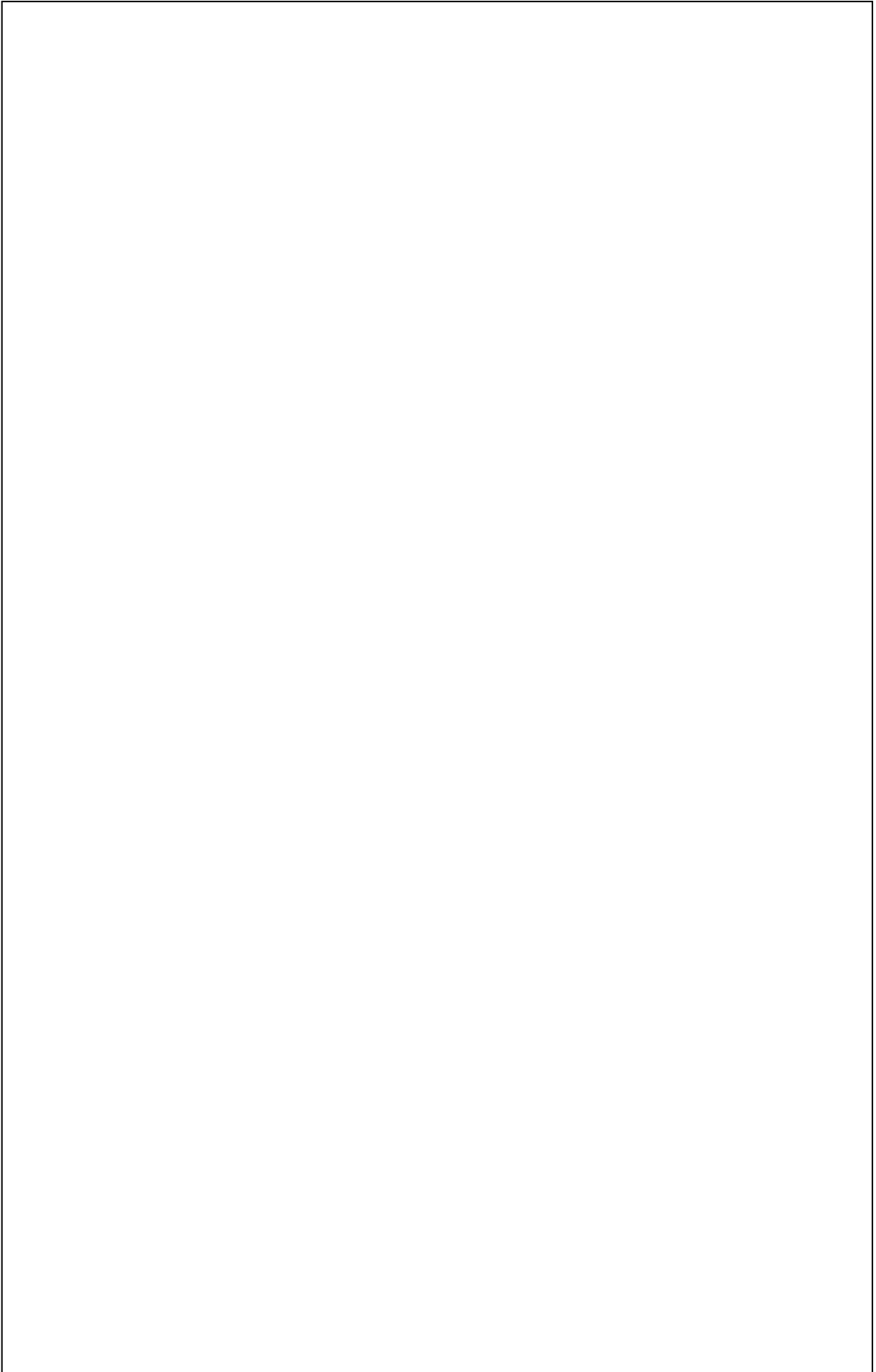
«Про песика Гавчика» (режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/psihoterapevticna-kazka-pro-pesika-gavcika-129495.html>)

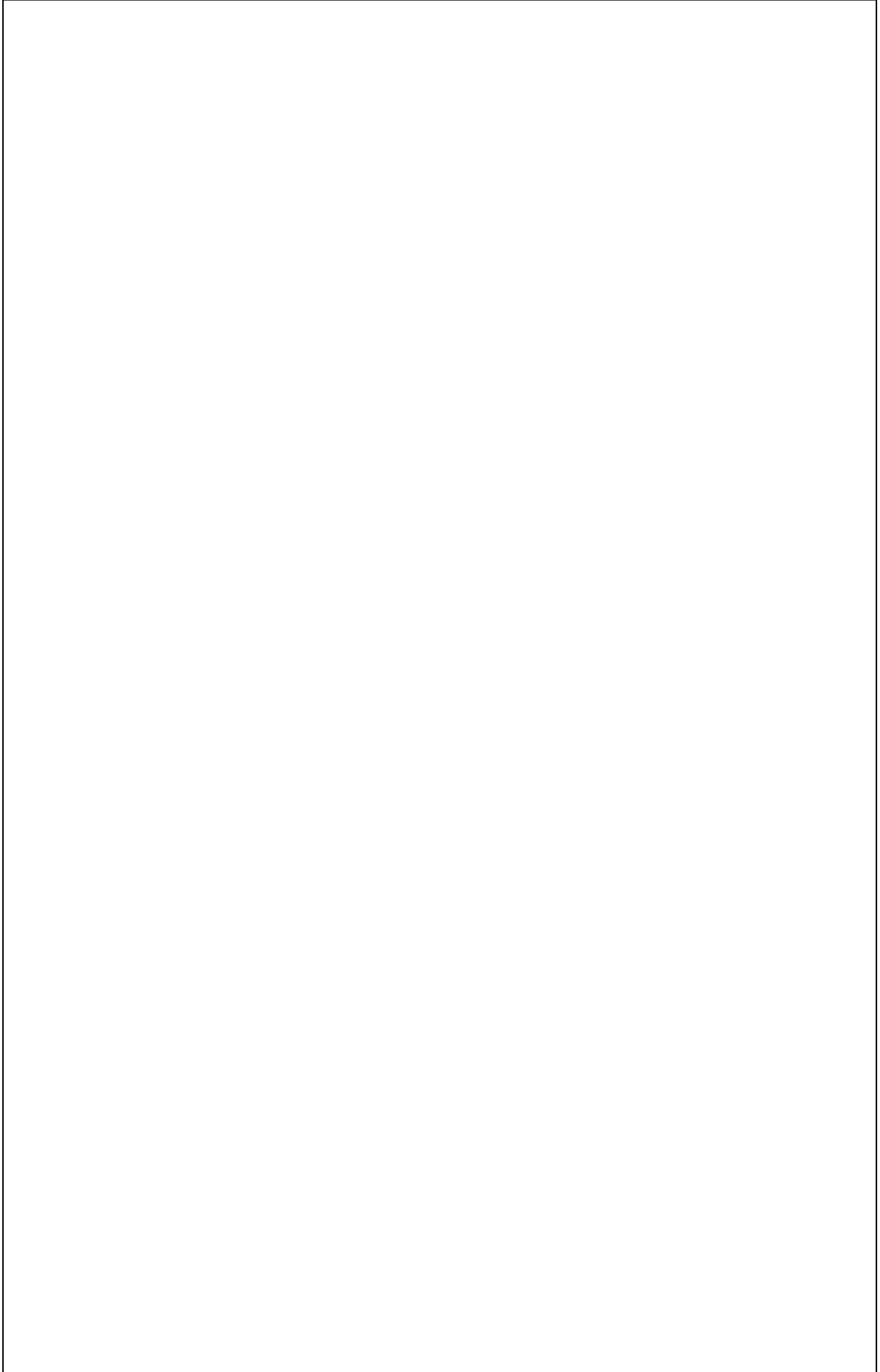

5. Оберіть на власний розсуд будь-яку казку, мультиплікаційний фільм, вірш або художній твір, метою яких є корекція небажаної поведінки та шкідливих звичок у дітей. Розробіть корекційне заняття з його використанням.

Перед складанням плану визначте мету і призначення казки, дидактичну, виховну, розвивальну та корекційну мету заняття, вік дитини, на який розраховано казку.

У конспекті заняття мають бути передбачені запитання і завдання не лише репродуктивного та варіативного, а й творчого характеру.

6. Створіть власну казку, метою якої є корекція небажаної поведінки та шкідливих звичок у дітей. Шкідливу звичку або прояв небажаної поведінки оберіть самостійно.

ТЕМА 7. ОСОБЛИВОСТІ НАПИСАННЯ КАЗКИ ДЛЯ РОБОТИ ЗІ СТРЕСОМ ТА СТРАХАМИ

1. Чим, на Вашу думку, може бути викликані страхи та переживання дитини?

2. Що, на Вашу думку, може бути причиною появи стресових ситуацій у дитини?

3. Ознайомтеся з казкою «Тимошка і Темрява».

3.1. Визначте її терапевтичну мету.

КАЗКА ПРО СТРАХ ТЕМРЯВИ «ТИМОШКА І ТЕМРЯВА»

В одному місті не дуже великому, але й не дуже маленькому, дуже схожому на те, де живеш ти, **жив-був хлопчик**. Звали його Тимофій, а батьки та друзі називали його Тимошка. Був Тимошка дуже хорошим хлопчиком, мав багато друзів, завжди був радий допомогти іншим і нічого не боявся. **Вірніше, майже нічого не боявся, крім темряви.**

Де б він не був, у що б не грав, як тільки починало темніти, він відразу поспішав додому, ближче до мами і тата. Та й спати він не лягав, поки мама не запалювала настільну лампу біля ліжка. **Вночі хлопчик з кімнати своєї вийти боявся.** Якщо треба було сходити за водою або в туалет, він відразу кликав маму.

– І чого ти боїшся? – питала його мама. – Тут же нічого і нікого немає!

– Як немає? А темрява?! – відповів хлопчик.

Але одного разу сталася з Тимошкою така от історія: Одного літнього вечора грав він з хлопцями в м'яч, в сусідньому

дворі. **Загрався, та й не помітив, що почало темніти.** А коли помітив, що вже сутінки згущуються, відразу ж кинувся додому. Для того, щоб потрапити у свій двір, треба було пройти під мостом. Так ось, **пробігаючи під тим самим мостом, хлопчик почув, що над його головою хтось плаче.** Підняв він голову і побачив, що на мосту сидить маленька дівчинка, приблизно його віку. Вона-то і плакала. Сльози текли по її худеньких щоках і падали на коротку сіру сукню.

– Ох, бідна! – подумав хлопчик. – Напевно, вона забралася туди, а злізти не може. Ось і плаче.

Оскільки Тимошка був добрий і сміливий хлопчик, він, звичайно, **вирішив дівчинці допомогти і став забиратися на міст. Він навіть про темряву ненадовго забув,** так йому шкода бідолаху стало. Через хвилину Тимошка вже сидів поруч з нею.

– Ти чого плачеш, боїшся? Давай руку, я допоможу тобі спуститися!

– Я не боюся спускатися. Я через інше плачу, – тихо відповіла дівчинка.

– Так чому ж ти плачеш? Може, я все-таки допоможу?

– **Я плачу, бо зі мною дружити ніхто не хоче. Всі мене бояться,** – пояснила дівчинка.

– Як бояться? Чого тебе боятися?! Кому ти можеш шкоди заподіяти? – здивувався хлопчик.

– Не знаю кому, але всі мене бояться. А мені так хочеться мати друзів!

– Так давай я буду твоїм другом! – запропонував Тимошка. – Як тебе звати?

– **Темрява,** – відповіла дівчинка.

– **Як Темрява?! Та сама Темрява, що вночі буває?** – здригнувся хлопчик.

– Так, та сама. Ось бачиш, і ти злякався, і дружити більше не хочеш. А я ж нічого поганого не роблю. Тільки приходжу на землю, коли заходить Сонце, як мене вчили мої батьки, мама Темна Ніч і тато Король Сутінків.

– **А ти, правда, нічого поганого не робиш?** – запитав Тимошка тремтячим голосом.

– Правда, нічого поганого! – відповіла Темрява.

– Але я все-таки все ще тебе боюся. Що ж робити?! – Хлопчик не знав, як вчинити. Йому було шкода Темряву, але ж він її боявся. Навіть відсунувся трохи.

Темрява і Тимошка сиділи на мосту, дивилися один на одного і не знали, що робити, як допомогти один одному.

Раптом Місяць, який спостерігав за ними з висоти, спустився нижче і заговорив:

– **Я знаю, як вам допомогти. Вам все-таки треба подружитися.** Тоді у Темряви буде друг, і вона не буде так засмучуватися, а ти Тимошка перестанеш її боятися. Адже ми не боїмося своїх друзів! Так?

Темрява і Тимошка вислухали пораду Місяця і їм здалося, що він правий.

– Ну, давай, подружимося! – запропонував хлопчик.

– Давай! – Погодилася Темрява і простягнула йому свою руку, а Тимошка посміхнувся їй і простягнув свою.

– А тепер мені додому пора, – сказав хлопчик. – Адже вже дуже пізно. Мама переживає, я ж завжди завидна повертаюся.

– А давай я тебе до будинку проведу! – Запропонувала Темрява. І вони пішли по вулиці, хлопчик Тимошка і його подруга Темрява. І Тимошці було ні крапельки не страшно.

З тих пір Тимошка не боїться Темряви. Йому вже не треба запалювати лампу, коли він лягає спати. А Темрява, коли спускається на землю, завжди йде провідати свого друга.

– Здрастуй, друже, – говорить Темрява.

– Здрастуй, Темрява. Я такий радий, що ти прийшла! – Відповідає Тимошка.

– Ну а тепер лягай спати, – каже Темрява. **А я буду стояти поруч і відганяти погані сни, якщо вони раптом будуть наближатися до твого ліжка.**

– Спасибі, Темрява, – говорить хлопчик.

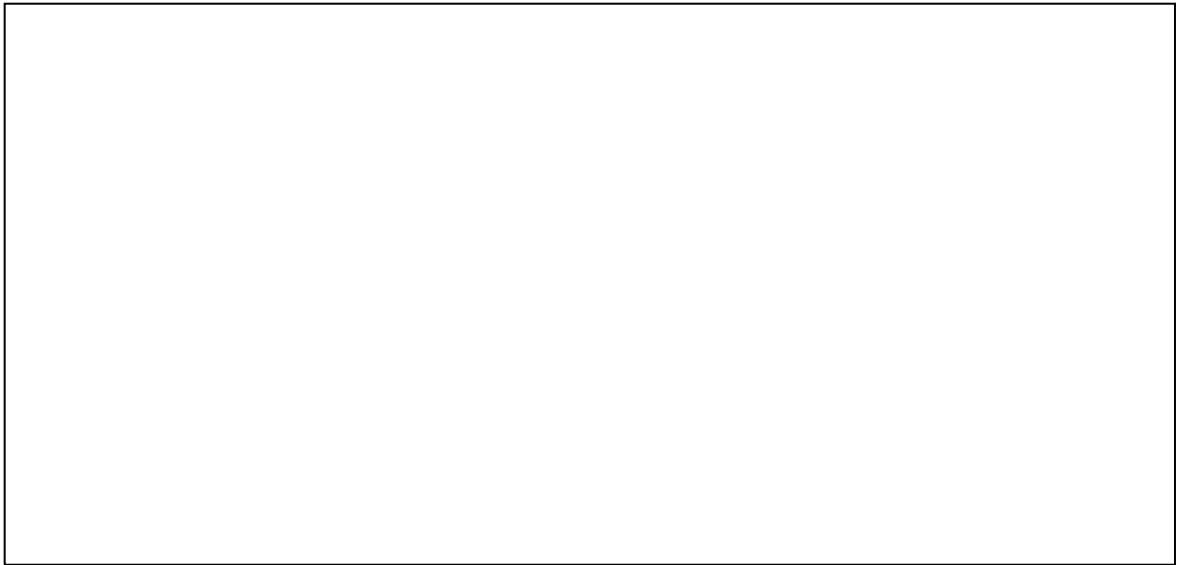
Тиша і спокій огортають його, немов тепла пухова ковдра, він закриває очі і засинає міцним безтурботним сном, а Темрява стоїть поруч і охороняє сон свого друга.

*Перекладено з російської
Автор М. Шкуріна*

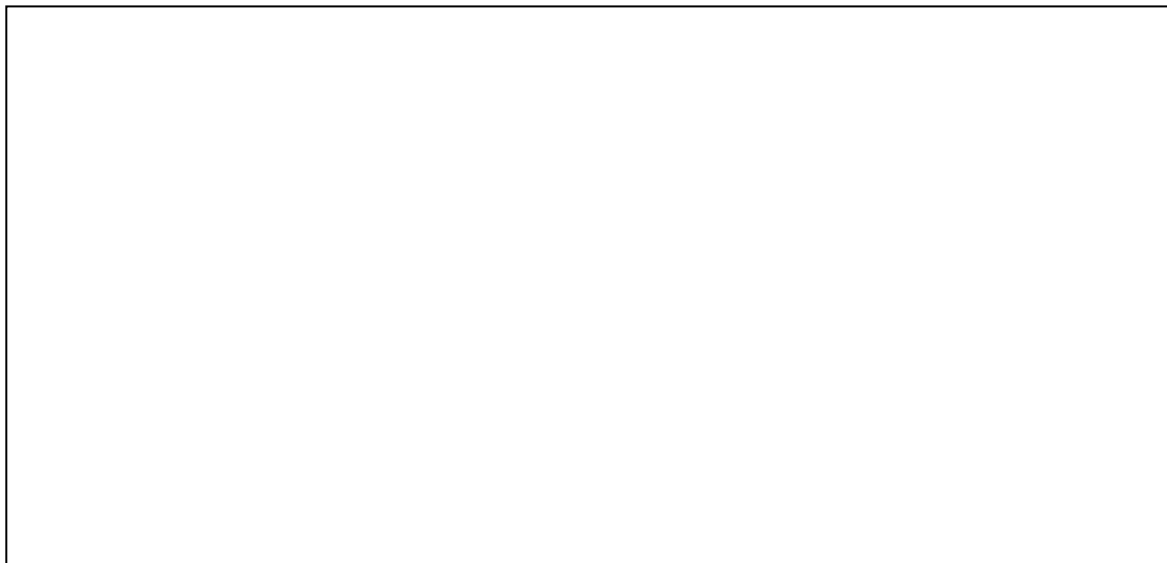
3.2. Розробіть запитання для дитини щодо роботи з казкою «Тимошка і Темрява». При цьому використовуйте роботу з виділеними у казці реченнями.

3.3. Розробіть творче завдання для дитини щодо роботи з казкою «Тимошка і Темрява».

4. Складіть список мультиплікаційних фільмів, художніх творів, казок, метою яких є подолання страхів і стресових ситуацій у дітей. Визначте, які конкретно страхи та стресові ситуації можна допомогти подолати дитині з їх допомогою.

5. Оберіть правильний варіант відповіді та обведіть його:

1) Який корекційний метод роботи з дитячими страхами описано нижче?

Малюючи, дитина вивільняє власний страх, конкретизує його, переносить у матеріальний світ.

- А. Поступове зближення
- Б. Трансформація
- В. Візуалізація – проєктивне малювання
- Г. Командна робота

2) Який корекційний метод роботи з дитячими страхами описано нижче?

Попросіть дитину уявити в комічному вигляді те, чого вона боїться. Змініть ситуацію, перетворивши її зі страшної в успішну чи смішну, і відтворіть це у грі.

- А. Спортивні ігри
- Б. Трансформація
- В. Візуалізація – проєктивне малювання
- Г. Командна робота

3) Який корекційний метод роботи з дитячими страхами описано нижче?

Спочатку слід логічно пояснити подію і розповісти, що треба робити, щоб знову не потрапити в таку ситуацію.

- А. Поступове зближення
- Б. Трансформація
- В. Візуалізація – проєктивне малювання
- Г. Ігрова діяльність

6. «Лабіринт душі. Терапевтичні казки». Ця чудова книга створена О.В. Хухлаєвою та О.Є.Хухлаєвим. Джерело: <https://faqukr.ru/dim-i-sim-ja/58829-krashhi-terapevtichni-kazki-dlja-ditej-povnij.html>

Діти дошкільного віку, молодші школярі та підлітки мають різні види страхів.

Користуючись інформацією, поданою за гіперпосиланням, визначте мету і призначення таких казок:

Для дошкільнят:

«Як Кенгурениш став самостійним»

«Казка про соняшникове насіння».

«Білочка-припевочка».

«Випадок в лісі».

«Казка про їжачка Вітю».

Для молодших школярів:

«Кенгуренок Вася».

«Цветик-семицветик».

«Ведмедик і Старий Гриб».

«Шустрик і Обжорік».

«Кораблик».

Для підлітків:

«Фламінго, або Скала Бажань».

«Повість про справжню ... кольорі».

«Щічка».

«Казка про маленьку самотню Рибку і про величезне Синє Море».

«Казка про Дрюпе Дрюпкіне».

7. Продовжте речення:

Зміст казок, призначених для подолання страхів у дитини, свідчить про те, що для дітей дошкільного віку характерні такі страхи, як

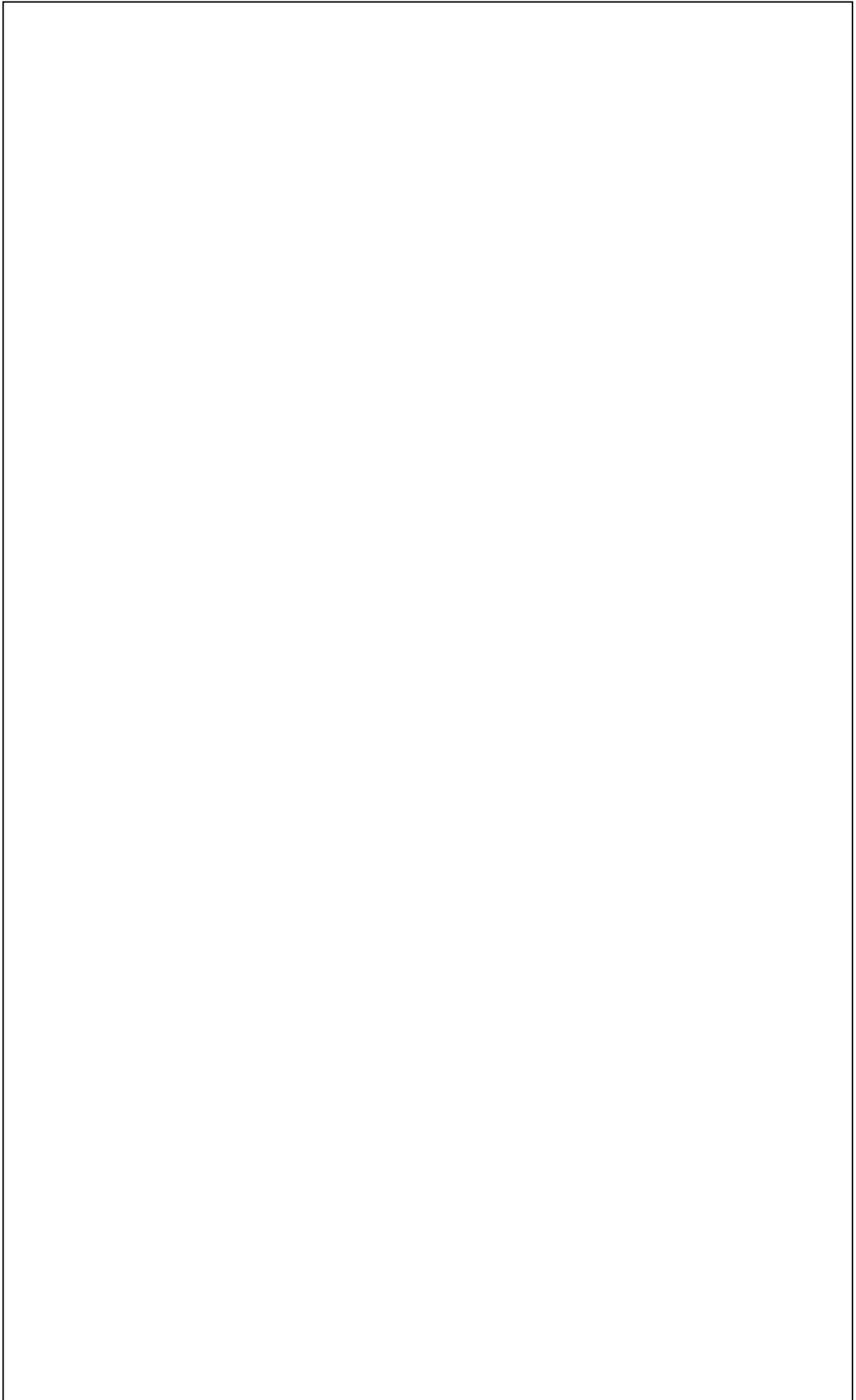
Дітям молодшого шкільного віку властиві страхи

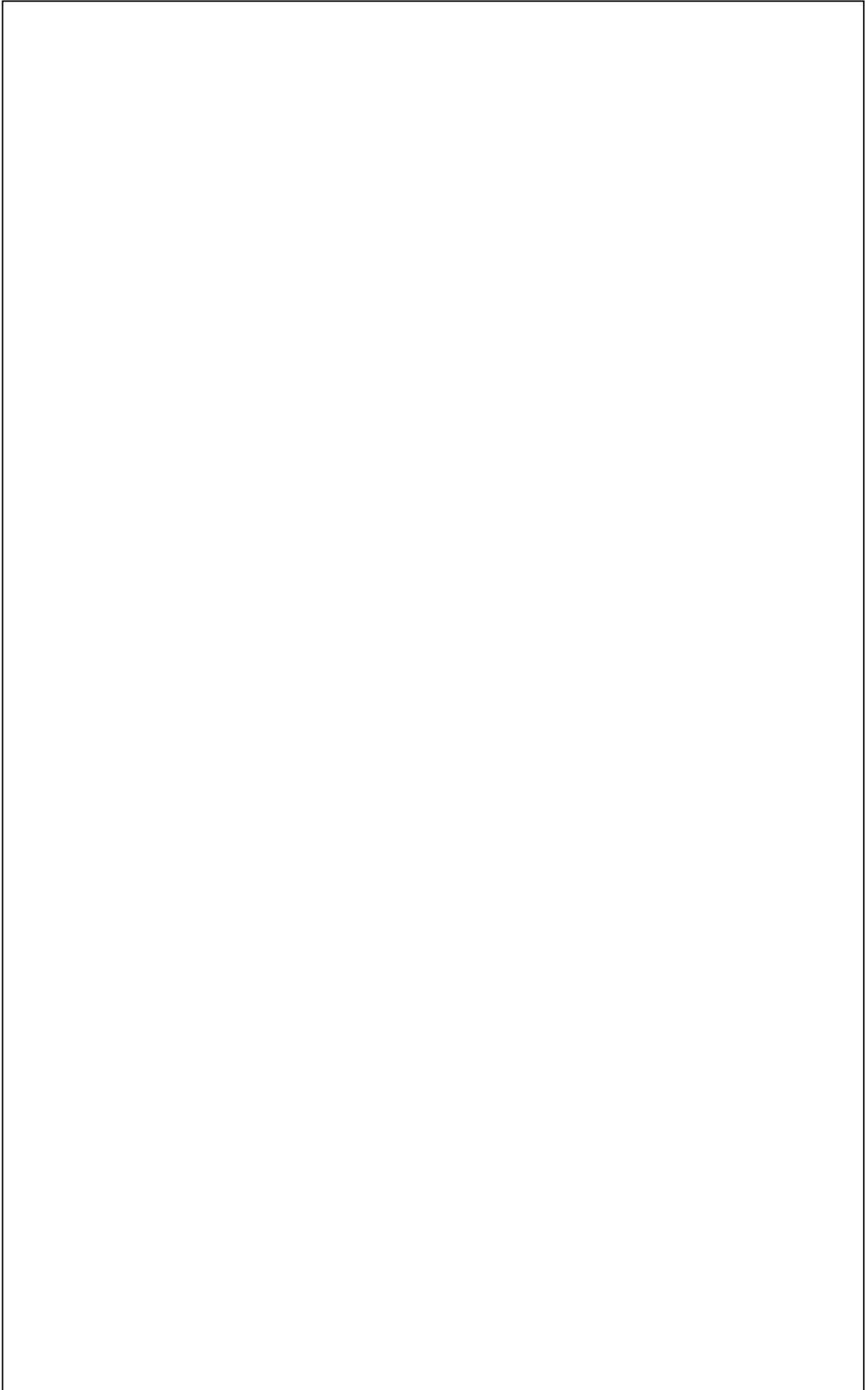
Діти підліткового віку здебільшого бояться

8. Оберіть на власний розсуд будь-яку казку, мультиплікаційний фільм, вірш або художній твір, метою яких є корекція страхів чи стресових ситуацій у дітей. Розробіть корекційне заняття з його використанням.

Перед складанням плану визначте мету і призначення казки, дидактичну, виховну, розвивальну та корекційну мету заняття, вік дитини, на який розраховано казку.

У конспекті заняття має бути передбачено використання корекційних методів роботи з дитячими страхами.

9. Створіть власну казку, метою якої є корекція страхів чи стресових ситуацій у дітей. Вид страху чи стресової ситуації оберіть самостійно.

ТЕМА 8. КАЗКА ЯК ІНСТРУМЕНТ РОБОТИ З САМОТНІСТЮ

1. Чим, на Вашу думку, може бути викликане почуття самотності у дитини?

2. Ознайомтеся з «Казкою про Самотню Зірочку».

2.1. Визначте її терапевтичну мету.

КАЗКА ПРО САМОТНЮ ЗІРОЧКУ

Посеред велетенського безмежного Всесвіту народилася маленька беззахисна Зірочка. Захоплено роздивлялася вона навкруги і бачила безліч інших зірок. Вони були дуже гарними і яскраво мерехтіли червоним, жовтим, білим сяйвом. Але найголовніше – у них були свої сузір'я – сім'ї. Маленька Зірочка відчувала себе такою самотньою і нікому не потрібною...

Минали світові роки. Зірочка все більше сумувала і від цього тьмяніла і тьмяніла.

– Мені треба знайти своє сузір'я, інакше я просто згасну, – тихо промовила вона.

Зірочка сіла в човник і попливла Молочним Шляхом. Дорогою їй зустрічалися різні сузір'я: ревів космічний Лев, намагався вдарити крилом Орел, вжалити Скорпіон, насміхалися Близнюки. Ніхто не хотів прийняти її у свою зоряну сім'ю:

– Навіщо нам у сузір'ї така маленька, негарна, неяскрава зоря? – зверхньо говорили вони.

У розпачі кинулася Зірочка до сузір'я Великого Пса:

– Хай краще він мене розірве. Не хочу більше терпіти самотності та образ!

Але Великий Пес дуже зрадів, побачивши її. Він уже давно шукав собі подругу, яка підтримала б його у важку космічну хвилину.

Великий Пес зігрів Зірочку своєю турботою і любов'ю, – і вона засяяла так яскраво, як не сяяла жодна інша зоря! Усі космічні мешканці, пролітаючи повз сузір'я Великого Пса, захоплено вигукували:

— Крихітко, ти – просто космос!

І дали цій зірці назву Сіріус, що означає «блискуча». Ми, земляни, можемо бачити її із Землі неозброєним оком, бо вона – найяскравіша зірка небосхилу.

Автор: *Софія Ісаєва*, учениця 4 класу Сінгурівської ЗОШ І–ІІІ ступенів Житомирського району

3.2. Оберіть правильний варіант відповіді та обведіть його:

1. Що побачила маленька Зірочка, як народилася?

- А. Безліч зірок і Місяць
- Б. Безліч зірок
- В. Безліч зірок і Сонце
- Г. Безліч зірок та планети

2. Чому Зірочці було самотньо?

- А. Бо вона не була частиною сузір'я.
- Б. Бо у неї не було сім'ї.
- В. Бо у неї не було подружки.
- Г. Бо у неї не було іграшок.

3. Шукати своє сузір'я Зіронька вирушила на ...

- А. ракеті
- Б. кораблі
- В. літаку
- Г. човні

4. Чому Зірочку не хотіли прийняти у свої зоряні сім'ї сузір'я?

- А. Тому що вона була маленька.
- Б. Тому що вона була неяскрава.
- В. Тому що вона була негарна.
- Г. Тому що вона була ледача.

5. Яке сузір'я прийняло Зірочку?

- А. Сузір'я Райського Птаха.
- Б. Сузір'я Малого Пса.
- В. Сузір'я Великого Пса.
- Г. Сузір'я Великої Ведмедиці.

6. Що означає в перекладі назва «Сіріус»?

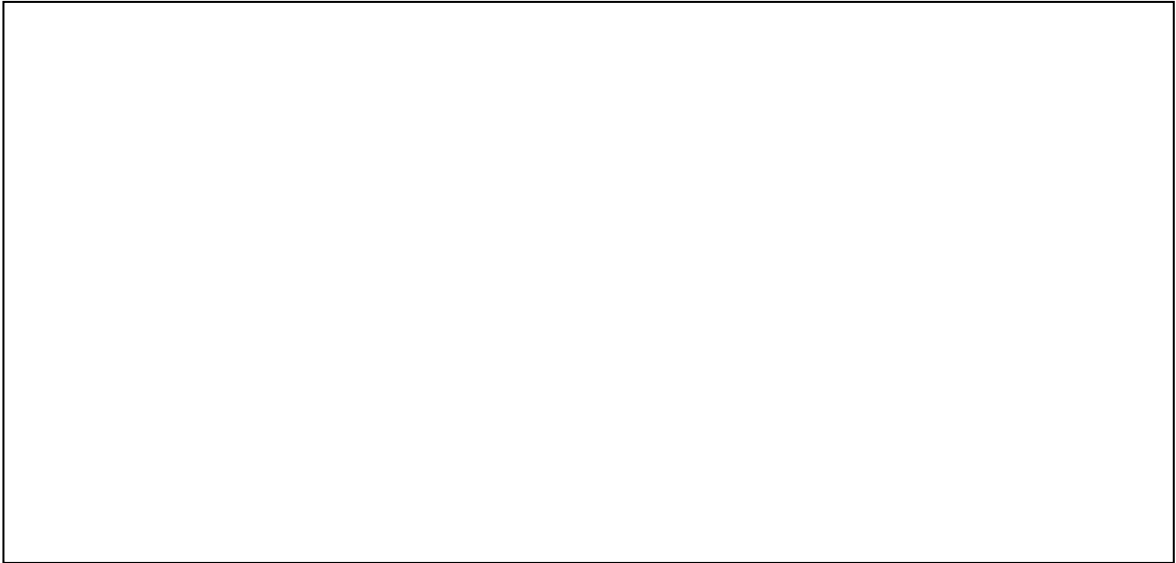
А. Велика.

Б. Гарна.

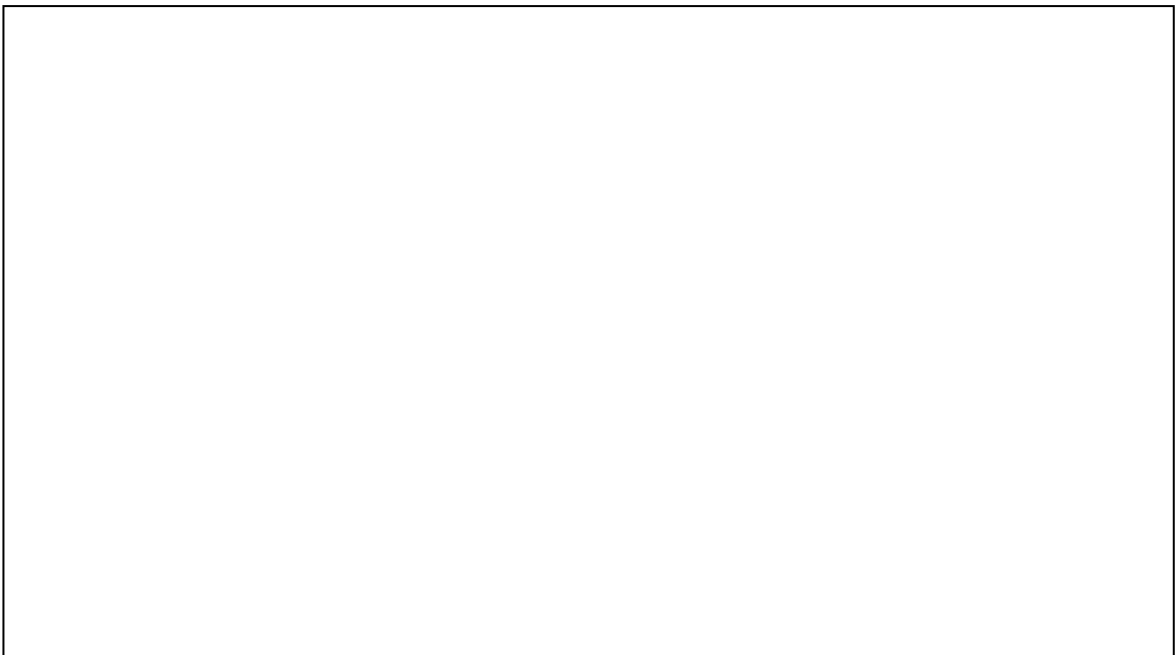
В. Яскрава.

Г. Блискуча.

3.3. Розробіть творче завдання для дитини щодо роботи з «Казкою про Самотню Зірочку».

4. Складіть список мультиплікаційних фільмів, художніх творів, казок, метою яких є подолання почуття самотності у дітей. Визначте, які конкретно причини виникнення цього почуття можна допомогти усунути дитині з їх допомогою.

5. Розробіть алгоритм роботи, запитання і завдання для роботи з казкою Г.Циферова «Самотній ослик» у перекладі українською Валерія Воробйова

У лісі, в лісовому будинку, жив самотній ослик. Друзів у нього не було. І от якось самотній ослик дуже засумував.

Отак він сидів, сумував, нудьгував, аж раптом чує...

– Пі-пі, здрастуй! – З-під підлоги вилізло маленьке мишеня.

– Я мишеня, – ще раз запищало воно, а потім сказало: – Я прийшов тому, що ти сумуєш.

І тут вони, звичайно, подружилися.

Ослик був дуже задоволений. І всім у лісі говорив:

– А у мене є друг!

– Що ще за друг? – спитало сердите ведмежа. – Мабуть, щось маленьке?

Подумав самотній ослик і сказав:

— Ні, мій друг – великий слон.

Великий слон? Звичайно, ніхто не повірив йому. І тому біля будиночка ослика згодом зібралися всі звірі. Вони сказали:

– Ну ж бо, показуй нам свого друга!

Самотній ослик вже хотів сказати, що його друг пішов по гриби.

Але тут вийшло мишеня і відповіло:

— Друг ослика – це я.

— Ха-ха! – засміялися гості. – Якщо це великий слон, то самотній ослик просто великий обманник.

А ослик–великий-обманник спочатку почервонів. А потім усміхнувся:

— Ні, це все ж таки слон, тільки не простий, а чарівний. Зараз він перетворився на маленького. Великим у будинку тісно. Навіть ніс доводиться в димар ховати.

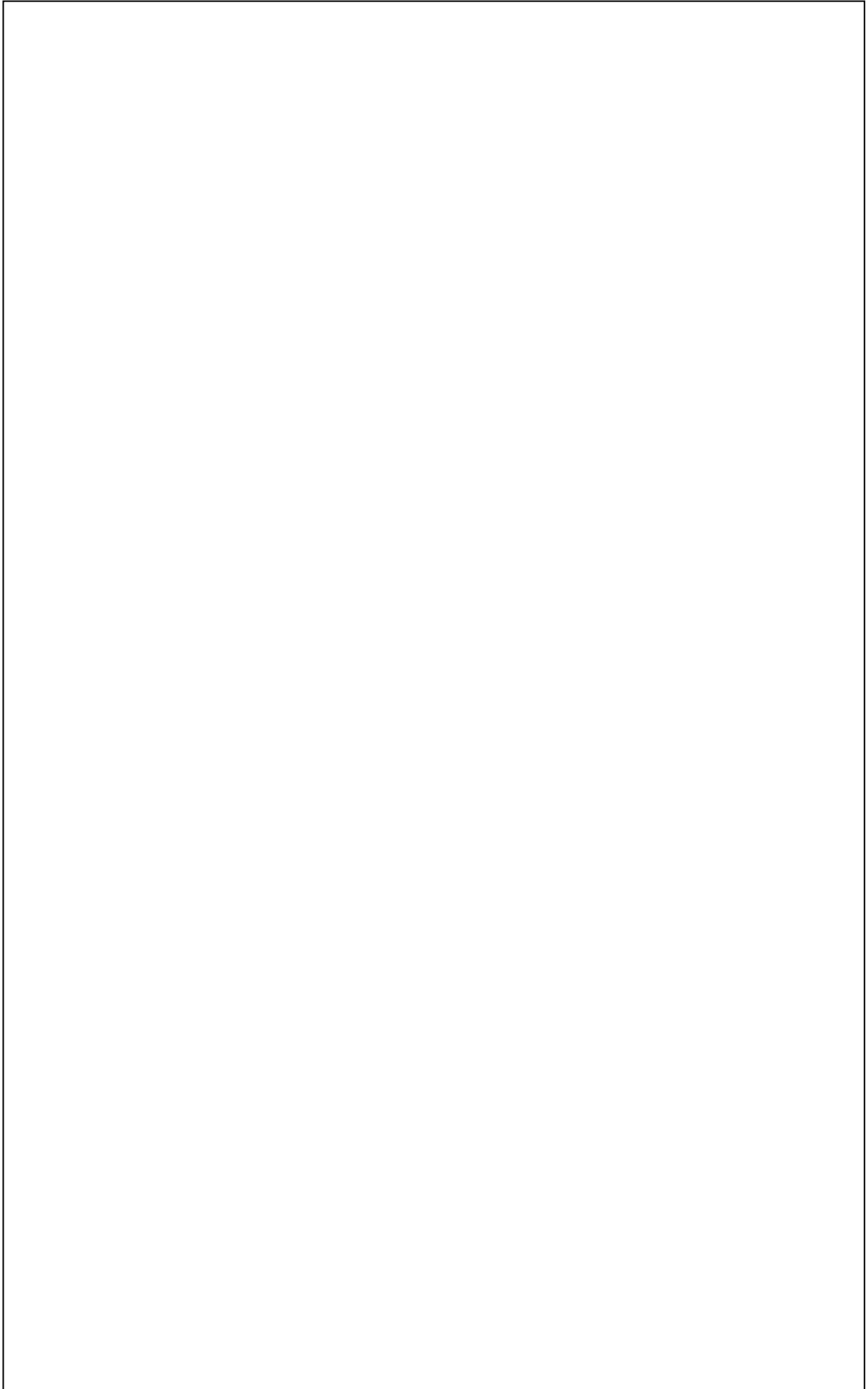
– Схоже на правду, – погодилося сердите ведмежа, глянувши на димар. Але я б не хотів бути маленьким.

– Він теж не хотів бути маленьким, – сказав ослик. – Але він дуже любить мене і хоче жити завжди зі мною.

– Ах, – зітхнули всі звірі, – яка добра тваринка!

Попрощавшись, вони пішли. З того часу ніхто в лісі не ображав маленьких. Тільки всі казали:

– Навіть найменший може бути великим другом. Навіть більшим, ніж найбільший слон!

6. Оберіть на власний розсуд будь-яку казку, мультиплікаційний фільм, вірш або художній твір, метою яких є подолання почуття самотності у дітей. Розробіть корекційне заняття з його використанням.

Перед складанням плану визначте мету і призначення казки, дидактичну, виховну, розвивальну та корекційну мету заняття, вік дитини, на який розраховано казку.

У конспекті заняття має бути передбачено використання корекційних методів роботи з причиною виникнення почуття самотності.

7. Створіть власну казку, метою якої є подолання почуття самотності у дітей.

ТЕМА 9. МЕТОДИ КАЗКОТЕРАПІЇ В РОБОТІ З ТЕМОЮ САМОСАБОТАЖУ

1. Ознайомтеся зі змістом поняття «самосаботаж».

Самосаботаж – це поведінка людини, яка завдає шкоди їй самій.

Самосаботаж – це усвідомлене чи неусвідомлене саморуйнування власного життя.

2. Ознайомтеся з чотирма моделями самосаботажу та їх описом за посиланням:

<https://kfund-media.com/samosabotazh-4-sposoby-pidirvaty-svoyu-produktyvnist-vlasnoruch/>

1) Ви працюєте без передиху, не озираючись назад і не розставляючи пріоритетів

2) Ви повністю ігноруєте прості рішення для досягнення поставлених цілей

3) Ви б'єте байдики замість того, щоб вдосконалювати способи розв'язання повторюваних проблем

4) Ви уникаєте або тікаєте від боротьби з неприємними переживаннями

3. У чому проявляються ознаки самосаботажу у героїв творів:

Грицька з вірша С.Маршака «Грицькові книжки»

Федори з казки К.Чуковського «Федорине горе» та Бруднулі з казки К.Чуковського «Мийдодір»

Оха із вірша Л.Зубкової «Ох і Ах»

Царівни-Несміяни з однойменної народної казки

4. Подумайте, в чому може полягати причина виникнення самосаботажу у героїв творів:

Грицька з вірша С.Маршака «Грицькові книжки»

Федори з казки К.Чуковського «Федорине горе» та Бруднулі з казки К.Чуковського «Мийдодір»

Оха із вірша Л.Зубкової «Ох і Ах»

Царівни-Несміяни з однойменної народної казки

5. Хто / що допомагає героям запропонованих у завданнях 3-4 казок стати на шлях виправлення? Яким чином? Запропонуйте кожному герою / героїні шляхи подолання самосаботажу:

Грицькові з вірша С.Маршака «Грицькові книжки»

Федорі з казки К.Чуковського «Федорине горе» та Бруднулі з казки К.Чуковського «Мийдодір»

Охові із вірша Л.Зубкової «Ох і Ах»

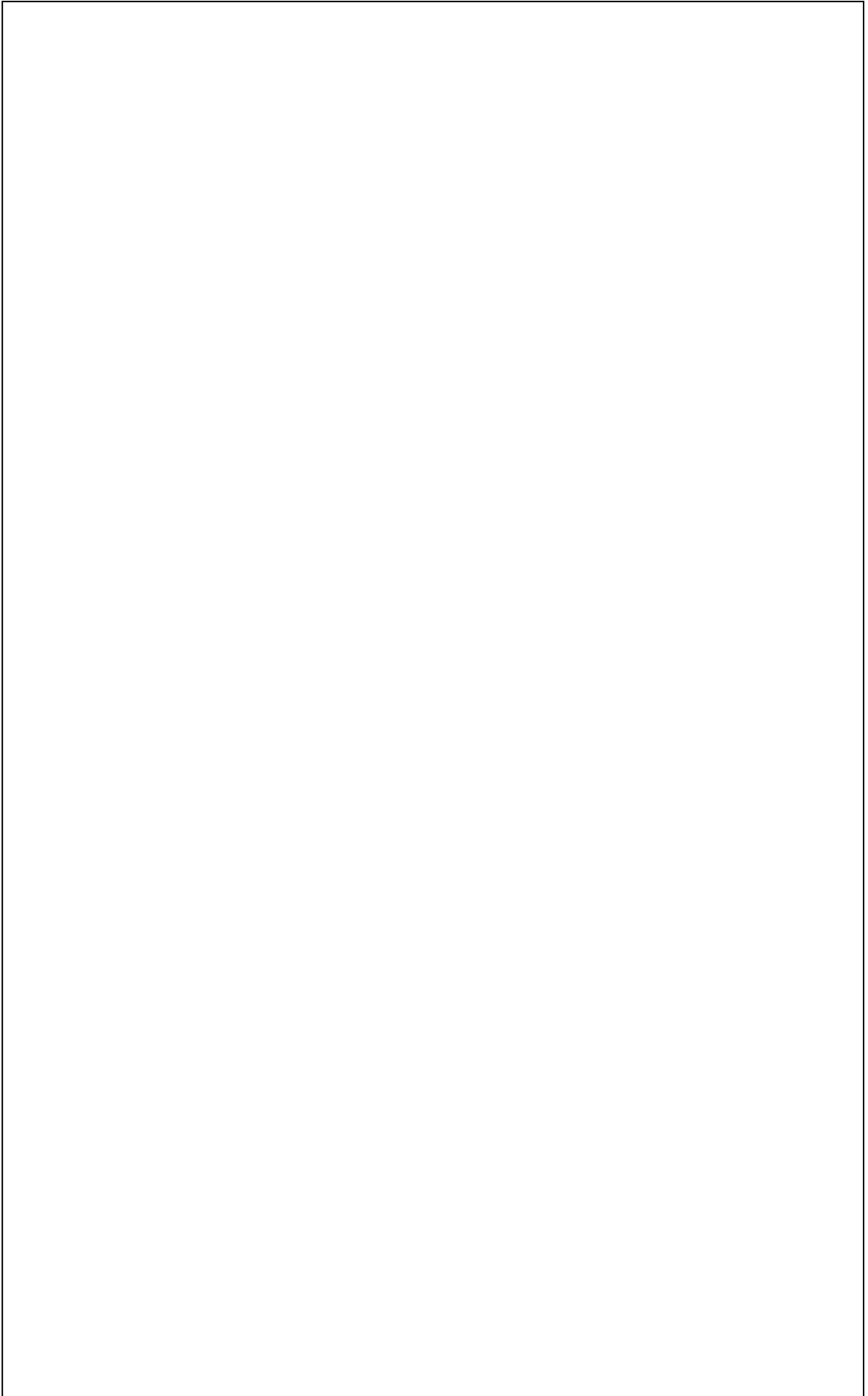
Царівні-Несміяні з однойменної народної казки

6. На основі одного з запропонованих творів (завдання 3-5) розробіть алгоритм роботи, запитання та завдання для дитини.

7. Оберіть на власний розсуд будь-яку казку, мультиплікаційний фільм, вірш або художній твір, метою яких є робота з темою самосаботажу. Розробіть корекційне заняття з його використанням (наприклад, вірш С.Михалкова «Про Мімозу»).

Перед складанням плану визначте мету і призначення казки, дидактичну, виховну, розвивальну та корекційну мету заняття, вік дитини, на який розраховано казку.

У конспекті заняття має бути передбачено використання корекційних методів роботи з причиною виникнення самосаботажу.

8. Створіть власну казку, метою якої є робота з темою самосаботажу.

ТЕМА 10. РОБОТА З ТЕКСТАМИ В ПРОЦЕСІ ПСИХОТЕРАПІЇ ТА ПСИХОКОРЕКЦІЇ ПРОЖИВАННЯ КРИЗОВИХ СТАНІВ

1. Що, на Вашу думку, є причиною виникнення кризових станів у дітей? Які кризові стани у дитини можуть виникати у її житті?

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

2. Опишіть кризу, у якій опинилися герої таких творів:

Іванко з казки П.Єршова «Коник-Горбоконик»

Хлопчик Нільс із повісті С.Лагерлеф «Дивовижна подорож Нільса з дикими гусями» та мультфільму за її мотивами «Зачарований хлопчик»

Брати Лю з однойменної китайської народної казки

Еліза з казки Г.Х.Андерсена «Дикі лебеді»

Маленький Мук із однойменної казки В.Гауфа

Якоб із казки В.Гауфа «Карлик Ніс»

3. Чому вони опинилися в кризовій ситуації?

Іванко з казки П.Єршова «Коник-Горбоконики»

Хлопчик Нільс із повісті С.Лагерлеф «Дивовижна подорож Нільса з дикими гусями» та мультфільму за її мотивами «Зачарований хлопчик»

Брати Лю з однойменної китайської народної казки

Еліза з казки Г.Х.Андерсена «Дикі лебеді»

Маленький Мук із однойменної казки В.Гауфа

Якоб із казки В.Гауфа «Карлик Ніс»

4. Як долають кризу та перешкоди на своєму шляху герої творів із завдань 2-3? Хто допомагає їм / які чарівні перетворення відбуваються у казці? А хто з цих героїв виходить із кризового становища самостійно? Як саме?

Іванко з казки П.Єршова «Коник-Горбоконики»

Хлопчик Нільс із повісті С.Лагерлеф «Дивовижна подорож Нільса з дикими гусями» та мультфільму за її мотивами «Зачарований хлопчик»

Брати Лю з однойменної китайської народної казки

Еліза з казки Г.Х.Андерсена «Дикі лебеді»

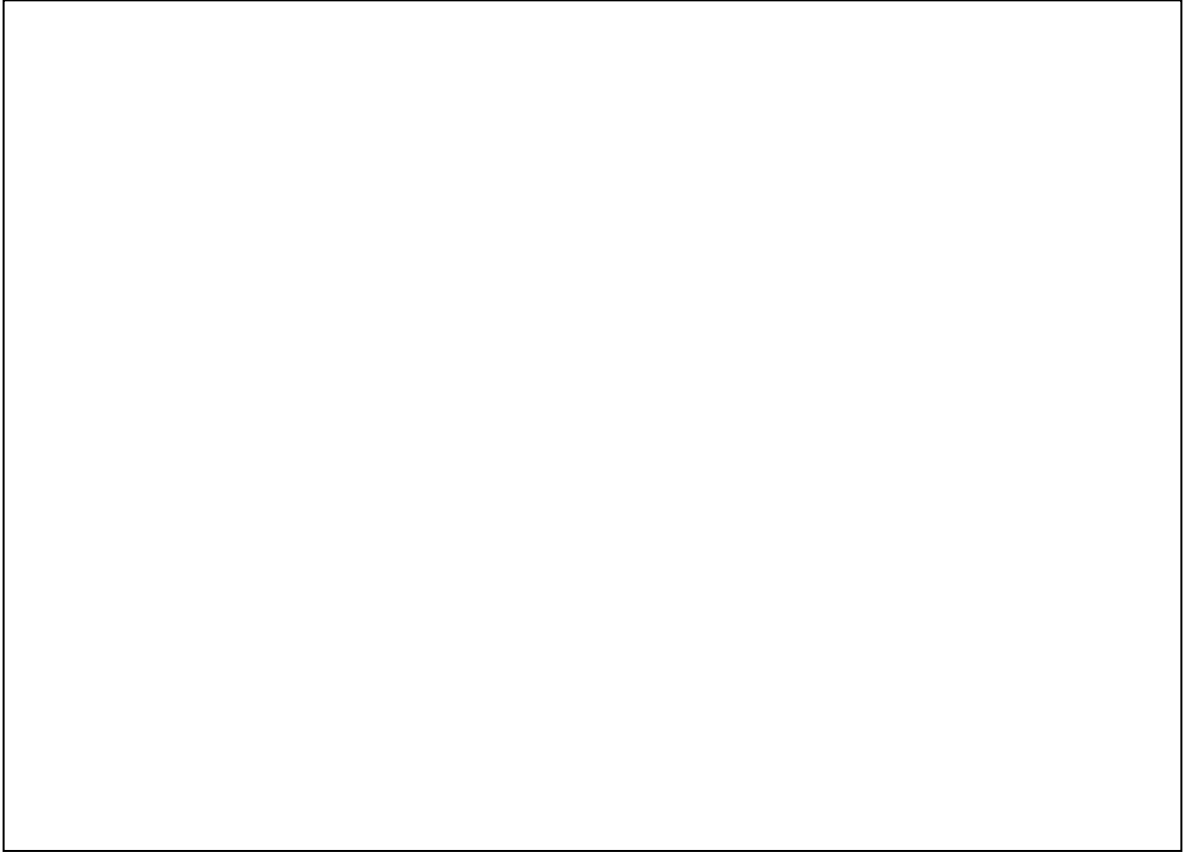
Маленький Мук із однойменної казки В.Гауфа

Якоб із казки В.Гауфа «Карлик Ніс»

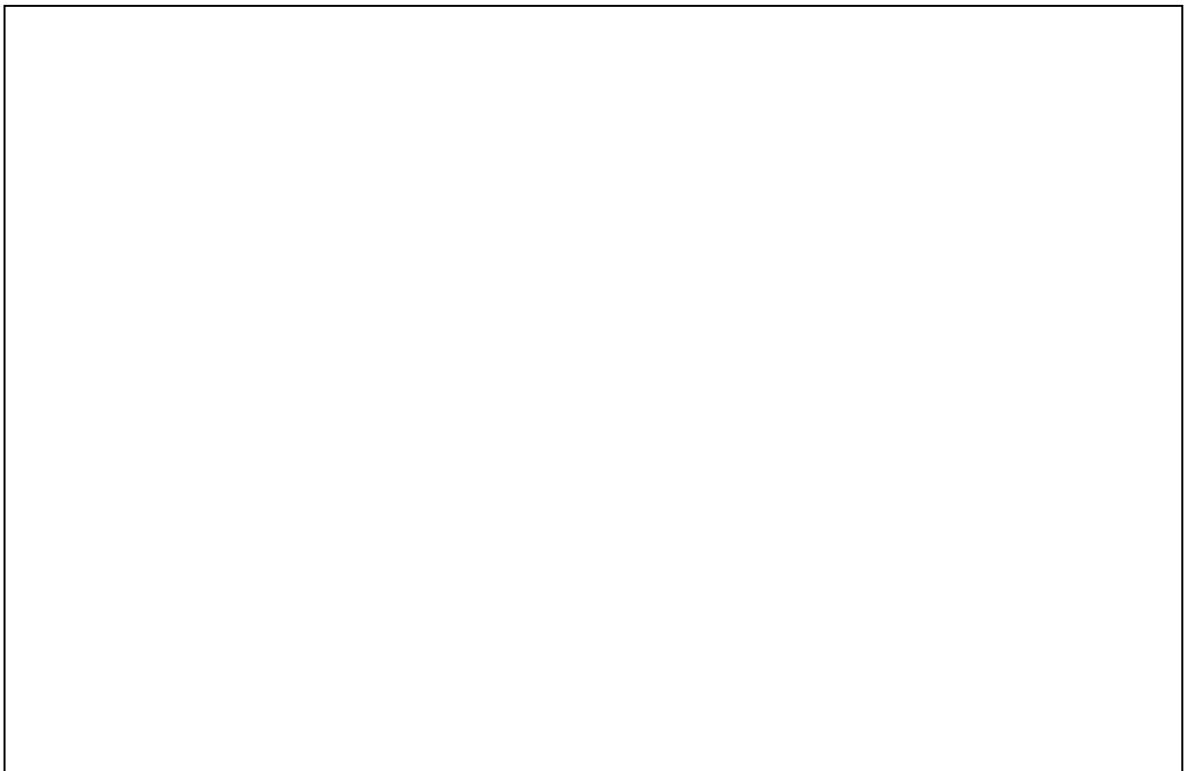
5. Складіть список казок, віршів, художніх творів, кінофільмів, чи мультфільмів, головний героя / героїня яких потрапляє в кризове становище та долає його або за допомогою інших персонажів, чарівних перетворень або самотійно.

Наприклад: *М.Вольпін «Острів Помилки». Про хлопчика Миколку Сорокіна, який за рік у школі нахапав двійок, і тепер ці лебеді-двійки привезли його на Острів Помилки. Багато Миколка Сорокін побачив на Острові Помилки: корову і коня, які з'єдналися, розділених зайців, слона, який важить менше повітря ... Вирішив хлопчик відправитися додому, правильно виконати завдання і допомогти всім, кого він так необдуманно образив. Але не так просто двієчнику виїхати з острова, двійки не пускають.*

Миколка починає самотійно виправляти помилки, а повернутися додому йому допомагає єдина П'ятірка, яку хлопчик отримав упродовж року.

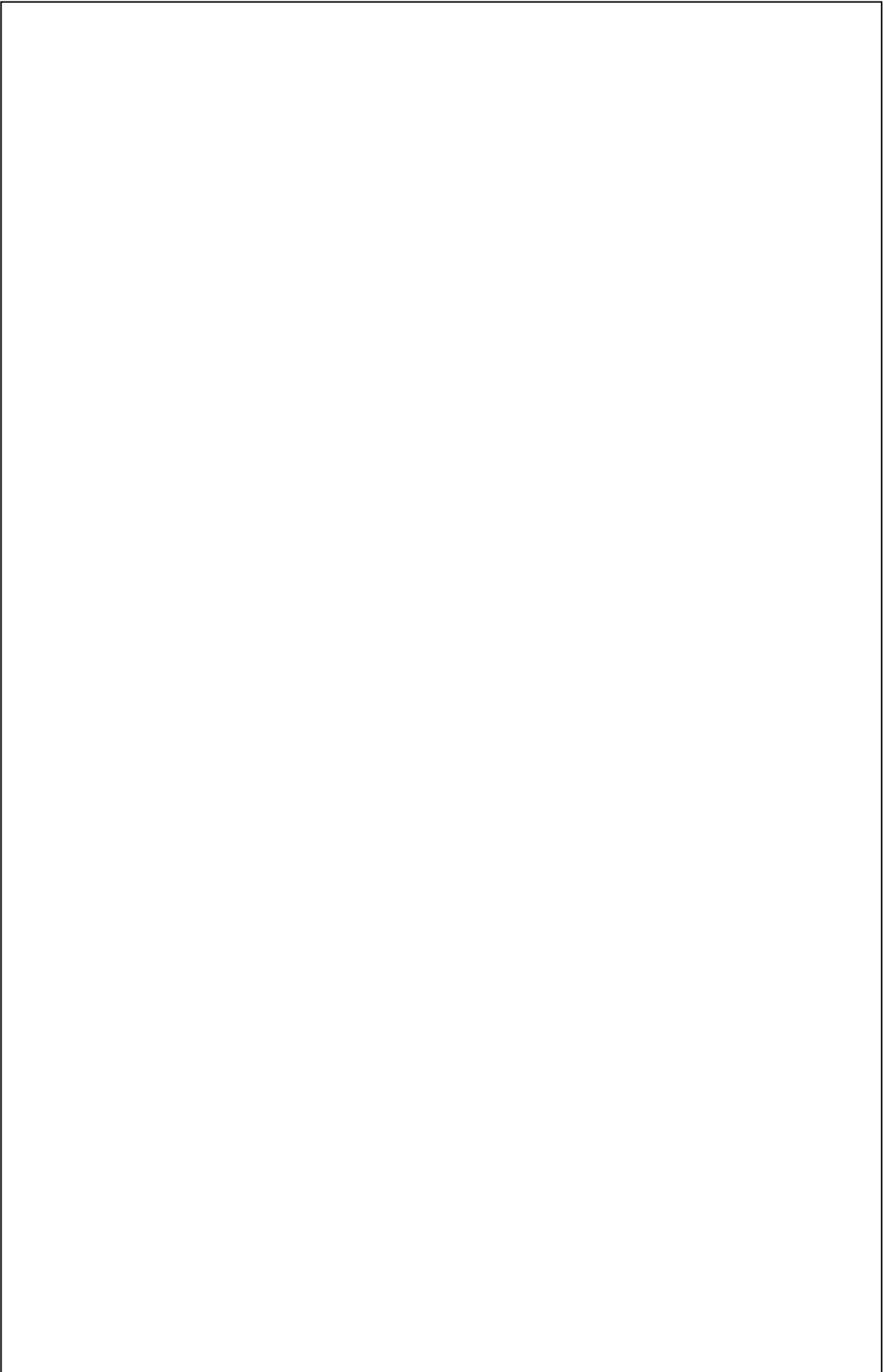
6. На основі одного з запропонованих творів (завдання 2-4) або інших на власний розсуд розробіть алгоритм роботи, запитання та завдання для дитини.

7. Оберіть на власний розсуд будь-яку казку, мультиплікаційний фільм, вірш або художній твір, зміст яких є подолання героєм / героїнею кризового стану / кризової ситуації. Розробіть корекційне заняття з його використанням.

Перед складанням плану визначте мету і призначення казки, дидактичну, виховну, розвивальну та корекційну мету заняття, вік дитини, на який розраховано казку.

У конспекті заняття має бути передбачено використання корекційних методів роботи з причиною виникнення кризового стану.

8. Створіть власну казку, метою якої подолання головним героєм / героїнею кризового стану / кризової ситуації.

ТЕМА 11. ВИКОРИСТАННЯ ГОТОВИХ КАЗОК ТА СПЕЦИФІКА НАПИСАННЯ КОРЕКЦІЙНИХ І ТЕРАПЕВТИЧНИХ КАЗОК ДЛЯ ДІТЕЙ І ДОРΟΣЛИХ У СИТУАЦІЇ ГОРЯ

1. Які ситуації горя, на Вашу думку, можна коригувати за допомогою казок у дітей та дорослих?

2. Ознайомтеся зі змістом терапевтичної казки «Як люди стають ангелами». Режим доступу: https://dc.lviv.ua/zhuttya_v_podruzhzhi/dti/4885-yak-ditin-rozkazati-pro-smert-blizkoyi-lyudini-pitannya-do-psihologa.html

ТЕРАПЕВТИЧНА КАЗКА «ЯК ЛЮДИ СТАЮТЬ АНГЕЛАМИ»

В одному великому місті жив собі маленький хлопчик Сашко. Він жив із мамою і татом, а ще в них був величезний кіт, котрий зазвичай лежав собі на холодильнику і ніби з трону велично споглядав за тим, що відбувається довкола.

Одного дня мама тяжко захворіла, і швидка допомога відвезла її до лікарні. У сумній посмішці тата Сашко відчув якийсь незнаний раніше неспокій. Квартира поступово наповнялася тугою.

Та одного дня хлопчик почув як сусідки перешіптуються між собою: «Бідна дитина, залишилася сиротою». Сашко ще не знав, що значать ті слова, але серце від них чомусь защеміло. Він побіг мерщій до тата і, зазирнувши йому у вічі, побачив розгубленість і біль. Хлопчикові захотілося раптом забитися в куточок та занурити своє обличчя у теплі та лагідні мамині руки. Тато підійшов до сина і ніжно обняв його за плечі. Потім помовчав і мовив: «Синочку, мама вже не повернеться з лікарні. Бог забрав її на небо».

Сашко розгубився: «Як Бог міг забрати її на небо, коли вона йому так потрібна тут на землі?» Хлопчик заплакав, а потім раптом прокричав: «Боже, віддай мені мою маму!» Та здається його чув лише величезний кіт, що як і раніше лежав собі на холодильнику.

Чи довго Сашко плакав на ліжку чи ні, а ж раптом він побачив як кіт, потягнувшись, зіскочив зі свого місця. Він підійшов до малого і досить голосно промуркотів:

– Мур, мур, чого ридаєш?

Від несподіванки хлопчик аж завмер. Він навіть не підозрював, що його кіт вміє говорити. А кіт ніби не помічаючи здивування продовжував:

– Дивні ви, люди, істоти. Плачете там де слід радіти, радієте там де треба плакати.

– А чому мені радіти? – здивовано відповів Сашко.

– Не чому, а за кого, мур,- неквапливо продовжував кіт. – Звісно за себе, за свого батька, за свою маму, а ще за людей.

Хлопчик зовсім розгубився. Якщо кіт вже і за говорив, то міг би хоча б поспівчувати.

Кіт, незважаючи на Сашка, продовжував:

– Вам, людям, добре. Ангелами стаєте. А ми, коти, мусимо тільки спостерігати за цим.

– То я теж можу стати ангелом? – раптом запитав Сашко.

– Зараз ні. Але колись можливо. Щоб стати ангелом людина має відшукати своє покликання і втілити в життя задум Божий. На це потрібно ціле життя.

– Ти хочеш сказати, що мама його втілила.

Кіт ліниво потягнувся і перебив хлопця:

– А ти подумай сам. Що найцінніше було для твоєї мами?

Хлопчик подумав і відповів:

– Мабуть, я і тато.

– Отож бо воно і є, – промовив кіт. – Вона прийняла від Творця в дар тебе і дала цьому дарові життя. А тепер подумай сам. Коли вона хворіла і лежала в лікарні, то чи мала змогу бачити тебе, тішитися твоїми успіхами, торкатися твого чола?

– Звісно, ні. – відповів хлопчик.

– Бачиш. Вона в лікарні втратила змогу бути поряд зі своїм скарбом. Хіба це втіха? Щоб ти сам вибрав, якби опинився в такій ситуації: лежав би весь час на ліжку серед чужих людей чи споглядав би за тим кого любиш, молився б за нього, щоранку цілував би у чоло. І попри те, що цей поцілунок неможливо відчуту на дотик, його тепло завжди заставляє бриніти серце.

– Звісно, хотів би бути поряд.

Кіт знову потягнувся і далі мовив:

– То ж я і кажу, що дивні ви істоти люди. Мама твоя вибрала те саме. А ти тут сумуєш. Згадай як вона тебе ще змалечку пестила і тішила, як

підкувалася. Як кохала твого тата. Як допомагала людям. То ж коли людина має у серці таку любов, Бог з промінчика цих почуттів творить крила. І взагалі я тобі заздрю, Ти тепер маєш найкращого у світі ангела-хоронителя, бо хто краще за маму-ангела знає, що потрібно її дитині.

Сашкові раптом стало так легко і радісно на душі. Він подумав: «Я спробую не завдавати моєму ангелу надмірних хвилювань.»

Краплі осіннього дощу щось бубоніли тихенько шибці. Сашко відірвав голову від подушки і побачив у вікно, що сутінки огортають землю. Кіт калачиком згорнувся біля хлопця, розплющив одне око і, тихо муркочучи, ніби підморгнув ним. Хлопчик ясно відчув як мама-ангел схилилася над ним у молитві. Він посміхнувся і тихий лагідний сон запросив хлопця у мандрівку нових життєвих відкриттів та пригод.»

Таку казку можна читати дитині потім на її прохання або за потребою, якщо у дитини ще зберігається хвилювання. Це індивідуально. Прочитання казки дає дитині у доступній для неї формі знання, що близька їй людина існує і її любить, і дитина теж може продовжувати її любити. Можна подальші розмови з дитиною, її запитання про втрату базувати на знаннях, які отримала дитина у казці. Не варто уникати розмов, ховати фотографії померлої людини. Дитина вже знатиме, що сталося і прийме це у своє маленьке серце, а будь-яка нещирість лише її травмуватиме.

2.1. Розробіть алгоритм роботи, запитання і завдання для роботи з казкою «Як люди стають ангелами».

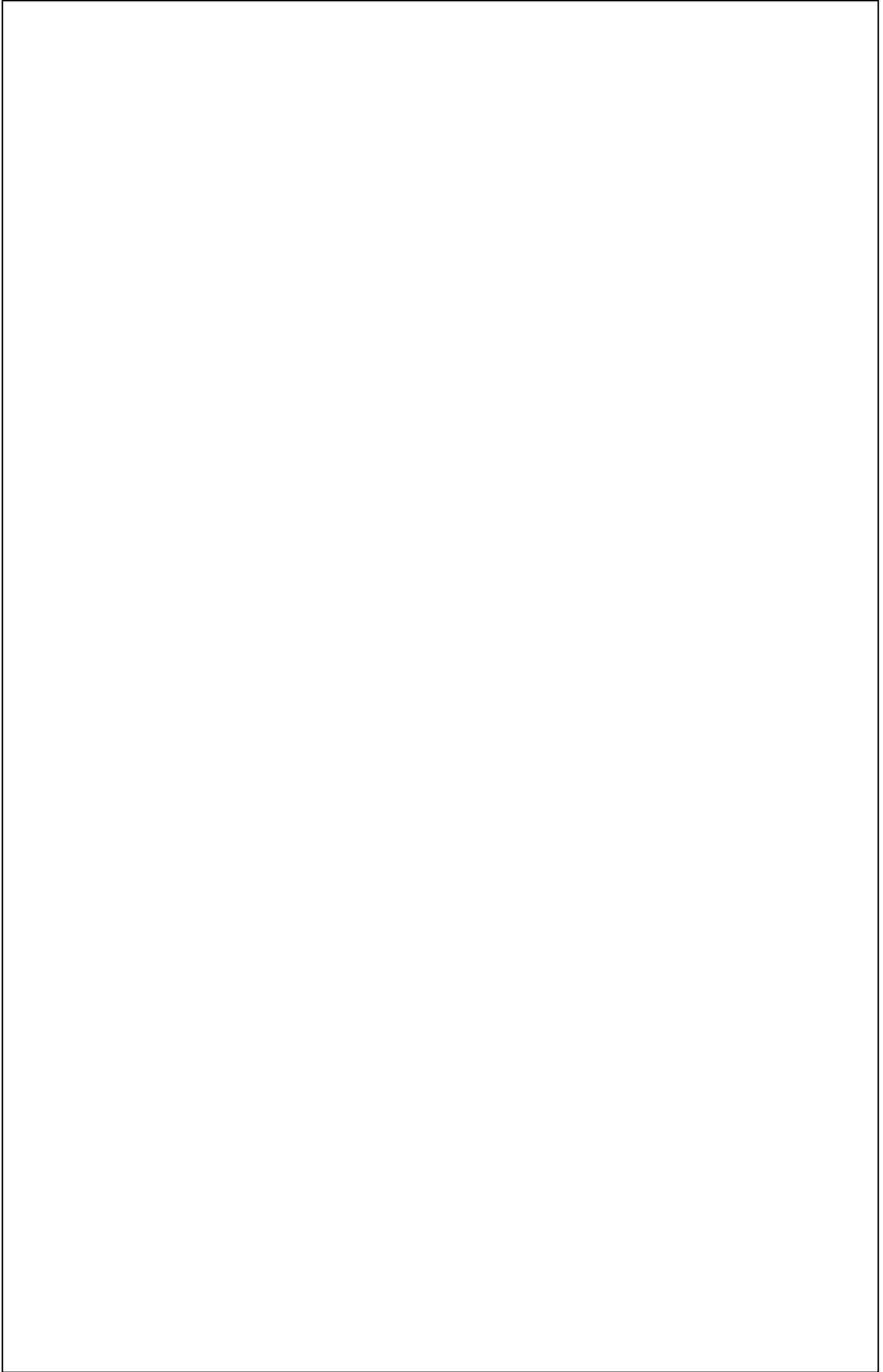

3. Складіть список мультиплікаційних фільмів, художніх творів, казок, метою яких є допомога дитині чи дорослому у ситуації горя.

4. Оберіть на власний розсуд будь-яку казку, мультиплікаційний фільм, вірш або художній твір, метою яких є допомога дитині чи дорослому у ситуації горя.

Перед складанням плану визначте мету і призначення казки, дидактичну, виховну, розвивальну та корекційну мету заняття, вік дитини, на який розраховано казку.

5. Створіть власну казку, метою якої є допомога дитині або дорослому у ситуації горя.

ТЕМА 12. ПСИХОКОРЕКЦІЙНІ КАЗКИ ДЛЯ РОБОТИ З ДИТЯЧО-БАТЬКІВСЬКИМИ СТОСУНКАМИ

1. Які, на Вашу думку, неправильно побудовані дитячо-батьківські стосунки чи проблеми в родині можна коригувати за допомогою казок?

2. У чому, на Ваш погляд, полягають причини порушення дитячо-батьківських стосунків?

3. Ознайомтеся зі змістом казки про дитячі ревності.

КАЗКА ПРО СОБАЧКУ НА ІМ'Я ТОБІК. ПРО ДИТЯЧІ РЕВНОСТІ

Спрямованість казки: Негативні почуття (ревності, образа та ін.), пов'язані з народженням молодшої сестри (брата). Переживання, пов'язані з труднощами прийняття ролі старшого. Для дітей віком 5-9 років.

Ключова фраза: «У мене народився братик, і тепер батьки мене зовсім не люблять!»

В одній родині жив песик на ім'я Тобік. Господарі дуже його любили, пестили і часто з ним грали. Як і всі собаки, Тобік міг наробити дурниць, але господарі закривали очі на його пустощі. Життя Тобіка було дуже щасливим.

Одного разу в будинку з'явилося маленьке кошеня. Воно було зовсім крихтним і безпорадним, і господарі приділяли йому набагато більше часу, ніж Тобіку. Кошеня годували з рук, пестили і дозволяли йому все те, що Тобікові тепер заборонялося. «Ти вже великий, – говорили йому. – Поводься як слід». А улюблена господиня майже забула про бідного песика і весь час поралася з цим кошеням.

Тобіку стало здаватися, що його зовсім не люблять, він втратив апетит і став погано спати ночами, а одного разу завив від туги, але його за це покарали. Тобік вважав кошеня винуватцем всіх своїх нещасть, але чим більше він на нього злився, тим частіше господарі карали бідного Тобіка. І від цього він ще більше ненавидів противне кошеня.

Одного разу його терпець урвався: кошеня посміло забрати його улюблений м'ячик і стало гратися з ним по всьому будинку. Тобік не втримався і вкусив кошеня за хвіст. Кошеня запищало від болю, а господарі вдарили Тобіка. Від цього він ще більше зненавидів кошеня і ввечері заснув, мріючи про те, що завтра він йому як слід помститься.

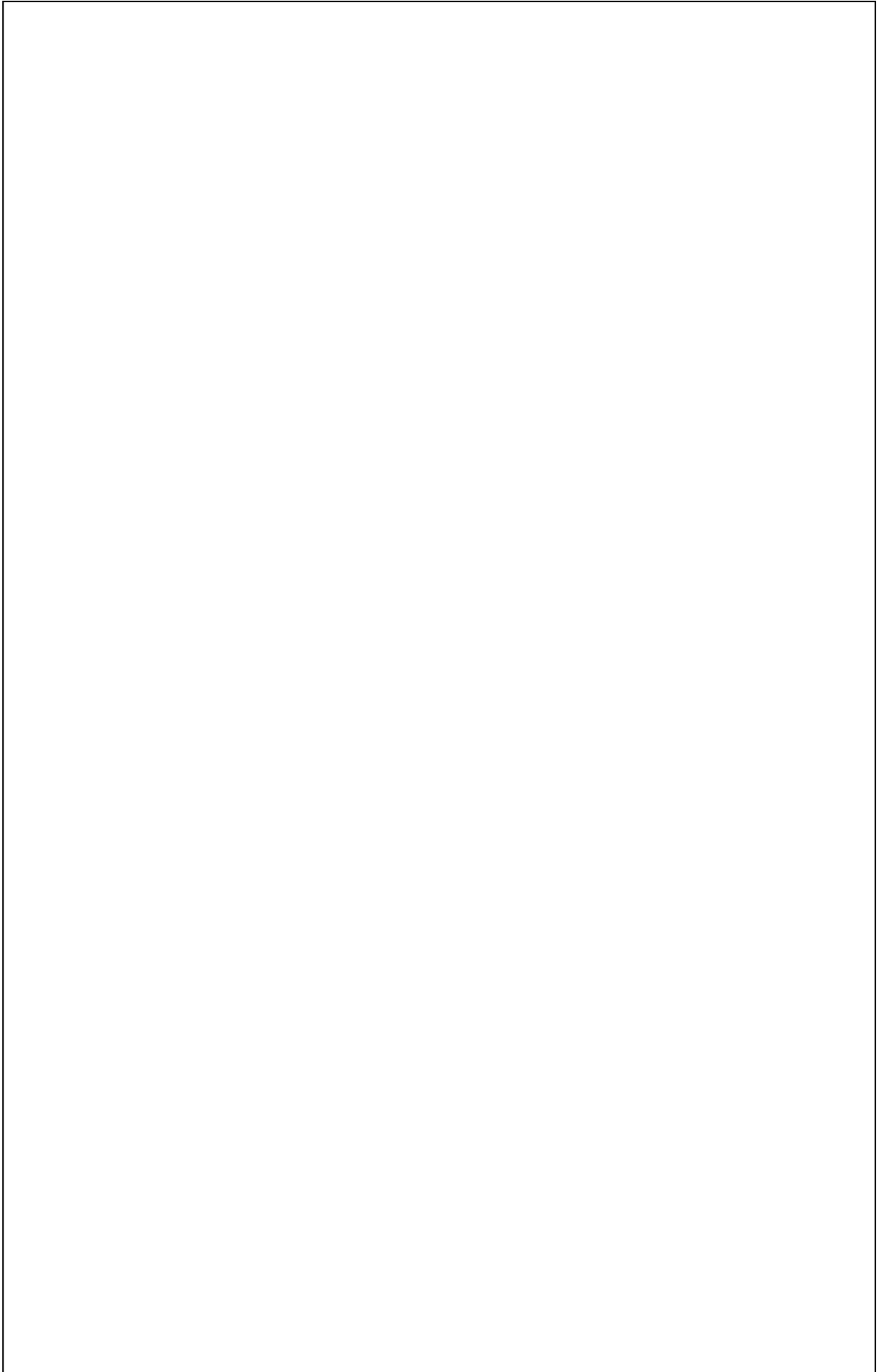
Тобіку приснився дивний сон... Він опинився в незнайомому місці, навколо нікого не було. Він біг по пустих вулицях і ніяк не міг знайти свій будинок. Нарешті, втомлений і голодний, він вирішив попроситися на нічліг і постукав у найближчі двері. Двері відчинилися і з будинку вийшов... величезний кіт! «Забирайся звідси! – закричав кіт. – Це місто кішок і тобі тут не місце». Тобік озирнувся і побачив, що його оточує ціла юрба кішок: вони злобно шипіли і погрожували йому гострими кігтями. Переляканий Тобік кинувся бігти.

Він був у розпачі: один в чужому місті, де всі женуть його геть ... і нізвідки чекати допомоги. І тут назустріч йому вийшло маленьке кошеня, як дві краплі води схоже на улюбленця господарів. «Чому в тебе такий нещасний вигляд? – запитало кошеня – Може, я зможу допомогти?» Тобік розповів йому про свої нещастя, і кошеня пожаліло його. Воно провело Тобіка в свій будинок, нагодувало і навіть поступилося йому своїм ліжком, а саме влаштувалось поруч. Вони обидва солодко заснули.

Прокинувся Тобік в своєму будинку, і поряд з ним лежало щось тепле і пухнасте. Виявилось, це маленьке кошеня, яке забуло про свій покалічений хвіст і прийшло помиритися зі своїм кривдником. Тобік вже не злився на кошеня, йому стало соромно за те, що він ображав слабого малюка. Він ніжно лизнув кошеня в лоб, і з тих пір вони жили дуже дружно. Господарі були просто щасливі, тому що насправді любили обох однаково.

3.1. Розробіть алгоритм роботи, запитання і завдання для роботи з казкою про Собачку на ім'я Тобік.

--

4. Ознайомтеся зі змістом казки про розлучення.

РОЗСТАВАННЯ. КАЗКА ПРО РОЗЛУЧЕННЯ

У сімействі ведмедів трапилася біда. Зовсім несподівано для маленького ведмедика тато пішов жити в іншу барлогу. На прощання він сказав тільки:

– Не переживай, синку, ми з тобою будемо бачитися, тільки рідше.

Мишка ці слова більше засмутили, ніж заспокоїли. Він ніяк не міг зрозуміти, чому тато вирішив піти і чому вони повинні рідко бачитися, чому він не зможе грати з ним перед вечерею в м'ячик, купатися в ставку, як колись, і не чути вранці звичне:

– Вставай, соня, день уже почався.

– Які дивні ці дорослі, – розмірковував Мишко, – постійно їм потрібно щось міняти. Адже все було так добре.

Почувши одного разу вночі, як мама тихенько плаче, Мишко вийшов з барлоги і постукав до пугача.

– Послухай, пугач, ти у нас в лісі наймудріший. Поясни, чому тато від нас пішов? Може ми його чимось образили або він нас просто розлюбив? Філін задумався.

– Знаєш, Мишко, у житті багато складних питань. На них нелегко відповісти.

– Навіть тобі?

– Навіть мені.

– Я чув сьогодні, як мама плаче і зовсім розгубився. Раптом тато пішов через мене? Він, напевно, перестав мене любити і якщо я піду з дому, він повернеться до мами. Тоді вона більше не буде плакати.

– Я думаю, що твоя мама засмутиться ще сильніше, а тато тебе любить. Він сам говорив мені про це. Йому погано так само, як і тобі, тільки він нікому цього не показує.

– Але якщо йому погано, чому він не повернеться?

– Тому що в житті дорослих часто відбувається те, що дітям важко зрозуміти. Мине багато років, перш ніж ти дізнаєшся про велику кількість складнощів життя.

– Але я хочу знати зараз. Чому люди розлучаються? Я чув від звірів, що в тата нова сім'я. Виходить, він нас кинув і скоро зовсім забуде?

– Ні, не забуде. Ви ж частина його життя.

– Я не хочу бути частиною. Нехай все стане як раніше.

– Розумієш, Мишко, у кожної сім'ї своє життя. Воно може бути дуже довгим. Діти виростають, і мами з татами перетворюються на бабусь і дідусів,

граються з онуками. В інших сім'ях мами з татами розлучаються раніше появи онуків.

– Це як у лисеняти? Від них пішла мама.

– І як у лисеняти, і як у зайчика. Він приходив до мене минулого літа і поскаржився, що тато ображає маму, а варто йому заступитися, як теж дістається.

– Я знаю. Зайчик говорив, що боїться тата, і з мамою удвох йому спокійніше.

– Ось бачиш, які різні бувають стосунки. Напевно, твої батьки відчули, що їх життя разом закінчилася раніше, ніж вони хотіли. І щоб не ображати один одного, як це бувало в родині зайчика, розлучилися. Є такі квіти, які не можуть разом уживатися на одній клумбі, хоча і подобаються один одному. Якщо вони ростуть поруч, то швидко починають в'янути, постійно сперечаючись і сварячись. Коли ж їх пересадять на різні клумби, вони знову розквітають. Так само буває і у дорослих. Спочатку вони люблять один одного, а потім щось відбувається і жити разом стає важко.

– Я розумію, але від цього не легше.

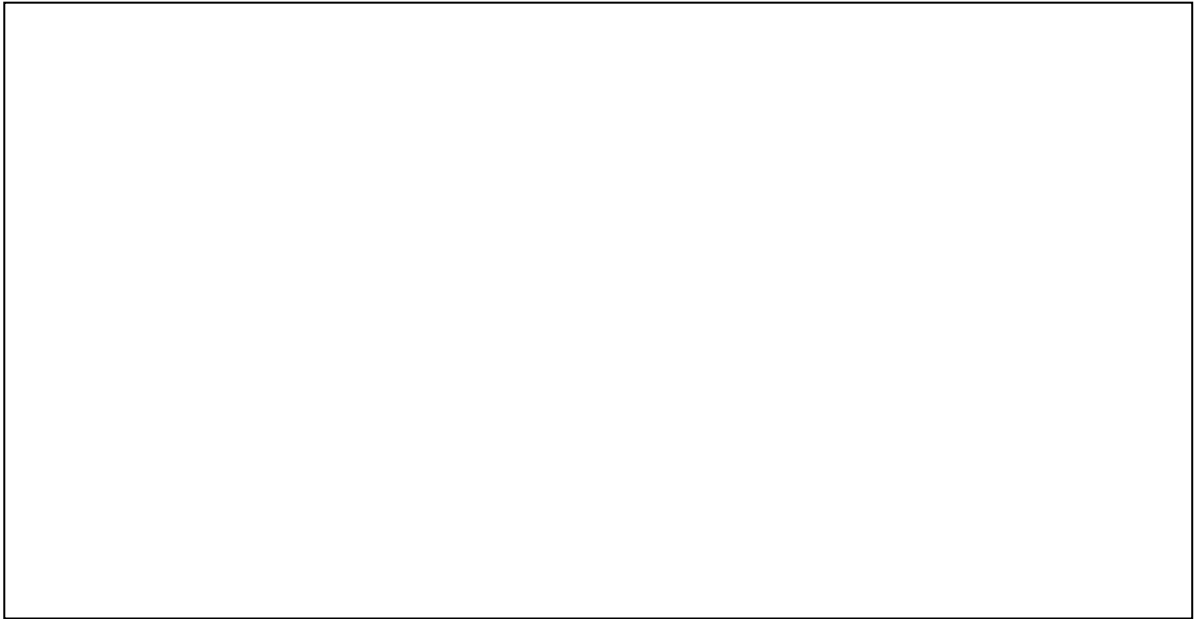
– Так і має бути. Розлучатися з тим, кого любиш завжди важко, але таке іноді трапляється. Головне, зуміти це пережити.

– Важко бути дитиною, – зітхнув Мишко.

– Дорослим бути теж нелегко. Ти зрозумієш це, коли виростеш. Так що не ображайся на тата і заспокой маму. Вона за тебе дуже переживає. Їй зараз теж важко. Допоможи їй.

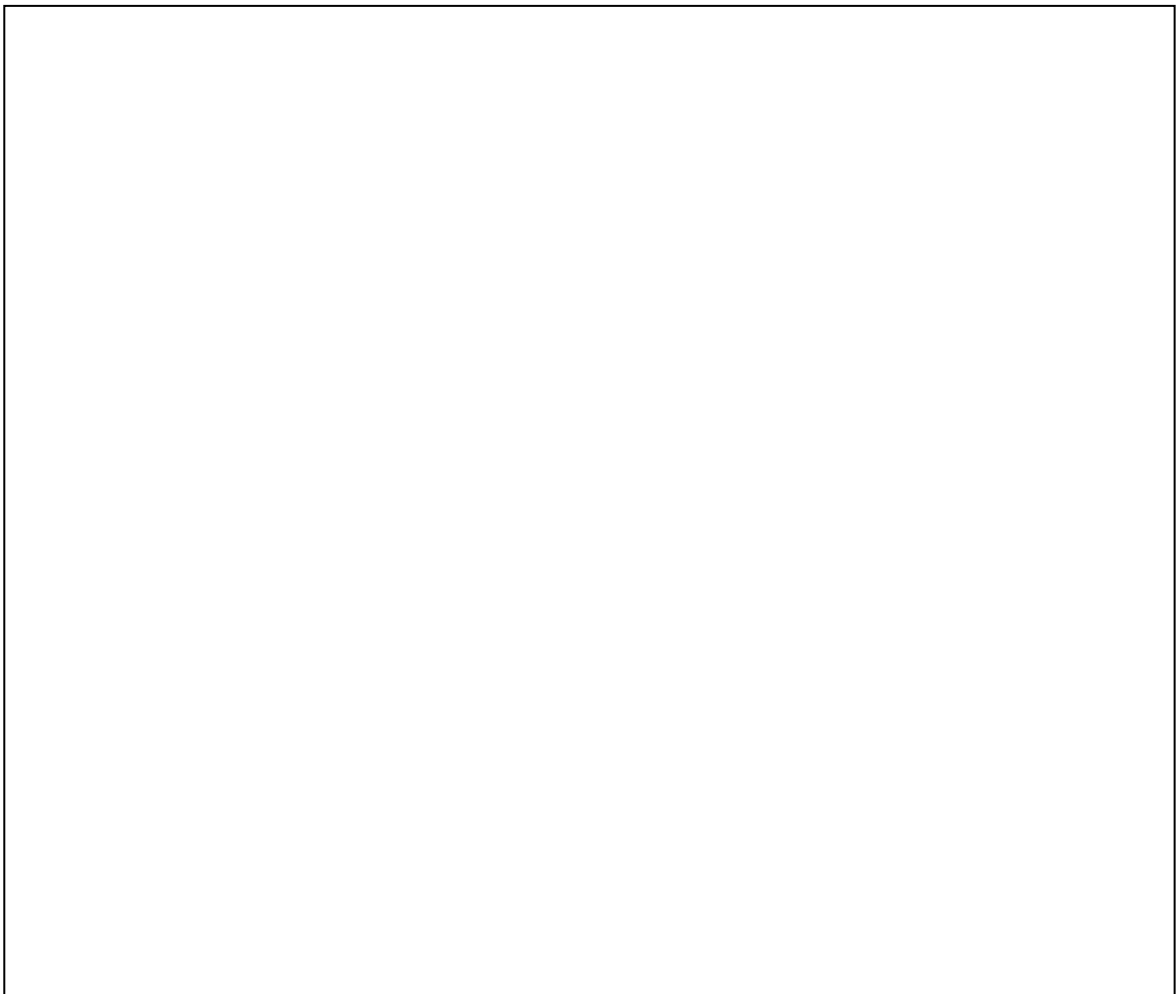
4.1. Розробіть алгоритм роботи, запитання і завдання для роботи з казкою про розлучення.

5. Складіть список мультиплікаційних фільмів, художніх творів, казок, метою яких є демонстрація різних дитячо-батьківських стосунків.

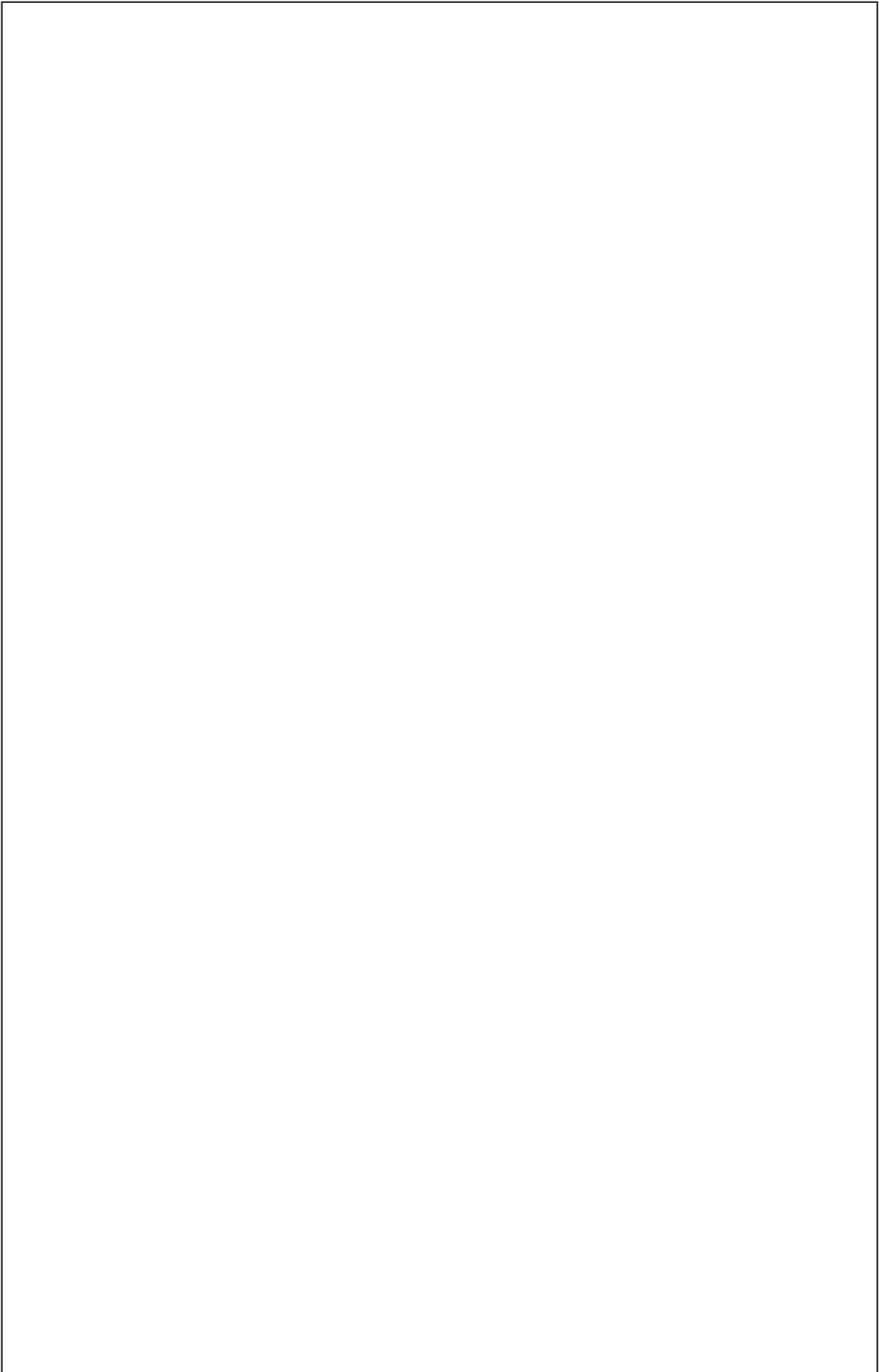
Покажіть на прикладі одного з них, як можна налагодити стосунки в родині між дітьми та батьками чи іншими родичами.

6. Оберіть на власний розсуд будь-яку казку, мультиплікаційний фільм, вірш або художній твір, метою яких є корекція дитячо-батьківських стосунків. Розробіть корекційне заняття з його використанням.

Перед складанням плану визначте мету і призначення казки, дидактичну, виховну, розвивальну та корекційну мету заняття, вік дитини, на який розраховано казку.

У конспекті заняття має бути передбачено використання корекційних методів роботи з налагодження дитячо-батьківських стосунків.

7. Створіть власну казку, метою якої є корекція дитячо-батьківських стосунків. Вид порушених стосунків оберіть самостійно (гіпер- чи гіпоопіка, розлучення батьків, ревності з приводу народження братика / сестрички, зіпсовані стосунки з одним із батьків, агресія, сварки, непорозуміння з дитиною-підлітком, народження в родині хворої дитини, алкоголізм батьків тощо).

ТЕМА 13. КАЗКИ ДЛЯ ПОШУКУ РІШЕНЬ

1. Які труднощі дитини у пошуку та прийнятті рішень можна, на Вашу думку, коригувати за допомогою казки?

2. Ознайомтеся з казкою «Намистинка і Зубна фея». Режим доступу:
<https://learning.ua/blog/201804/terapevtychna-kazka-sposib-vyrishennia-problem-dytyny/ru/>

НАМИСТИНКА І ЗУБНА ФЕЯ

Жила собі дівчинка Намистинка. Була вона дуже красива, мала довге темне волосся, смагляву шкіру і чорні очка, які сяяли, наче намистинки. Тому вже ніхто і не називав її на ім'я, а всі звали Намистинкою. Дуже любила вона мультики і казки про фей і мріяла, що одного разу в неї виростуть справжнісінькі крила і вона полетить над містами і полями у чарівну країну фей. Вірила Намистинка, що феї існують і хотіла хоча б колись побачити їх.

А ще любила дівчинка цукерки і печиво, а от чистити зубки зовсім не любила. І коли мама йшла ввечері купати молодшого братика, намагалася якнайшвидше вскочити у ліжечко і заснути, щоб не робити цю нецікаву роботу. Адже треба цілих три хвилини стояти і вичищати рота щіткою! Іноді їй вдавалося швидко заснути, а мама жаліла Намистинку і не будила її.

І ось одного разу в неї розболілися зубки. І так вони сильно боліли, що перед сном дівчинка подумала: «Нехай би зникли вони зовсім! Одна шкода він них: то чистити їх треба, то болять!» І змучена від болю, заснула. А зранку встала і виявила, що зовсім не має зубів. Ротик в неї був, як у молодшого братика, зовсім беззубий. Сіла вона снідати, але нічого крім молока випити не змогла. А так хотілося їсти! І розплакалася Намистинка.

Раптом почула дівчинка тихий стук у вікно. «Дивно», – подумала вона, бо жила аж на п'ятому поверсі. Пійдішла до вікна і побачила справжнісіньку фею. Маленьку і гарненьку біляву дівчинку з крильцями, яка суворо дивилася на неї. Намистинка відчинила вікно і фея залетіла у кімнату.

«Ну що, – сказала Зубна фея, – добре без зубів?» Намистинка лише похитала головою.

«Це я забрала твої зубки вночі, щоб полікувати. Але вирішила їх не повертати до обіду, щоб ти зрозуміла, як важко людині без зубів. Бо дуже не сподобались мені твої думки вчора ввечері! Ти не тільки не піклувалася про них, і я змушена була прилітати і лікувати зубки, а ще і не розуміла, які вони для тебе важливі! Я поверну тобі їх, але тільки якщо ти пообіцяєш чистити їх щодня двічі!»

Намистинка тільки кивнула ствердно.

«Але, – продовжувала фея, – я поверну тобі їх востаннє. Якщо не будеш виконувати обіцянку, то я заберу їх назавжди!»

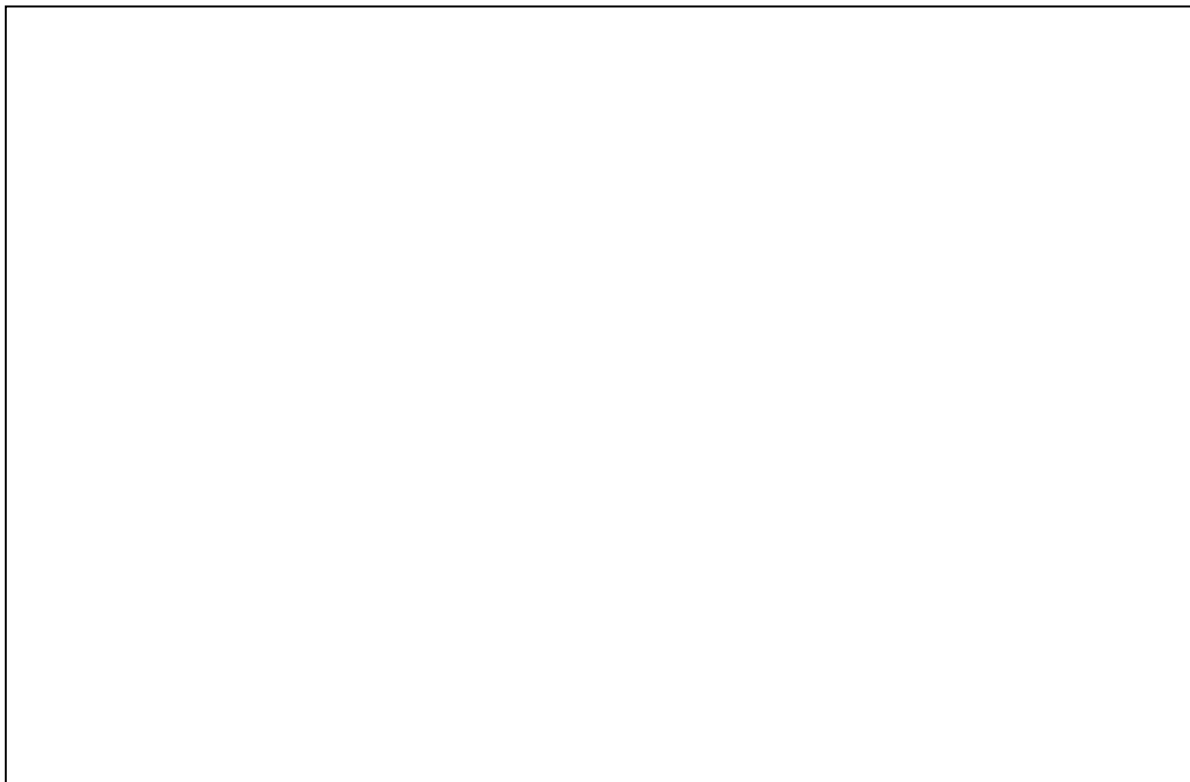
«Ні-ні!», – прошамкала Намистинка беззубим ротом.

Тоді фея дістала чарівну паличку, прошепотіла щось тихенько – і в роті у Намистинки з'явилися зубки. Вона підійшла до дзеркала і побачила, що всі чорні плями і дірки зникли. Дівчинка щиро подякувала феї і запевнила її, що вона все зрозуміла і ніколи не буде більше так чинити. Вони попрощалися вже як найкращі подруги. Фея полетіла додому, але пообіцяла інколи прилітати у гості до Намистинки.

А Намистинка, пам'ятаючи свою обіцянку, тепер щодня чистила зубки і дуже пишалася знайомством із справжньою феєю.

У чому ж полягає користь подібних казок: дитина розуміє, що не тільки вона має такі проблеми, казка дає змогу дитині отримати досвід для вирішення своєї проблеми, а батькам – виявити ті проблеми, про які дитина соромиться розповісти (що відбувається, коли вас немає поруч, в школі або дитсадку). Звичайно, з підлітками подібні методи не діють, для них можна розповісти історію, яка ніби відбулася з кимось із ваших знайомих.

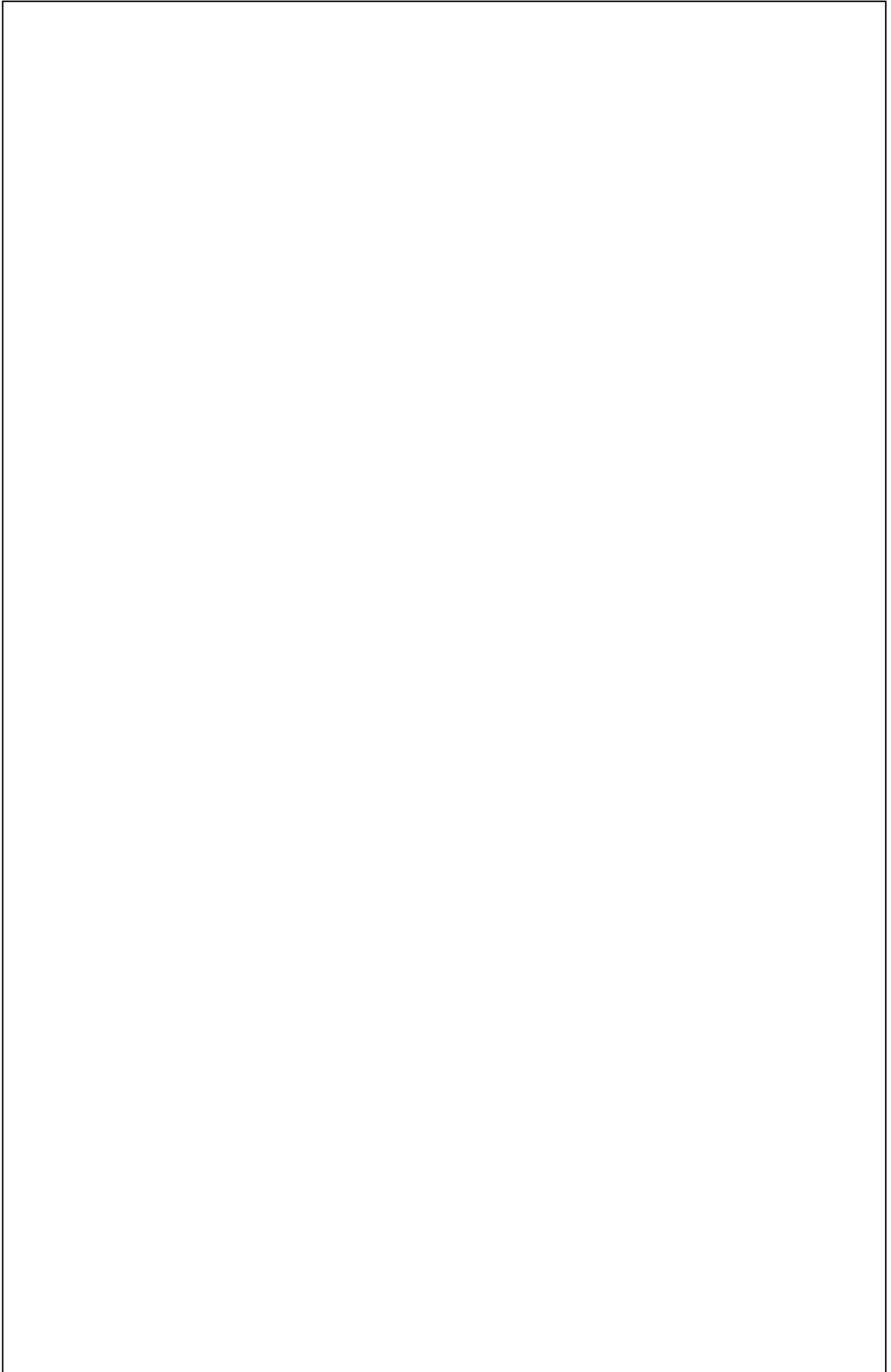
2.1. Розробіть вправи та завдання для роботи з дитиною над казкою «Намистинка і Зубна Фея»

3. Розкрийте зміст казки, вірша, художнього твору, мультфільму чи кінофільму, в якому герой / героїня потрапляє в ситуацію, з якої шукає вихід, та йому / їй доводиться ухвалювати певне рішення для розв'язання цієї ситуації.

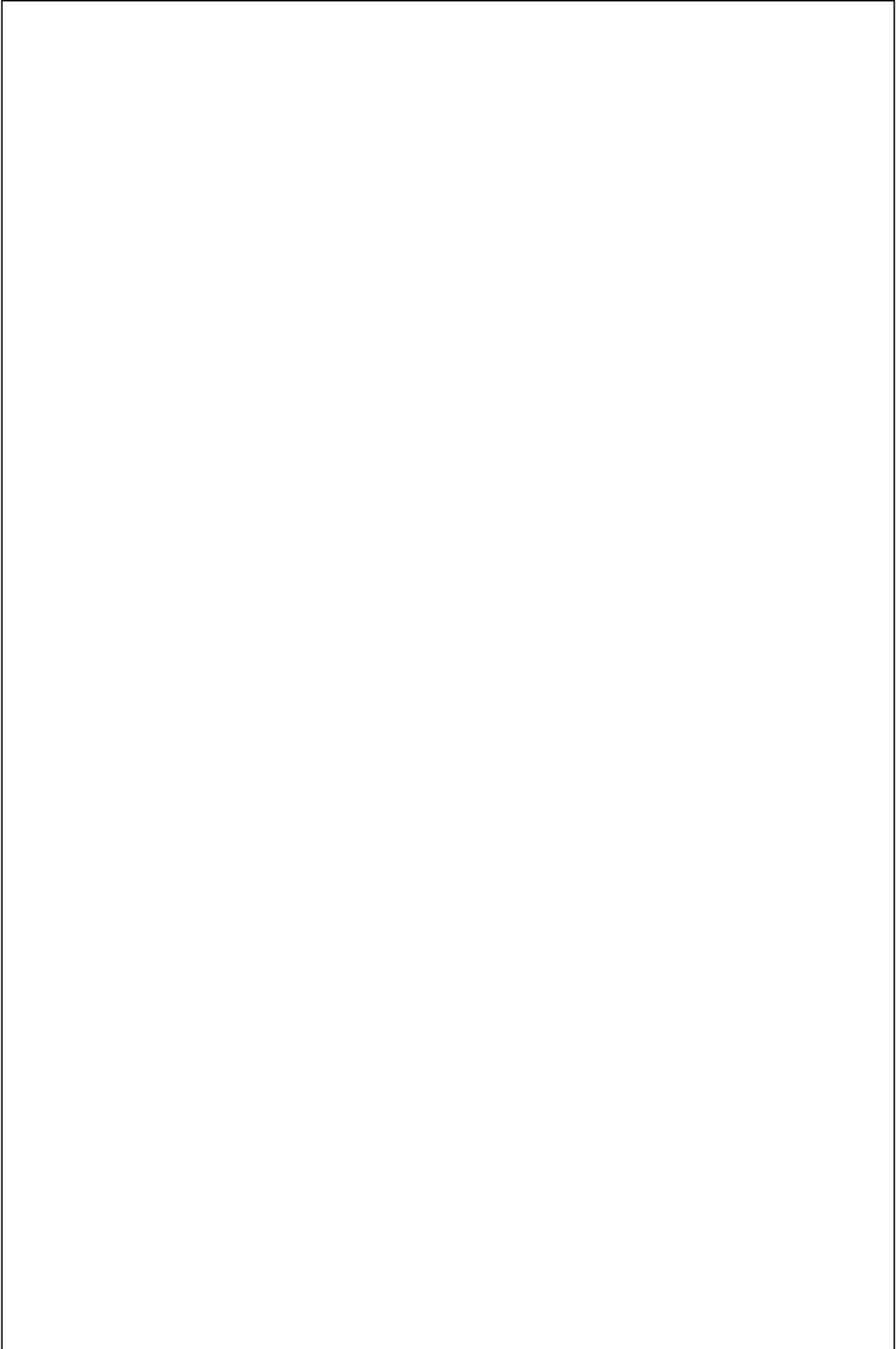
Наприклад: мультфільм «Спортландія». Хлопчик Митя замість заняття фізкультурою спить та не хоче іти на стадіон. Диванна Подушка та Ковдра оживають та запрошують Митю до чарівної країни Лінивії, де живуть подушки, матраси, простирадла та ковдри. Митя спить у ліжку та спочатку навіть не намагається нічого зробити. Але потім він усвідомлює свою поведінку, ухвалює рішення займатися спортом та не лінуватися. У пошуку цього рішення хлопчикові допомагає Будильник, який біжить до Лінивії, позбавляє Митю зайвої ваги, пояснює помилку та рятує хлопчика. Разом зі спортивним приладдям Будильник допомагає Миті урятуватися та втекти з Лінивії до чудової країни Спортландії.

4. Оберіть на власний розсуд будь-яку казку, мультиплікаційний фільм, вірш або художній твір, метою яких є пошук рішення складної ситуації. Розробіть корекційне заняття з його використанням.

Перед складанням плану визначте мету і призначення казки, дидактичну, виховну, розвивальну та корекційну мету заняття, вік дитини, на який розраховано казку.

5. Створіть власну казку, метою якої є показ та навчання дитини шукати шляхи розв'язання складної ситуації.

14. КАЗКА ЯК СПОСІБ МОДЕЛЮВАННЯ МАЙБУТНЬОГО (ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЗМІН У ЖИТТІ АБО ВИХОДУ ЗІ СКЛАДНОЇ СИТУАЦІЇ)

1. Із чим, на Вашу думку, можуть бути пов'язані проблеми виходу дитини зі складної ситуації?

2. Пригадайте зміст відомої української народної казки «Лисичка та Журавель». Режим доступу: <https://life.pravda.com.ua/society/2017/04/8/223546/>

ЛИСИЧКА ТА ЖУРАВЕЛЬ

Лисичка з журавлем у велику приязнь зайшли, навіть десь покумалися. От лисичка і кличе журавля до себе в гості.

– *Приходь, кумцю! Приходь, любочку! Чим хата багата, тим і пригощу.*

Іде журавель на прошений обід, а лисичка наварила кашки з молочком, розмазала тонесенько по тарілці та й поставила перед кумом.

– *Пригощайся, кумочку, не погордуй! Сама варила.*

Журавель стук-стук дзьобом – нічого не спіймав.

А лисичка тим часом лиже та й лиже кашку, аж поки сама всю не з'їла. А коли кашки не стало, вона й мовить:

– *Вибачай кумочку, більше не маю чим пригостити.*

– *Спасибі й за те,* – пісним голосом промовив журавель. – *А ти б, кумонько, до мене завтра в гості прийшла!*

– *Добре, кумочку, прийду, чому не прийти,* – мовить лисичка.

На другий день приходить лисичка, а журавель наварив м'яса, бурячків, квасольки, картопельки, покрав усе те на дрібні шматочки, склав у високе горнятко з вузькою шийкою та й поставив на столі перед лисичкою.

– *Пригощайся, кумонько! Не погордуй, любя моя,* – припрошує журавель.

Нюхає лисичка – добра страва! Встромляє голову до горнятка – не йде голова! Пробує лапою – годі витягнути. Крутиться лисичка, заскакує звідти й звідти довкола горнятка – нічого не poradить.

А журавель не дармує. Дзьоб-дзьоб у горнятко та й їсть собі шматочок за шматочком, поки всього не виїв.

— *Вибачай, кумонько, – мовить, випорожнивши горнятко, – чим хата багата, тим і рада, а більше на цей раз нічого не розстарався.*

Розсердилася лисичка, навіть не подякувала за гостину. Думала вже заректися з журавлями приятель водити.

2.1. Ознайомтеся з продовженням цієї казки та його інтерпретацією.

Аж тут у гості до журавля саме півник зайшов. Бачить, журавель із лисичкою насуплені, один на одного не дивляться.

– Що сталось? – питає.

Лисичка й каже:

– Образилася я на Журавля. Я його до себе запрошувала, пригощала, а він мені обід у високе горнятко насипав, що я й не дістала нічого.

А Журавель каже:

– Це тобі за те, що ти мене образила – розмазала кашку по пласкій тарілочці, я дзьобом нічого й не зачепив.

Тоді півник питає лисички:

– А було в тебе, сестричко, якесь високе горнятко для журавля? Чому по пласкій тарілці розмазала?

– Не було, – каже лисичка, – до мене рідко гості ходять, а сама я тільки з пласких і їм.

– А що журавлеві незручно буде, ти знала?

– Та якось не подумала...

Зрозумів тоді журавель, що даремно лисичці мстився, вибачився та подарував їй глибокого глечика, щоб було з чого пригощати, а вона йому подарувала пласку тарілочку. І з тих пір вони часто один до одного в гості ходили, ще й півника запрошували.

У класичному варіанті казки немає прямих вказівок на те, що лисичка образила журавля навмисно. Навпаки, на початку сказано, що вони у велику приятель зайшли і що вона сама його запросила. Могла ж би й не запрошувати, якби не хотіла. А в кінці вона розсердилася й зареклася з журавлями приятель водити. Тобто дуже схоже на поведінку, коли тебе неправильно зрозуміли й образили.

Тому можна припустити, що в цій ситуації мало місце непорозуміння, адже і в житті більшість побутових конфліктів виникають через банальне непорозуміння потреб іншої сторони.

Такий фінал показує дитині, як можна виходити з непорозумінь і конфліктів, а не застрягати в них і робити їх незворотніми.

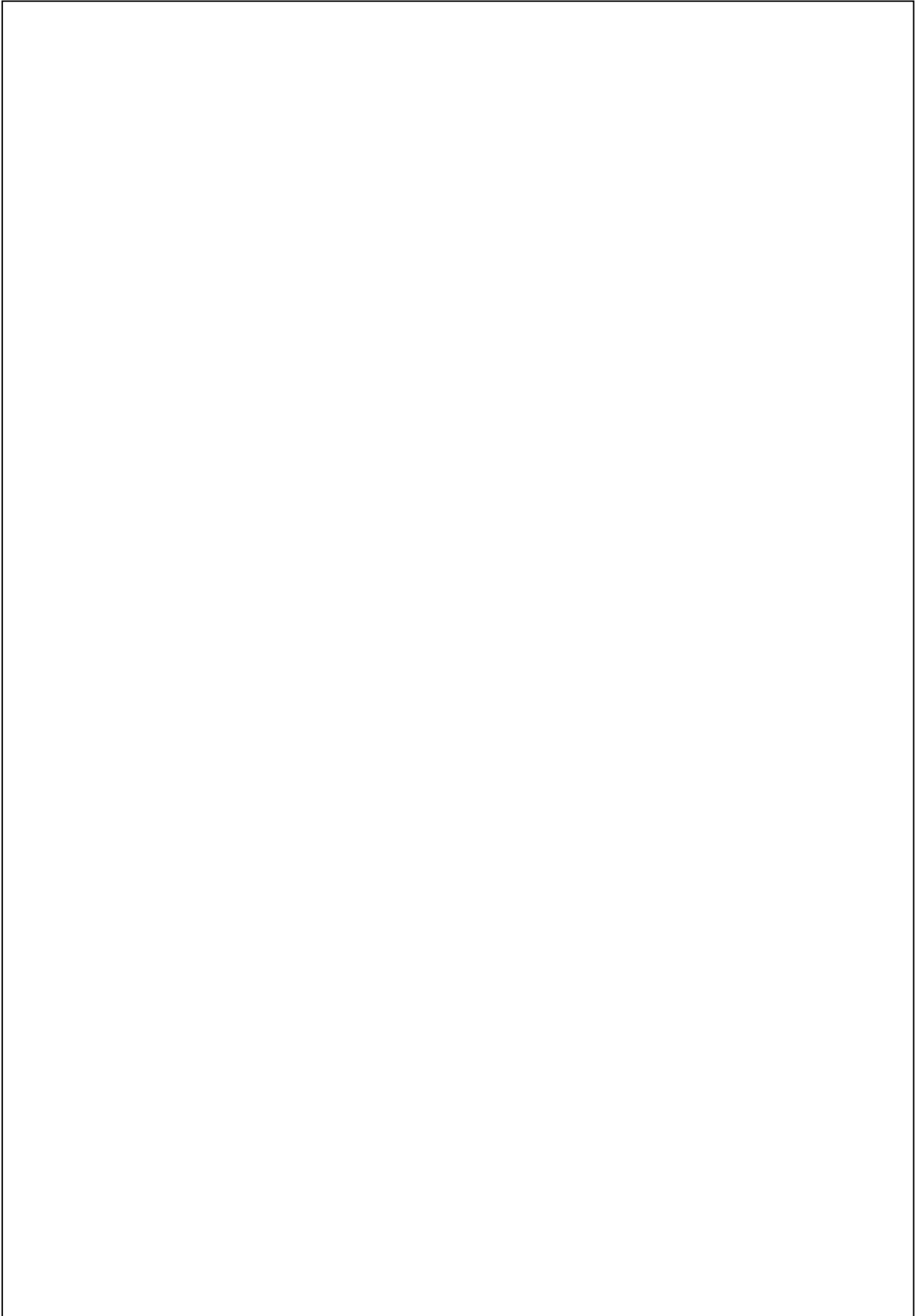
Як відомо, іноді у вирішенні конфліктів не обійтися без посередника, медіатора, в ролі якого й виступив новий персонаж півник.

Хоча, правду кажучи, журавель міг взагалі не допустити ніякого конфлікту, якби з самого початку спитав: «Лисичко, а чи нема в тебе, часом, глибишої тарілки, бо ця мені незручна?», і тоді з її реакції були б добре зрозумілі її наміри й не довелося б розігравати драму з помстою й образами.

3. Пригадайте будь-яку казку, сюжет якої полягає в тому, що герой / героїня шукає вихід зі складної ситуації або намагається щось змінити у власному житті. Здійсніть інтерпретацію кінцівки казки, чому вона закінчилася саме так. Якщо казка має не дуже хороший кінець, спробуйте розробити щасливий.

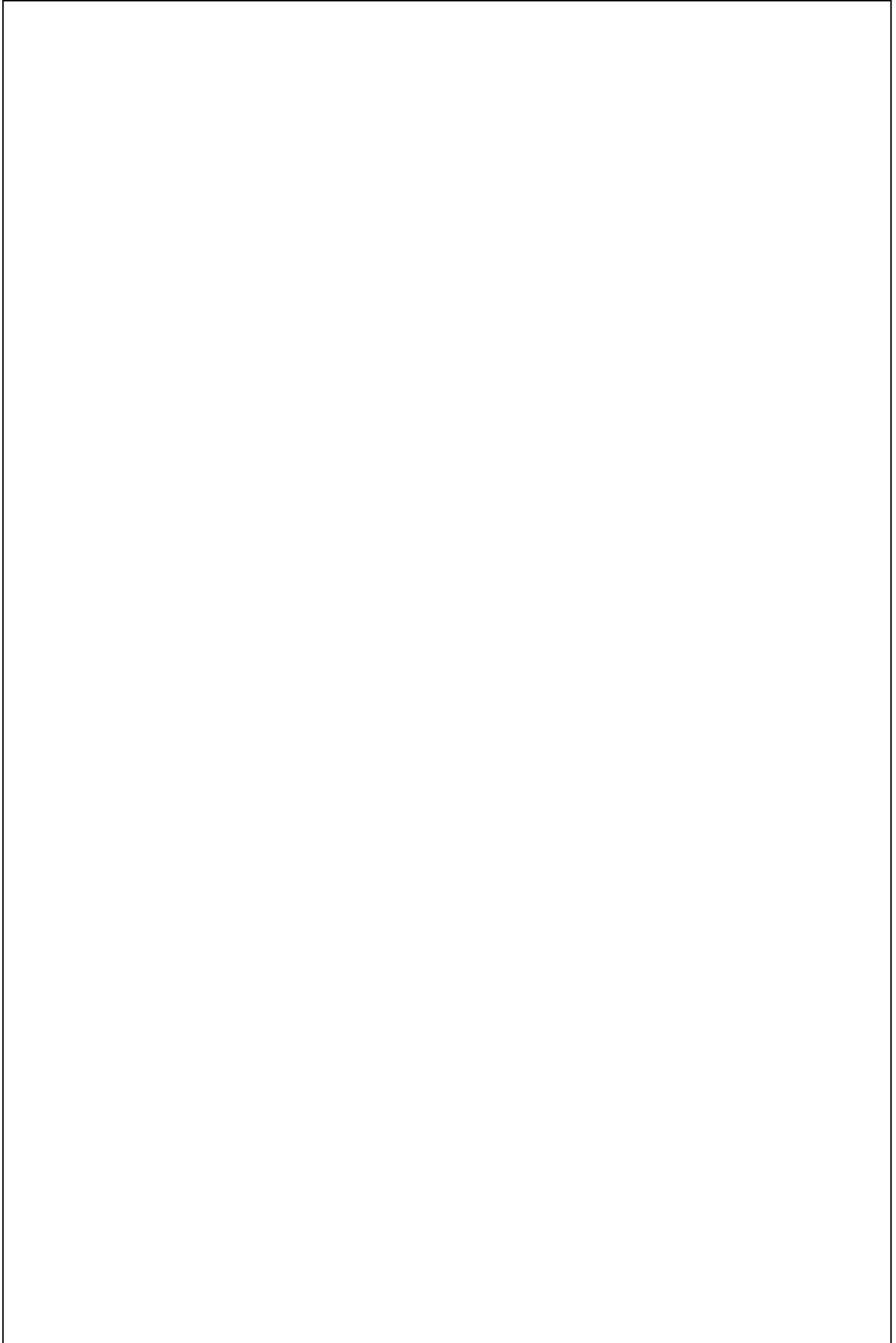
Наприклад: казка братів Грімм «Пані Метелиця». Ледача дівчинка покарана Пані Метелицею. Вона повертається додому в смолі та в брудному одязі. Покарали її за те, що вона була дуже ледачою, нічого не робила вдома, а дорогою до Пані Метелиці, коли опинилася у криниці, нікому не захотіла допомогти у скрутному становищі. Крім того, у хатинці старенької дівчинка нічого не хотіла робити та допомагати.

Можна придумати закінчення казки таким чином, що дівчинка зрозуміла, як їй позбавитися чарівного бруду (можже, їй це підкажуть друзі, сестра чи мама): навести лад у хаті, допомогти по господарству, доглянути за тваринами удома, попросити пробачення у тих, кого вона образила, допомогти їм. Тоді вона знову стане такою, як і була, тільки ще кращою.

4. Оберіть на власний розсуд будь-яку казку, мультиплікаційний фільм, вірш або художній твір, метою яких є показ та навчання виходу зі складної ситуації. Розробіть корекційне заняття з його використанням.

Перед складанням плану визначте мету і призначення казки, дидактичну, виховну, розвивальну та корекційну мету заняття, вік дитини, на який розраховано казку.

5. Створіть власну казку, метою якої є показ та навчання дитини шукати вихід зі складної ситуації.

ТЕМА 15. КАЗКОТЕРАПІЯ ЯК МОЖЛИВІСТЬ ВИЗНАЧЕННЯ (У ПРОФЕСІЇ, ПЕРЕВАГАХ, БАЖАННЯХ)

1. Що, на Вашу думку, може бути причиною проблем дитини (здебільшого у підлітковому віці) щодо можливості визначення у професії, перевагах, бажаннях тощо?

2. У чому, на Ваш погляд, можуть проявлятися проблеми дитини щодо можливості визначення у професії, перевагах, бажаннях тощо?

3. Ознайомтеся зі змістом казки В.Сухомлинського «Ремісник і різець». Режим доступу: http://vasilina014.blogspot.com/2015/05/blog-post_61.html

РЕМІСНИК І РІЗЕЦЬ

Майстер працював Різцем по дереву – вирізував Троянду. Різець маленький, сталевий, блискучий. У руках Майстра він був слухняним і вправним.

Не закінчивши роботу, Майстер кудись пішов, і Різець залишився на столі. В майстерню зазирнув Ремісник. Бачить лежить блискучий ніжик. А поряд - незакінчена Троянда. Взяв Ремісник Різець і хоче вирізати пелюстки Троянди. Але нічого в нього не виходить. Крише Різець Троянду, псує роботу Майстра.

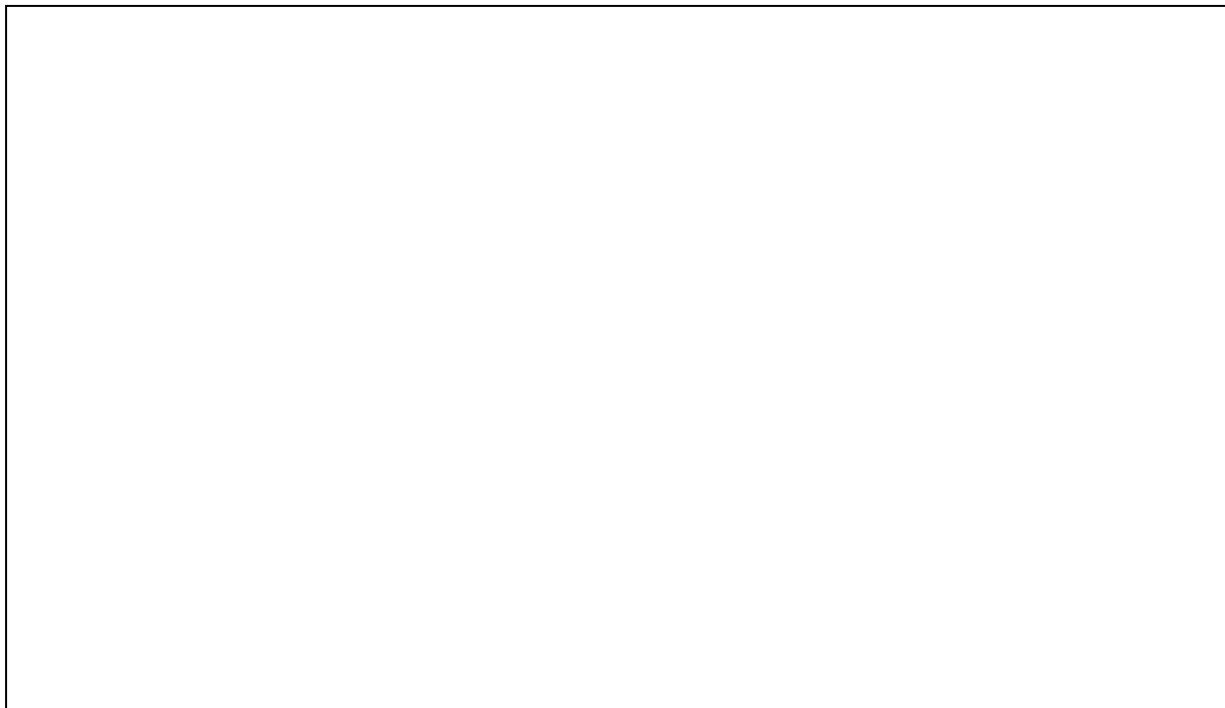
Здивувалась Троянда і говорить:

- Різцю, чого ти раптом так погано почав працювати?

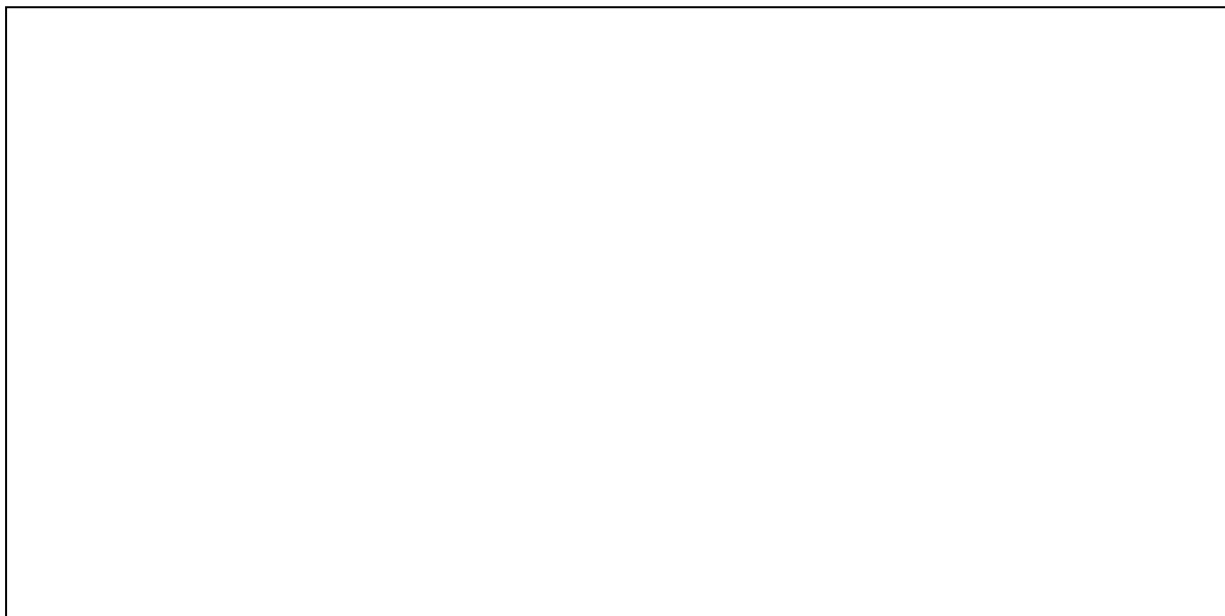
Різець відповідає:

– Я просто шматочок криці (шматок заліза). Я стаю Різцем, коли мене бере в руки Майстер. А коли торкається Ремісник – я не Різець, а просто ніжик.

3.1. Розробіть запитання і завдання для дитини для роботи з казкою «Ремісник і Різець».

3.2. На основі змісту казки «Ремісник і Різець» розробіть декілька практичних рекомендацій батькам дітей для допомоги у визначенні у виборі професії, перевагах, бажаннях.

4. Ознайомтеся зі змістом притчі. Режим доступу:

http://chernechanvk.ucoz.net/load/psikhologichna-sluzhba/metodichna_skarbnichka/vibir_profesiji_abo_zadacha_z_bagatma_nevidomi/23-1-0-109

Чоловік приходить влаштовуватися двірником в компанію «Microsoft». У відділі кадрів йому задають питання, проводять тести і нарешті повідомляють:

- Вітаємо, Ви прийняті. Залиште ваш e-mail - ми повідомимо вам про графік роботи.

- Взагалі у мене навіть комп'ютера немає, - зізнається чоловік, - а e-mail і поготів.

- На жаль, тоді ми не можемо працевлаштувати вас. Вас віртуально немає, а оперативний зв'язок з усіма співробітниками «Microsoft» по e-mail та узгодження ефективної командної роботи - ключове питання в нашій компанії.

Робити нема чого, чоловік йде і починає розмірковувати, як можна заробити гроші на комп'ютер. У кишені - \$30. Він купує у фермера 10 кг яблук, виходить на жваву вулицю і продає «смачні і корисні еко-продукти». За кілька годин його стартовий капітал збільшується вдвічі, а через 6 годин - в 10 разів. Тут він розуміє, що з такими темпами можна прожити і без роботодавця.

Проходить час, чоловік купує автомобіль, відкриває спочатку маленький ларьок, потім магазин, а через 5 років він - власник мережі супермаркетів.

І ось він приходить застрахувати свій бізнес, а страховий агент просить його залишити свій e-mail для вигідних пропозицій. Наш бізнесмен, як і багато років тому, відповідає, що немає в нього ні e-mail, ні комп'ютера.

- Просто вражає! - Дивується страховик, - такий величезний бізнес - і навіть немає особистого комп'ютера! Чого б ви домоглися, якби він у вас був?!

На що бізнесмен відповідає:

- Тоді я став би двірником компанії «Microsoft».

Мораль: якщо у вас чогось немає, може, вам його й не потрібно?

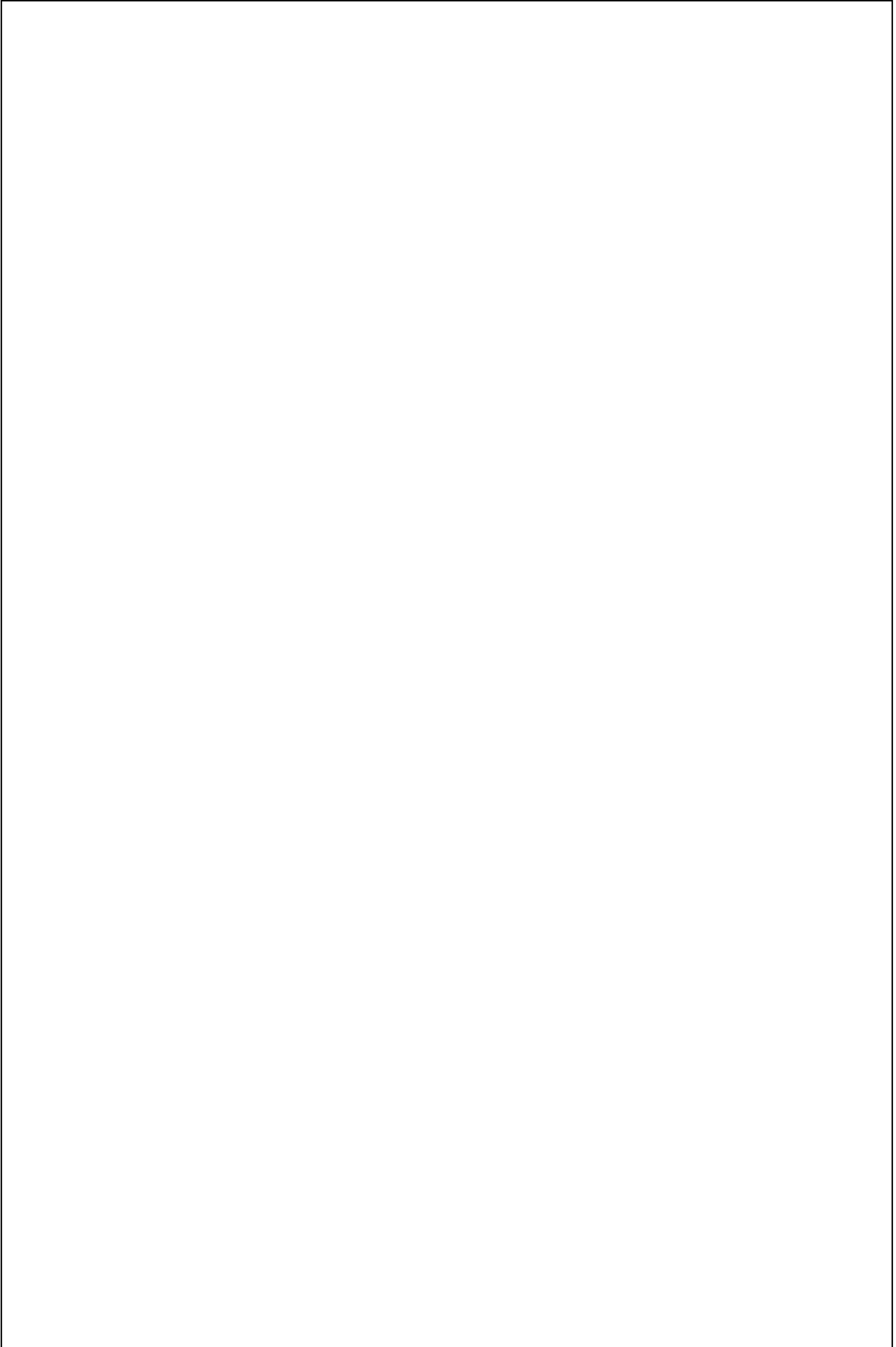
Ця притча - про наші бажання, можливості і вибір. Якщо щось не вдається, можливо, воно нам не потрібне. Або ми просто мало працюємо.

4.1. Розробіть запитання і завдання для дитини для роботи з притчею із завдання 3.

5. Розробіть закінчення глав казки М.Носова «Пригоди Незнайка та його друзів» про те, як Незнайко хотів спочатку стати художником, потім – музикантом, потім – поетом, водієм. Воно має відрізнятися від оригіналу казки. У цих главах ми бачимо саме можливість визначення дитини у майбутній професії, активний пошук себе у житті. Під час розробки кінцівки глави зверніть увагу на те, що інші коротульки увесь час сварили Незнайка за те, що він робив. Тому потрібно у кінці глави зробити так, щоб і вони теж змінилися у кращий бік.

6. Оберіть на власний розсуд будь-яку казку, мультиплікаційний фільм, вірш або художній твір, метою яких є мотивація до можливості визначення у професії, перевагах, бажаннях. Розробіть корекційне заняття з його використанням.

Перед складанням плану визначте мету і призначення казки, дидактичну, виховну, розвивальну та корекційну мету заняття, вік дитини, на який розраховано казку.

7. Створіть власну казку, метою якої є мотивація дитини до можливості визначення у професії, перевагах, бажаннях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бурчик О. В. Групова казкотерапія в особистісно орієнтованому вихованні дітей. *Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка*. 2005. Вип. 25. С. 203-205.
2. Василевська О. І. Казкотерапія як засіб психолого-педагогічного впливу. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12 : Психологічні науки*. 2012. Вип. 39. С. 30-36. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_012_2012_39_7
3. Василевська О. І. Особливості розвитку психічного здоров'я молодшого школяра засобами казкотерапії: автореф. дис. ... канд.. психол.наук: 19.00.07; Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. К., 2015. 20 с.
4. Василевська О. І. Сучасні тенденції казкотерапії в роботі практичного психолога. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12 : Психологічні науки*. 2014. Вип. 44. С. 246-252. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_012_2014_44_40
5. Веракса О. Про користь чарівної казки: психоаналітичний підхід. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2010. № 10. С. 63-68.
6. Гарбуза Л. Г. Духовно-нравственное воспитание дошкольников. *Дошкольная педагогика : Петербургский научно-практический журнал*. 2012. № 5. С. 18-22.
7. Гармаш И.В. Как быть счастливым: сказки, которые учат. Харьков: Бровин А.В., 2020. 238 с.
8. Гармаш І. В. Терапія казками. К. : Шкільний світ, 2018. 112 с.
9. Гнездилов А. В. Авторская сказкотерапия. Дым старинного камина (сказки доктора Балугина). СПб.: Речь, 2003. 292 с
10. Грачева И. А. Сорокова О. В. Контаминация песочной методики и сказкотерапии в коррекционно-логопедической работе с детьми старшего дошкольного возраста. *Логопедия*. 2014. № 4. С. 30-33.
11. Гридковець Л. Долаймо труднощі разом з дитиною. Казкотерапія дитячих проблем. Львів : Скриня : Монастир Редemptористів, 2013. 66 с.
12. Демьянец Я. Г. Терапевтические сказки в работе с детьми. *Дошк. педагогика*: Петербург. науч.-практ. журн. 2014. № 6. С. 63-65.
13. Деркач О. До школи з радістю та інтересом, або Казка на допомогу вихователю. *Вихователь-методист дошкіль. закл.* 2014. № 4. С. 38-46.
14. Дудченко Р. В. Виховуємо та навчаємо Казкою. *Дошкіль. навч. закл.* 2014. № 7. С. 10-17.
15. Єгорушкіна К. Творимо терапевтичну казку: крок за кроком. *Вихователь-методист дошкіль. закл.* 2012. № 2. С. 14-16.
16. Железнова Е. Р. Использование сказки на занятиях по ознакомлению с окружающим и социальному развитию дошкольников. *Дошкольная педагогика : науч.-практ. журн.* 2010. № 8. С. 25-27.
17. Зинкевич-Евстигнеева Т. Д. Практикум по сказкотерапии. СПб.: ООО «Речь», 2000. 310 с.
18. Зинкевич-Евстигнеева Т. Д. Формы и методы работы со сказками. СПб. : Речь, 2006. 240 с.
19. Зинкевич-Евстигнеева Т. Д., Кудзилов Д. Б. Психодиагностика через рисунок в сказкотерапии. СПб. : Речь, 2004. 144 с.
20. Іванюк Н. Кольорові казки для дошкільників. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2009. № 10. С. 48-51.
21. Іванюк Н. «Кольорові казки» лікують, розвивають, розважають. *Дошкільне виховання*. 2012. № 2. С. 16-19.

22. Исаева Н. Сказка как средство оптимизации психоэмоциональной сферы старших дошкольников. *Дошкольное воспитание*. 2012. № 7. С. 19-24.
23. Калуська Л. В. Казковий дивосвіт. Формування життєвої компетентності та базових якостей дошкільника на основі казок Василя Сухомлинського: науково-методичний практико орієнтований посібник на допомогу дошкільним працівникам. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2010. 160 с.
24. Ключев Е. В. Цыпленок для супа: Психологические сказки взрослым и детям. М: РИПОЛ КЛАССИК, 2003. 288 с.
25. Константинович С. Казки і безпека дітей: посіб. для вихователів, викладачів і батьків; [пер. із серб.: Євгенія Кулеба, Ярослав Кулеба]. Ужгород : Гражда, 2008. 167 с.
26. Косарева О. І. Особливості застосування казкотерапії при подоланні емоційних проблем у дітей. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закл. освіти* : зб. наук. пр. 2012. Вип. 4 (47). С. 94-98.
27. Котова Т. О. Казкотерапія як сучасний метод відновлювально-розвивального впливу на дошкільників. *Логопед*. 2015. № 3. С. 17-20.
28. Коченгіна М. В. Використання художньої літератури для дітей у навчально-виховному процесі дошкільного навчального закладу: наук.-метод. посіб. Харк. акад. неперерв. освіти. Харків, 2012. 180 с.
29. Кучеренко Ж. Казка як складова освітнього процесу. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2010. № 10. С. 59-62.
30. Локарева Г.В., Філь О.В. Казкотерапія в підготовці соціальних педагогів до професійної діяльності: теорія і практика: монографія. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2016. 416 с.
31. Методичні рекомендації з формування умінь оволодіння методом казкотерапії: для студ. денної та заоч. форми навчання спец. «Соціальна педагогіка» / уклад. О. В. Філь; Державний вищий навчальний заклад «Запорізький національний ун-т». Запоріжжя: ЗНУ, 2007. 47 с.
32. Микляева Н. В. Читаем и обыгрываем сказки. *Ребенок в детском саду* : ил. метод. журн. для воспитателей дошк. учреждений. 2011. № 2. С. 31-34.
33. Осадчая В. В. Использование метода сказкотерапии в речевом развитии детей дошкольного возраста с общим недоразвитием речи. *Логопедия*. 2014. № 4. С. 52-57
34. Подоляк Н. Казка, що лікує душі. *Дошкільне виховання*. 2009. № 9. С. 21-23.
35. Просенюк А. І. Виховуємо інтерес до художніх творів у дітей дошкільного віку: метод. рек. для вихователів ДНЗ і батьків. ДЗ «Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського», Ф-т дошк. виховання, Каф. дошк. педагогіки. Одеса : Бровкін О. В., 2010. 84 с.
36. Садова І. Казкотерапія – сучасний метод роботи з дітьми, які мають особливі потреби. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2015. Вип. 11. С. 293-298. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2015_11_43
37. Самошкіна Л. М., Яковенко В. С. Метафора в роботі з дитячими психологічними проблемами : навч. посіб. Дніпропетр. нац. ун-т. Д., 2002. 40 с.
38. Скалига В. Казкове виховання : казкотерапія – ефективний і цікавий спосіб розв'язати проблему, подолати страх, передати досвід. *Освіта України*. 2013. 1 лип. (№ 26). С. 12.
39. Солодухов В.Л. Метафоричність казки як засіб активного соціально-психологічного навчання: Автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника. Івано-Франківськ, 2007. 19 с.
40. Ставицька О. Г. Технології казкотерапії у практиці психологічного консультування. *Психол. перспективи*. 2012. Вип. 19. С. 228-236.

41. Стрілецька К. А. Казкотерапія як метод формування моральних якостей молодших школярів. *Інноватика у вихованні*. 2016. Вип. 3. С. 295-302. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inuv_2016_3_39
42. Ткач Р. 50 целебных сказок для детей. Киев : Феникс, 2014. 214 с.
43. Ткач Р. М. Терапевтическая сказка или слушайте на здоровье: заметки из дневника психолога. К. : Науковий світ, 2007. 58 с.
44. Ткач Р., Голицына Ю. Приключения маленькой ящерицы: сказки-раскраски. Киев : Талком, 2016. 39 с.
45. Тренинг по сказкотерапии: сборник программ по сказкотерапии: [Коррекционно-развивающие программы с детьми и подростками. Элементы практической сказкотерапии. Новейшие разработки и дальнейшее развитие сказкотерапии] / ред. Т. Д. Зинкевич-Евстигнеева. СПб.: Речь, 2004. 253 с.
46. Туров М. П. Створи себе через казку: посіб. для батьків, учителів, вихователів, керівників гуртків і методистів; заг. ред. С. Чередниченко; Інститут розвитку інтелекту дитини (ІРІД), Дитячий Фонд Об'єднаних Націй (ЮНІСЕФ). К. : Кобза, 2003. 128 с.
47. Ульянова О. В. Использование элементов сказкотерапии в работе с дошкольниками с ОНР. *Дошкольная педагогика* : Петербургский научно-практический журнал. 2012. № 9. С. 44-48.
48. Філь О. В. Використання казкотерапевтичного тренінгу в професійній підготовці майбутніх соціальних педагогів. *Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки*. № 2(13), 2010. С. 173-181.
49. Філь О.В. Підготовка майбутніх соціальних педагогів до використання казкотерапії у професійній діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04; Класич. приват. ун-т. Запоріжжя, 2010. 20 с. Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=DOC/2010/10fovcpd.zip
50. Фурман В. А. Использование сказкотерапии в коррекционной работе с детьми дошкольного возраста. *Дошкольная педагогика* : науч.-практ. журн. 2010. № 8. С. 50-54.
51. Хоценко Л. А. Авторские медитативные сказки для дошкольников. *Дошкіль. навч. закл.* 2015. № 4. С. 33–36.
52. Цись В. Особливості використання казкотерапії на уроках у початковій школі. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2013. № 46. С. 172-177. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppps_2013_46_29
53. Черняева С. А. Психотерапевтические сказки и игры. СПб.: Речь, 2002. 168 с.
54. Чижова О. Н. Сказкотерапия как один из методов работы с детьми с ограниченными возможностями здоровья в условиях инклюзивного образования. *Дошк. педагогика*: Петербург. науч.-практ. журн. 2014. № 9. С. 57-59.
55. Шаблоева Т. М. Воспитание и обучение через сказку. *Дошкольная педагогика*: Петербургский научно-практический журнал. 2012. № 5. С. 12-17.
56. Шик Л. А. Казкотерапія в роботі з дошкільниками. Х.: ВГ «Основа», 2012. 240 с.
57. Штіль С. Казкотерапія на заняттях із дітьми з особливими потребами : дошкільний вік. *Дефектолог.* 2009. № Квіт. (№ 4). С. 24-39.

ДЛЯ НОТАТОК